

การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อ
การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา
**Expected and Actual Roles Perception of People toward Local Development
of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla**

นันธิดา จันทรศิริ

Nantida Jansiri

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University**

2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน สาขาวิชา	นางสาวนันธิดา จันทศิริ รัฐประศาสนศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	คณะกรรมการสอบ
..... (รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย กาญจนสุวรรณ)	.....ประธานกรรมการ (รองศาสตราจารย์ พสุ สัตถาวรณี)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	.....กรรมการ (รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย กาญจนสุวรรณ)
..... (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมล ส่วงวัฒนา)	.....กรรมการ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมล ส่วงวัฒนา)
	.....กรรมการ (รองศาสตราจารย์ สุรเชษฐ์ ชีระมณี)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. เกริกชัย ทองหนู)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อวิทยานิพนธ์	การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นางสาวนันธิดา จันทร์ศิริ
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง จำนวน 400 คน ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลปากแตระ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม และองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมอศรี ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows Version 11.5 (Statistical Product and Service Solutions) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าทีแบบเป็นอิสระต่อกัน (t-test Independent) การทดสอบค่าทีแบบสัมพันธ์กัน (t-test Dependent) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) และนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยวิธีของเซฟเฟ (Scheffe') ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ (Multiple Regression) แบบนำตัวแปรเข้าสมการทั้งหมด (Enter)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม 21-30 ปี มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเกษตรกร และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ในกลุ่ม 5,001-10,000 บาท

2. ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน โดยประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และประชาชนรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง

3. ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกันรับรู้ถึงบทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่แตกต่างกัน และประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้ที่แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน

4. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูล การมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกัน และความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านศักยภาพ และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูล และความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านความตรงไปตรงมา

Thesis Title   Expected and Actual Roles Perception of People toward Local
Development of Tambon Administrative Organizations in Changwat
Songkhla
Author   Miss Nantida Jansiri
Major Program   Public Administration
Academic Year   2009

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of expected and actual roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla following by the act of plan regulation and method of decentralization to local administrative organization in 1999, to compare the expected and actual roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla following by the act of plan regulation and method of decentralization to local administrative organization in 1999 and to study the relation between personal factors, people participation and people trust of expected and actual roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla following by the act of plan regulation and method of decentralization to local administrative organization in 1999.

The population of this study was a group of 400 people living in the administrative area of four Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla which were Paktrae Tambon Administrative Organization, Khaopra Tambon Administrative Organizations, Namom Tambon Administrative Organizations and Namosri Tambon Administrative Organizations. The sampled population was selected through random sampling using multi-stage sampling. The instrument of this study was questionnaire which was used for interviewing by researcher. The data was analyzed using by SPSS for Windows Version 11.5 (Statistical Product and Service Solutions) to find out the Percentage, Frequency Distribution, Mean, Standard Deviation, t-test Independent, t-test Dependent, One way ANOVA and a paired comparison through the use of Scheffe's method, in case significant differences were found and Enter Multiple Regression.

The results of the research revealed the following :

1. The most people of the study were female in the age range of 21–30 years old with a bachelor's degree, whose occupation were agriculturist and monthly income between 5,001–10,000 baht.

2. The level of expected and actual roles perception of people who answered the questionnaire toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla were different. The expected roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla as a whole and by item were at a high level and the actual roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla as a whole and by item were at a moderate level.

3. The people of different sex, age, educational level, occupation and income had different expected roles perception toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla. Besides, the people of different sex, age and income had different actual roles perception toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla. But, the people of different educational level and occupation had indifferent actual roles perception toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla.

4. The people participation and people trust factors which had positive relation significantly at 0.05 to expected roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla were the people participation in giving information, the people participation in cooperate planning and the people trust in potentiality. The people participation and people trust factors which had positive relation significantly at 0.05 to actual roles perception of people toward local development of Tambon Administrative Organizations in Changwat Songkhla were the people participation in giving information and the people trust in accuracy.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการภาพประกอบ	(11)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	97
สมมติฐานการวิจัย	97
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	98
ขอบเขตของการวิจัย	98
นิยามศัพท์เฉพาะ	102
2 วิธีการวิจัย	103
การเลือกพื้นที่ศึกษา	103
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	105
แบบแผนการวิจัย	107
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	108
การวัดค่าตัวแปร	109
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล	111
การวิเคราะห์ข้อมูล	111
3 ผลการวิจัย	113
4 สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	135
สรุปผลการวิจัย	135
การอภิปรายผล	139
ข้อเสนอแนะ	144

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม	147
ภาคผนวก	158
1 แบบสอบถามสำหรับประชาชน	159
2 ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดในจังหวัดสงขลาแยกตามอำเภอ	173
3 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสงขลา	178
4 แผนที่จังหวัดสงขลา	183
5 องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสงขลา	185
6 ผลการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	205
ประวัติผู้เขียน	212

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของความเชื่อถือไว้วางใจ	86
2 ชื่ออำเภอ จำแนกตามโซนอำเภอ	104
3 ชื่ออำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโซนอำเภอ	104
4 ชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำแนกตามรายอำเภอ	105
5 ชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายอำเภอ	105
6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตาม องค์การบริหารส่วนตำบล	106
7 จำนวนค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกสถานภาพของ ผู้ตอบแบบสอบถาม	114
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้บทบาท ที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของ องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำแนกรายข้อ	117
9 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของ ประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา	122
10 เปรียบเทียบผลความแตกต่างของการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติ จริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด สงขลา จำแนกตามปัจจัยระดับบุคคล	123
11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือ ไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อ การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา	130
12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือ ไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อ การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา	132

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	โครงสร้างและหน้าที่ของระบบการปกครองท้องถิ่น	33
2	รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล	54
3	กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน	77
4	ขอบเขตแบ่งความเชื่อถือไว้วางใจ (Trust Threshold)	83
5	การแผ่ขยายของความเชื่อถือไว้วางใจ	84
6	กรอบแนวคิดในการวิจัย	101

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีวิวัฒนาการทางการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดินมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน นับตั้งแต่การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจเข้าสู่ส่วนกลางจนกระทั่งเข้าสู่ระบบการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการปกครองท้องถิ่นไทยมีจุดเริ่มต้นเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในรูปแบบสุขาภิบาล และวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันที่มีการกระจายอำนาจอย่างสมบูรณ์แบบในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2549 : 22) ต่อเนื่องมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ในหมวด 14 ที่ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งหมด 10 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 281-290 โดยสามารถสรุปได้ว่ารัฐจะต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นในการพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ระบบสาธารณสุขปโภค และระบบสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น โดยได้กำหนดหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลัง ทั้งนี้โดยมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐยังต้องส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ และประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลเป็นเพียงผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นตามกฎหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุที่การปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจโดยรัฐนั้นไม่สามารถพัฒนาประเทศได้อย่างทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากรัฐมีภารกิจจำนวนมากที่ต้องปฏิบัติ และต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาประเทศสูง แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นการแบ่งเบาภารกิจของรัฐลง และสามารถช่วยแก้ไขปัญหภายในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานใกล้ชิดกับประชาชน จึงสามารถรับรู้สภาพปัญหาของท้องถิ่นตลอดจนแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นได้ในระดับหนึ่ง ดังนั้น การปกครองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญมากในการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศ

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 283 วรรค 3 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นั่นก็คือพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เกิดขึ้นเพื่อ

กำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางกับราชการส่วนภูมิภาค กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยได้กำหนดให้มีคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น มีหน้าที่ในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการถ่ายโอนภารกิจ ด้านการเงินการคลังและงบประมาณ ด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพ การบริหารจัดการด้านการเงินการคลัง ด้านการถ่ายโอนบุคลากรและพัฒนาการบริหารทรัพยากรส่วนบุคคลส่วนท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคประชาสังคมและการตรวจสอบติดตามประเมินผล และด้านการแก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมายที่ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับด้านการถ่ายโอนภารกิจนั้น ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จึงส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและอำนาจหน้าที่มากขึ้นในการปฏิบัติภารกิจเพื่อพัฒนาท้องถิ่น และสร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น เนื่องจากมีการถ่ายโอนทั้งบทบาท ภารกิจ อำนาจหน้าที่ งบประมาณ และบุคลากรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงครอบคลุมภารกิจในเกือบทุกด้านซึ่งเพิ่มขึ้นจากภารกิจเดิมอันเป็นภารกิจหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำและอาจจัดทำไว้ แต่ทั้งนี้เป็นลักษณะการกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้างๆ ในลักษณะที่ท้องถิ่นอาจจะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการก็ได้ จึงส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม บทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ได้กำหนดไว้อย่างละเอียดในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 ว่าด้วยการกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะตามมาตรา 16 มาตรา 17 และมาตรา 18 (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2551 : 8)

การกระจายอำนาจจึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น โดยเฉพาะตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงมากขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนได้เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมและการเมือง

ในอดีตการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง โดยให้ความสำคัญกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ซึ่งเป็นไปตามหลักการประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่ประชาชนเลือกผู้แทนมาเป็นผู้ตัดสินใจหรือแก้ปัญหาแทนตน แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ที่สลับซับซ้อน ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนจึงมีหลากหลายมากขึ้น ทำให้การมีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนมีข้อจำกัดและไม่มีหลักประกันว่า การตัดสินใจของตัวแทนจะตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ปัจจุบันสังคมจึงหันมาให้ความสำคัญกับระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นระบบที่นอกจากประชาชนได้เลือกผู้แทนเข้าไปปกครองและบริหารแล้ว ยังมีส่วนร่วมโดยตรงในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนอีกด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงกว้างขวางมากขึ้น ไม่เพียงแต่การไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือร่วมรับประโยชน์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็นในกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานของรัฐ และร่วมสนับสนุนติดตามการทำงานของภาครัฐ เพื่อทำให้เกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากประชาชน (พัชรี ลิโรรส, 2546 : 2-7)

องค์การบริหารส่วนตำบล คือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคลและราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และมีฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในเวลาต่อมาจนถึงปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจสู่องค์กรประชาชนในระดับตำบลอย่างมาก โดยได้ยกฐานะสภาตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ คือมีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ขึ้นไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวได้ว่าการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนี้เป็นผลผลิตหนึ่งของกระแสของสังคมที่ต้องการจะปฏิรูปการเมือง ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นมิติหนึ่งของความพยายามในการปฏิรูปการเมืองโดยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เพราะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดแต่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ชนบท ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ระดับตำบล หมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 5) และอาจกล่าวได้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบของการปกครองที่สะท้อนการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองพื้นฐานของประเทศโดยแท้จริง อันเป็นการสนองตอบต่อนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาลที่จะให้อำนาจการบริหารงานแก่หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถบริหารงานที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเองตามอำนาจหน้าที่ และมีอิสระในการตัดสินใจในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาทางการบริหารของประชาชนโดยให้ประชาชนเป็นผู้บริหารให้เกิดความก้าวหน้าของชุมชนตนเองตามนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น

ในการบริหารกิจการของตำบล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นและตรวจสอบการทำงาน และการใช้สิทธิเข้าชื่อถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส ตามบทบาทหน้าที่ในการเลือกตั้ง กำกับควบคุม ตรวจสอบ และการถอดถอนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่โปร่งใส (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 32) ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ

องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญมากในปัจจุบันดังกล่าวข้างต้น และเป็นความคาดหวังหนึ่งของประชาชนว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และท้องถิ่นจะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สิ่งที่เกิดขึ้นได้ว่าท้องถิ่นใดที่มีความเจริญนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีการวางแผน การดำเนินงาน และมีการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ ตลอดจนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมของท้องถิ่น และให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการร่วมกิจกรรมนั้นๆ อย่างไรก็ตาม องค์การบริหารส่วนตำบลได้ประสบปัญหาที่สำคัญในการบริหารงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คือการมีขนาดเล็ก ทั้งในแง่ของรายได้และบุคลากร รวมถึงปัญหาการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน การที่องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงไม่อาจสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาหรือความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ และส่งผลต่อเนื่องไปถึงความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการดำรงอยู่ขององค์การบริหารส่วนตำบล แม้ว่าพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จะได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้มาก แต่ด้วยปัญหาด้านการพึ่งตนเองด้านการคลัง ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่อาจดำเนินกิจกรรมตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ส่วนปัญหาทางด้านบุคลากร คือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย และความรู้ทางด้านการบริหารจัดการองค์กร ทำให้การปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลประสบปัญหา คือปฏิบัติไม่ถูกต้องตามกฎหมาย และไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน นอกจากนี้ ในส่วนของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ประสพปัญหา คือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากขาดความรู้ความสามารถทางด้าน การปฏิบัติงาน คนที่มีความรู้ความสามารถส่วนใหญ่ก็ไม่ต้องการเป็นพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากระบบการบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่ทัดเทียมกับส่วนภูมิภาค ส่วนกลาง และบริษัทเอกชนทั่วไป ไม่สามารถดึงคนที่มีความสามารถเข้ามาร่วมงานได้ ในด้านของปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประชาชนทั่วไป

ยังไม่เข้าใจโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบล ส่งผลถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ตรวจสอบ ติดตามการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ การที่ประชาชนไม่เข้าใจถึงบทบาท อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลทำให้เกิดความคาดหวังที่ไม่ถูกต้องว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีหน้าที่เช่นเดียวกับส่วนราชการ จึงมีข้อเรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับส่วนราชการ โดยไม่เข้าใจว่าข้อเรียกร้องนั้นอยู่นอกเหนืออำนาจหน้าที่และศักยภาพด้านการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อข้อเรียกร้องจำนวนมากของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้รับการตอบสนอง นำมาซึ่งความไม่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อองค์การบริหารส่วนตำบล (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 32)

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความน่าสนใจในการศึกษาถึงการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสงขลา เนื่องจากมีองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนมาก รวมทั้งสิ้น 106 แห่ง ครอบคลุม 16 อำเภอ จึงมีความหลากหลายของท้องถิ่น และการดำเนินชีวิตของประชาชนที่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่ามีปัญหาในด้านการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มุ่งเน้นเรื่องจัดสรรงบประมาณไปทางด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งมองข้ามความสำคัญด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และการศึกษา (ชูชัย ศุภวงศ์, 2542 : 18-20) ตลอดจนปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล และปัญหาความเชื่อถือไว้วางใจ ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในการศึกษาการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ในด้านต่าง ๆ อย่างไร ให้ความสำคัญกับด้านใดมาก ด้านใดน้อย และประชาชนคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลเน้นการพัฒนาท้องถิ่นในด้านใดมาก ด้านใดน้อย โดยจะศึกษาตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนมาตรา 16 ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ตลอดจนประชาชนมีความเชื่อถือไว้วางใจต่อองค์การบริหารส่วนตำบลมากน้อยเพียงใด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดสงขลาที่ช่วยพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ ประกอบกับบทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มมากขึ้นตามการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 16 และมีการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นของ

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ว่าประชาชนมีความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้านมากขึ้นเพียงใด และองค์การบริหารส่วนตำบลได้มีการปฏิบัติจริงตามอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่นในแต่ละด้านมากขึ้นเพียงใด โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ทั้งนี้ผลจากการศึกษาครั้งนี้สามารถนำไปใช้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญและเป็นแนวทางที่มีประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการปรับเปลี่ยนบทบาทให้เหมาะสม และสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุดมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อจนยากที่จะได้รับการแก้ไขได้อย่างทันท่วงที เพื่อให้ท้องถิ่นของจังหวัดสงขลาเกิดการพัฒนามีความสมดุลและยั่งยืนต่อไป รวมถึงเป็นแบบอย่างของการพัฒนาท้องถิ่นที่ดีให้กับท้องถิ่นอื่นๆ ได้ในอนาคต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา” ได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - 1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้
  - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท
  - 1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง
  - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
  - 1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
  - 1.6 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
  - 1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา
  - 1.8 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
  - 1.9 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อถือว่าไว้วางใจ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้

1.1.1 ความหมายของการรับรู้

สุภัทรา เสงวณิชย์ (2541 : 15) ให้ความหมายของการรับรู้ว่า หมายถึง การสัมผัสที่สามารถสื่อความหมาย เป็นการแปลหรือตีความแห่งการสัมผัสที่ได้รับ ออกมาเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีความหมายอันเป็นที่รู้จักและเข้าใจกันในการแปลหรือตีความของการสัมผัสนั้น จำเป็นต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือความชัดเจนแต่หนหลัง แต่หากคนเราไม่มีความรู้เดิมหรือสิ่งนั้น ๆ ไปก็จะมีไม่มีการรับรู้สิ่งนั้น ๆ จะมีก็เพียงแต่ที่สัมผัสกับสิ่งเร้าเท่านั้น

กัญญา สุวรรณแสง (2532 : 127) กล่าวว่า การรับรู้คือการใช้ ประสบการณ์เดิมแปลความสิ่งเร้าที่ผ่านประสาทสัมผัสและเกิดความรู้สึก ระลึกถึงความหมายว่าเป็นอย่างไร

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2528 : 33) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การตีความหมายหรือตีความสิ่งเร้าของอวัยวะรับสัมผัสส่วนใดส่วนหนึ่งทั้ง 5 ส่วน ได้แก่หู ตา จมูก ลิ้น และผิวหนัง และการตีความหมายนี้มักจะมาจากประสบการณ์เดิม

จากความหมายของการรับรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง การตีความจากสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและแปลความหมายหรืออธิบายสิ่งต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่ การตัดสินใจและแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น ยอมรับ ไม่ยอมรับ สนใจ ไม่สนใจ เป็นต้น

1.1.2 ปัจจัยกำหนดการรับรู้

การที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง การรับรู้ของคนสองคนจึงอาจจะมีที่การรับรู้ที่ความแตกต่างกันได้ แม้ว่าจะมีสิ่งเร้าอย่าง เดียวกัน การจะรับรู้ได้มากน้อยเพียงใด จึงขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น อวัยวะการสัมผัส ความตั้งใจ ความสนใจในขณะนั้น และประสบการณ์ที่ผ่านมา

อย่างไรก็ตาม สิ่งเร้าที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดการรับรู้มีอยู่มากมาย ดังนั้น การที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งในขณะใดขณะหนึ่ง จึงขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้ (กัญญา สุวรรณแสง, 2532 : 132)

- 1) อิทธิพลจากภายนอก ได้แก่ ความเข้มข้น ขนาดและสิ่งเร้า การกระทำซ้ำ ๆ การกระทำสิ่งที่ตรงข้ามและการเคลื่อนไหว เป็นต้น
- 2) อิทธิพลจากภายใน ได้แก่ แรงจูงใจ การคาดหวัง ซึ่งจะแบ่งสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยการรับรู้ เป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1) ปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวผู้รับ แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

- 2.1.1) ด้านกายภาพ หมายถึง อวัยวะสัมผัส ถ้า อวัยวะสมบูรณ์จะรับรู้ได้ดี แต่ถ้าหย่อนสมรรถภาพก็จะรับรู้ได้ไม่ดี เช่น หูตึง ตาเอียง เป็นต้น

2.1.2) ด้านสติปัญญา คือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ซึ่งมีอยู่หลายประการ เช่น ความจำ อารมณ์ สติปัญญา ความพร้อม การสังเกต การพิจารณา เป็นต้น อันเป็นผลจากการเรียนรู้มาก่อน ก็ย่อมจะทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริง เช่น จากประสบการณ์เดิม สภาพของจิตใจ และอิทธิพลทางสังคม เป็นต้น

2.2) ลักษณะของสิ่งเร้า หมายถึง คุณสมบัติของสิ่งเร้า ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้คนเราเกิดความสนใจที่จะรับรู้หรือทำให้การรับรู้ของคนเรากลายเคลื่อนไปจากความจริง เช่น ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องของสิ่งเร้า และสภาพพื้นฐานของการรับรู้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาถึงปัจจัยที่กำหนดการรับรู้ดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล เช่น ความสนใจ ความรู้ ประสบการณ์เดิม ลักษณะของสิ่งเร้า และแรงจูงใจ เป็นต้น ซึ่งอิทธิพลดังกล่าว แบ่งเป็น อิทธิพลภายนอกและอิทธิพลภายใน เช่น ภาวะรับสัมผัส การรับรู้ประสบการณ์ แรงจูงใจ หรืออิทธิพลทางสังคม เป็นต้น

1.1.3 ประเภทของการรับรู้

การรับรู้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์, 2528 : 228-239) ดังนี้

1) การรับรู้ทางอารมณ์ หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เช่น รู้สึกดีใจ เสียใจ ตื่นเต้น รัก เกลียด ชื่นชม เป็นต้น

2) การรับรู้ลักษณะของบุคคล ต้องอาศัยการแปลข้อมูล 3 ประการ คือ

2.1) ลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะแขนขา เท้า สีผิว เป็นต้น

2.2) พฤติกรรม เช่น การพูดคุย การยิ้ม การหัวเราะ การเดิน

2.3) คำบอกเล่า เช่น คำบอกเล่าจากญาติพี่น้อง เพื่อน ผู้

ใกล้ชิด

3) การรับรู้ภาพพจน์ของกลุ่มบุคคล หมายถึง มโนภาพหรือมโนคติของสิ่งต่าง ๆ ตามที่บุคคลรับรู้ เป็นภาพที่อยู่ในความคิด หรือจินตนาการของบุคคล และบุคคลสามารถบอกลักษณะของภาพเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบได้ด้วย

4) การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นการตีความหรือการแปลความหมายสิ่งต่าง ๆ หรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมตามความเชื่อของตนเอง เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ การรับรู้ปรากฏการณ์ทางสังคมนั้นขึ้นอยู่กับสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

4.1) ระดับการรับรู้ หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ เชาวปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด เมื่อต่างกันย่อมตีความต่อสิ่งต่างๆ ได้แตกต่างกันด้วย

4.2) การเปลี่ยนการรับรู้ คือ ถ้าผู้มีการรับรู้ต่ำ เมื่อได้มีโอกาสสนทนาหรืออภิปรายกับผู้ที่มีการรับรู้สูง ก็อาจจะถูกผู้มีการรับรู้สูงเปลี่ยนแนวความคิดหรือแนวทางในการรับรู้ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับการรับรู้ อาจกล่าวได้ว่า การรับรู้เกิดจากการตีความจากสิ่งเร้าและประสบการณ์เดิมของตน ตลอดจนความรู้ ความสามารถ และความคาดหวังซึ่งส่งผลให้ระดับการรับรู้แตกต่างกัน

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

1.2.1 ความหมายของบทบาท

คำว่า “บทบาท” ได้มีนักวิชาการที่ให้นิยามเกี่ยวกับบทบาทจำนวนมาก ซึ่งสามารถประมวลมาได้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 453) ได้ให้ความหมายของบทบาทว่าหมายถึง ทำตามบท รำตามบท โดยปริยายหมายความว่า การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อ-แม่ บทบาทของครู

อึ้งซัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2526 : 91) ได้กล่าวถึงความหมายของบทบาทว่า หมายถึง สิ่งที่เชื่อมโยงกันระหว่างบุคคลกับองค์การ และแสดงพฤติกรรมของคนในองค์การที่คาดว่าจะแสดงออก บทบาทเกิดจากผลการเกี่ยวข้องกันขององค์การที่เป็นทางการ เทคนิควิธีการ องค์การที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ

สงวนศรี วิรัชชัย (2527 : 23-24) ได้ให้ความหมายของบทบาทที่เป็นจริงไว้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ผู้อยู่ในตำแหน่งได้ปฏิบัติหรือแสดงออกมาให้เห็น นอกจากนี้ยังมีความเห็นว่า บทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังไว้มักจะสอดคล้องกับบทบาทที่สังคม กลุ่ม องค์การกำหนดไว้ แต่บางครั้งอาจจะแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้สึนึกคิด กฎเกณฑ์ของสังคม และสถานการณ์ในขณะที่ผู้อื่นคาดหวัง

จำนง อติวัฒนสินธ์และคณะ (2533 : 45-46) ได้จำแนกลักษณะของบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) บทบาทในอุดมคติ (Ideal Role) เป็นบทบาทที่กำหนดไว้ในกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งมีผู้มีสถานภาพหนึ่ง ๆ ควรกระทำ แต่อาจไม่มีใครทำตามนั้นก็ได้

2) บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น ๆ ที่คาดคิดด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้เกี่ยวข้องกับทัศนคติ บุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (Actual Role) เป็นการกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้านั้นด้วย สถานการณ์ดังกล่าวอาจเป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทางสังคม เช่น การกดดันของกลุ่มต่างๆ และบทบาทที่กระทำจริงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทในอุดมคติหรือบทบาทที่บุคคลรับรู้ก็ได้

นิยม บุญเต้าน้อย (2541 : 8) ได้กล่าวสรุปว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำ

ปรีชา ดาดี (2541 : 9) ได้กล่าวว่า บทบาท หมายถึง สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่บุคคลในตำแหน่งหรือสถานภาพทางสังคมที่บุคคลนั้น ๆ ดำรงอยู่เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของสังคมหรือสมาชิก และตามที่ตนเองรับรู้จะมีบทบาทอย่างไร

บรูม และเซลซนิก (Broom and Selznick, 1977 : 35) ได้จำแนกลักษณะของบทบาทไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) บทบาทที่กำหนดไว้ หรือ บทบาทตามอุดมคติ (Prescribed or Ideal Role) เป็นบทบาทที่ได้กำหนดสิทธิ หน้าที่ของตำแหน่งไว้อย่างแน่นอนและชัดเจน

2) บทบาทที่ควรกระทำ (Perceived Role) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรกระทำตามหน้าที่ในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นไปตามบทบาทที่กำหนดไว้ทุกประการหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

3) บทบาทที่กระทำจริง (Performed Role) เป็นบทบาทที่บุคคลได้กระทำจริง ๆ ตามความเชื่อ ความคาดหวัง ความกดดัน ตลอดจนโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ

โคเฮน (Cohen, 1979 : 36) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่บุคคลแสดงออกมาอาจจะไม่ตรงกับบทบาทที่ผู้อื่นคาดหวังหรือที่ตนเองคาดหวัง เนื่องจากบุคคลที่ดำรงอยู่ในบทบาทนั้นขาดความเข้าใจในส่วนของบทบาทที่ต้องการ ความไม่เห็นด้วย ไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนดให้ทำ หรือเกิดจากบุคคลไม่มีความสามารถที่แสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เดรสเลอร์ และวิลเลียม (Dressler and William, 1976 : 147-148) กล่าวว่าบุคคลอาจแสดงบทบาทที่เป็นจริงได้ครบถ้วนตามบทบาทที่ถูกคาดหวังไว้ก็เป็นได้

ราเวน และรูบิน (Raven and Rubin, 1976 : 514) กล่าวว่า บทบาท คือแบบแผนพฤติกรรมที่เป็นคุณสมบัติของบุคคลและเป็นความคาดหวังจากบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ในหน่วยงาน

กู๊ด (Good, 1973 : 502, อ้างถึงในนิยม บุญเต้าน้อย, 2541 : 8) ได้ให้ความหมายของบทบาทไว้ 2 ประการ ดังนี้

- 1) พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาอยู่เป็นประจำภายในขอบเขตของกลุ่ม
- 2) พฤติกรรมที่คาดหวังตามตำแหน่งหน้าที่หรือการแสดงออกของแต่ละบุคคลตามความมุ่งหวังของสังคม

กล่าวโดยสรุป จากความหมายของคำว่าบทบาทที่ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ไว้ นั้น สามารถสรุปได้ว่าบทบาท หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่หรือการแสดงออกตามความคิดหรือความคาดหวังของบุคคลที่มีต่อองค์กรหรือเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ทางสังคมอย่างหนึ่งตามลัทธิหน้าที่และสภาพที่สังคมกำหนดให้ ตามการรับรู้ของสมาชิกและสังคมนั้น ๆ โดยสรุปบทบาทอาจจำแนกได้เป็น 3 ประการ ได้แก่ บทบาทที่กำหนดไว้ บทบาทที่ควรกระทำ และบทบาทที่กระทำจริง

1.2.2 ทฤษฎีบทบาท

การศึกษาและการวิเคราะห์บทบาทในทางสังคมวิทยา ทฤษฎีบทบาท ได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีทางสังคมวิทยาใน 2 แนวทางสำคัญ นั่นคือทฤษฎีทางสังคมวิทยาแนวโครงสร้างและการหน้าที่ (Structural Functionalism) โดยมีแนวคิดที่ว่าบทบาทเป็นรายละเอียดของพฤติกรรมซึ่งบุคคลพึงปฏิบัติในการดำรงสถานภาพหนึ่ง ๆ ทางสังคม และรายละเอียดของบทบาทนั้นจะมีลักษณะคงที่แน่นอนตายตัว ทฤษฎีแนวนี้มุ่งเนื้อหาด้านโครงสร้างและการหน้าที่ของสถานภาพทางสังคม ดังนั้น บทบาทตามแนวคิดนี้อาจหมายถึง ลักษณะการกระทำของบุคคลไปตามสถานภาพที่แฝงอยู่กับสถานภาพของตนภายใต้สถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง ๆ โดยที่บทบาทจะเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดกับสถานภาพ และบุคคลที่เป็นเจ้าของสถานภาพอันหนึ่งจะถูกคาดหวังโดยบุคคลรอบข้างให้แสดงบทบาทที่เหมาะสม และทฤษฎีทางด้านสังคมวิทยาแนวเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าบทบาทเป็นผลพวงมาจากการปฏิบัติที่เป็นจริงจากการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างบุคคลที่อยู่ในสังคม (Social Position) และมีความเกี่ยวพันกับบทบาทอื่น ซึ่งมาจากการคาดหรือทำนายความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีอยู่อย่างมากมาย ดังนั้น ทฤษฎีบทบาทในแนวนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจำกัดรายละเอียดได้ ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา (กัลยา ผ่องเมฆินทร์, 2543 : 7-10)

สนธยา พลศรี (2547 : 139) ได้กล่าวถึงทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ว่ามีพื้นฐานมาจากทฤษฎีวิวัฒนาการซึ่งมีรากฐานมาจากชีววิทยาซึ่งอธิบายการทำงานประสานกันของส่วนต่างๆ ในร่างกายของสิ่งมีชีวิต กล่าวคือ ร่างกายประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ ซึ่งอวัยวะเหล่านี้ต่างจะทำงานตามหน้าที่ของมันเองและมีการประสานงานกันด้วย จึงทำให้สังคมอยู่รอดได้

นอกจากนี้ได้มีผู้สนับสนุนทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ ได้แก่ ออกัส คองท์ (Auguste Comte) เป็นนักสังคมวิทยาคนแรกที่น่าสนใจ ความคิดนี้มาใช้อธิบายทฤษฎีหน้าที่ โดยกล่าวว่า สังคมประกอบด้วยส่วนต่างๆ เช่นเดียวกับร่างกายมนุษย์ที่ประกอบด้วยอวัยวะต่างๆ ทั้งอวัยวะย่อย เช่น เซลล์ต่างๆ และอวัยวะใหญ่ เช่น หัวใจ ปอด เป็นต้น ส่วนต่างๆ ของสังคมก็มีทั้งที่เป็นส่วนย่อย เช่น ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม เป็นต้น และเป็นส่วนประกอบที่ใหญ่ขึ้น เช่น ชุมชนหรือเมือง เป็นต้น ส่วนประกอบเหล่านี้จะทำหน้าที่ของมันเอง และในขณะเดียวกันก็จะทำงานประสานกันด้วย สังคมจึงสามารถดำรงอยู่ได้

ในขณะที่ เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herbert Spencer) ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนทฤษฎีของคองท์ ที่เน้นในเรื่องการเปรียบเทียบการทำงานของส่วนต่างๆ ของร่างกายกับการทำงานของส่วนต่างๆ ของสังคม ส่วนในเรื่องวิวัฒนาการของสังคมนั้นเขาเชื่อว่า สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ขั้นที่ดีกว่า กล่าวคือ สังคมจะมีขนาดใหญ่ขึ้นโดยการเพิ่มส่วนต่างๆ และเพิ่มความซับซ้อนยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันส่วนต่างๆ เหล่านี้จะทำงานแตกต่างกันมากขึ้น แต่ยังคงทำงานประสานสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้อีมิล เดอร์ไกคิม (Emile Durkheim) อธิบายว่าสังคมอยู่รอดได้ด้วยการยึดเหนี่ยวทางสังคม (Social Solidarity) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลในสังคมมีสิ่งยึดถือร่วมกันในสังคมขนาดเล็กหรือสังคมง่าย ๆ นั้น การยึดเหนี่ยวทางสังคมแบบ Mechanical Solidarity คือการที่ค่านิยม จารีตประเพณี จะมีอิทธิพลเหนือบุคคลเป็นอย่างมากและบุคคลในสังคมจะยึดถือค่านิยมเดียวกัน มีความคิด ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติต่างๆ แบบเดียวกัน แต่ในสังคมที่ซับซ้อน การยึดเหนี่ยวทางสังคมจะเป็นแบบ Organic Solidarity คือการยึดเหนี่ยวที่เกิดจากการที่บุคคลยึดการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน โดยที่แต่ละบุคคลจะมีค่านิยม ความเชื่อ ความคิดที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้น การที่สังคมจะอยู่รอดได้ก็เพราะบุคคลทุกคนปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ของตน นอกจากนี้เขายังมีความเห็นว่า การเพิ่มประชากรเป็นตัวการสำคัญที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางด้านระบบเศรษฐกิจและระบบอื่น ๆ ของสังคม ทำให้สังคมเปลี่ยนรูปแบบจากสังคมง่าย ๆ ไปสู่สังคมซับซ้อน

จากทฤษฎีบทบาท จะเห็นได้ว่ามีอยู่ 2 ทฤษฎีหลักที่สำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่า บทบาทมีความสัมพันธ์กับสภาพของบุคคลที่อยู่ในสังคมอย่างแยกกันไม่ออก ทั้งบทบาทที่เป็นอยู่และบทบาทที่ถูกคาดหวังจากคนอื่น ๆ ซึ่งช่วยทำให้สังคมสามารถอยู่รอดได้ ทั้งนี้บางคนอาจจะมีหลายบทบาทหลายสถานภาพ แต่ทุกคนย่อมมีบทบาทเป็นของตนเองและปฏิบัติ

ตามบทบาทของตนเอง แต่สิ่งที่สำคัญ นั่นคือการปฏิบัติตามบทบาทของตนเองให้ดีที่สุด ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและการพัฒนาที่ทำให้สังคมน่าอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมมีหลายรูปแบบ ทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท การพัฒนาจึงจำเป็นต้องปรับไปตามทิศทางที่เหมาะสมของแต่ละสังคม สำหรับจังหวัดสงขลาซึ่งมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นจำนวนมากที่มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้น และต้องตระหนักถึงความคาดหวังของประชาชนที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนสูงสุด ดังนั้น จึงต้องทำความเข้าใจถึงทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังว่าเป็นอย่างไรในหัวข้อถัดไปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง

1.3.1 ความหมายของทฤษฎีความคาดหวัง

สูรางค์ จันทรเฒ (2529 : 54-55) ได้ให้ความหมายของทฤษฎีความคาดหวัง (Expectation) ว่า หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดน่าจะเกิดขึ้นและสิ่งใดที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น ความคาดหวังจะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล เช่น บุคคลเคยมีประสบการณ์คล้ายคลึงกันกับประสบการณ์ใหม่ก็อาจทำความคาดหวังได้ไม่พลาดเกินไปหรืออาจจะคาดหวังได้อย่างถูกต้อง บุคคลที่ไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อนในสิ่งใดมักจะไม่มี ความคาดหวังในสิ่งนั้น หรือหากมีความคาดหวังก็มักไม่เกิดขึ้นจริงตรงตามที่คาดหวังไว้ ความคาดหวังที่ไม่ประสบความสำเร็จช่วยให้บุคคลมีทัศนคติต่อตนเองในทิศทางที่ดีขึ้น

วินัย เพชรช่วย (2551 : 1) กล่าวว่า ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) สามารถอธิบายได้ด้วยสูตร

$$\text{Motivation} = \text{Expectancy} \times \text{Valance}$$

$$\text{แรงจูงใจ} = \text{ความคาดหวัง} \times \text{คุณค่าของผลลัพธ์}$$

มีความหมายว่าระดับของแรงจูงใจเป็นไปตามระดับความต้องการที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และระดับความเป็นไปได้ที่เขาจะได้รับสิ่งนั้น ทฤษฎีนี้มีหลักการพื้นฐานที่สำคัญคือ

- 1) ปัจจัยภายใน (ความต้องการ) และปัจจัยภายนอก

(สภาพแวดล้อม) มีผลต่อพฤติกรรมของบุคคล

- 2) พฤติกรรมใด ๆ เกิดจากการตัดสินใจด้วยตนเองของบุคคล
- 3) บุคคลมีความแตกต่างกันในความต้องการ ความปรารถนา

และเป้าหมาย

- 4) บุคคลจะเลือกใช้พฤติกรรมใดย่อมเป็นไปตามการรับรู้ผล

ต่อเนื่องจากพฤติกรรมนั้น

5) แรงจูงใจตามทฤษฎีนี้จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยตัวแปรสำคัญสองตัวประกอบกัน คือความคาดหวัง และคุณค่าของผลลัพธ์

วิโรจน์ สารรัตน์ (2551 : 1) กล่าวว่า ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) พัฒนาขึ้นโดย Vroom ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการที่คนงานจะมีแรงจูงใจที่จะทุ่มเทความพยายาม (Effort) เพื่อการปฏิบัติงาน (Performance) ให้ได้ผลงานตามที่ต้องการหรือไม่ นั้น จะพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีอยู่ 3 ประการ คือความคาดหวังเกี่ยวกับความพยายามกับการปฏิบัติงาน ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับผลลัพธ์ และความคาดหวังเกี่ยวกับคุณค่าของผลลัพธ์หรือรางวัลที่จะได้รับ สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) ความคาดหวังเกี่ยวกับความพยายามกับการปฏิบัติงาน

(EP : Effort-Performance Expectancy) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ว่าจะปฏิบัติงานได้หรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินถึงความสามารถ (Ability) และความเพียงพอของปัจจัยเชิงบริบทอื่น ๆ ด้วย เช่น ทรัพยากรที่จะจัดหามาได้ เป็นต้น

2) ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับผลลัพธ์

(PO : Performance-Outcome Expectancy) เป็นการประเมินความเป็นไปได้ว่าเมื่อปฏิบัติงานได้สำเร็จแล้วนั้นจะได้รับรางวัลตอบแทนอะไร (รางวัลตอบแทนมีสองลักษณะ คือรางวัลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) เป็นรางวัลที่คนอื่นเอาให้ เช่น โบนัส การเลื่อนตำแหน่ง เป็นต้น และรางวัลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) เป็นรางวัลที่เกิดขึ้นภายในตัวเอง เช่น ภูมิใจในความสำเร็จของงาน เป็นต้น บางกรณีอาจพิจารณาถึงผลลัพธ์ในทางลบด้วย เช่น การสูญเสียเวลาว่าง การสูญเสียเวลาให้กับครอบครัวเนื่องจากต้องทุ่มเทให้กับงานมากขึ้น เป็นต้น

3) ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณค่าของรางวัล (V : Valance) ว่ามี

ความสำคัญมากน้อยแค่ไหน หากมีมากความคาดหวังก็จะสูง แต่ความคาดหวังนี้อาจถูกกลบล้างด้วยคุณค่าของสิ่งที่จะได้รับในทางลบได้ เช่น การสูญเสียเวลา ดังกล่าวข้างต้น เป็นต้น

การที่จะพิจารณาว่า คนงานจะใช้ความพยายามในการปฏิบัติงานหรือไม่ จะพิจารณาในองค์ประกอบทั้งสาม เป็นสูตรดังนี้ $(EP) \times (PO) \times (V) = \text{Motivation}$ หากผลการประเมินหรือความคาดหวังในองค์ประกอบทั้งสามสูง การจูงใจก็จะสูงไปด้วย เป็นสูตรดังนี้ $\text{high EP} \times \text{high PO} \times \text{high V} = \text{High Motivation}$ หรือบางกรณีที่ความคาดหวังในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งต่ำหรือมีค่าเป็นศูนย์ (Zero) ก็จะทำให้การจูงใจมีค่าที่เท่ากับศูนย์ไปด้วย ดังสูตร $\text{high EP} \times \text{zero PO} \times \text{high V} = \text{Zero Motivation}$ ทั้งนี้เนื่องจากความไม่แน่ใจว่าจะทำงานประสบผลสำเร็จหรือไม่ ในการปฏิบัติงาน หากการประเมินองค์ประกอบต่างๆ อยู่ในระดับไม่สูง แต่จำเป็นต้องมีการปฏิบัติ ก็อาจมีการต่อรองเพื่อให้เพิ่มคุณค่าของรางวัล หรือเพิ่มแรงจูงใจที่จะใช้ความพยายาม (EP) หรือการปฏิบัติงาน (PO) ให้มากขึ้น หรืออาจจะสร้างทางเลือกอื่นเพื่อการเปรียบเทียบได้

ลาธิต สือประเสริฐสุข (2543 : 1) กล่าวว่า ทฤษฎีการคาดหวังของวรูมได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดจากนักจิตวิทยาหลายคน เช่น เคิร์ต เลวิน (Kurt Lewin) และเอ็ดเวิร์ด โทลแมน (Edward Tolman) ต่อมา วรูม ได้นำแนวความคิดดังกล่าวมาปรับปรุง บางครั้งมีผู้เรียกทฤษฎีการคาดหวังอย่างย่อ ๆ ว่าเป็นทฤษฎี V.I.E. (V.I.E Theory) เนื่องจากทฤษฎีนี้มีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) V มาจากคำว่า Valance ซึ่งหมายถึง ความพึงพอใจ
- 2) I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สือ เครื่องมือ

อุปกรณ์ วิธีทางนำไปสู่ความพึงพอใจ

- 3) E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ

บุคคลมีความต้องการหลายสิ่งหลายอย่าง ทุกชีวิตพยายามดิ้นรนแสวงหา อย่างน้อยที่สุดก็คือ ต้องการอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค เมื่อชีวิตปัจจัยเหล่านั้นได้รับการตอบสนองแล้วก็มีความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อย ๆ จากความต้องการหลายสิ่งหลายอย่างนี้เอง ทำให้เกิดความพยายามกระทำหรือดำเนินการด้วยวิธีหนึ่งวิธีใดด้วยสือหรือเครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้บรรลุความพอใจ หรือเพื่อให้ได้รับผลของการดำเนินงานนั้น ตามที่ได้แสดงความพยายามนั้นเองซึ่งเรียกว่าความคาดหวังและความพอใจหรือไม่พอใจ แต่ก็มีแรงจูงใจให้ทำตามความเชื่อว่าจะเป็นอย่างที่คาดหวังไว้

จากความหมายของความคาดหวังดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความคาดหวัง หมายถึง ความเชื่อว่าสิ่งใดน่าจะเกิดขึ้นและสิ่งใดที่ไม่น่าจะเกิดขึ้น ความคาดหวังจะเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยในการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วยความคาดหวัง 3 ประการ คือความคาดหวังเกี่ยวกับความพยายามกับการปฏิบัติงาน ความคาดหวังเกี่ยวกับการปฏิบัติงานกับผลลัพธ์ และความคาดหวังเกี่ยวกับคุณค่าของผลลัพธ์หรือรางวัลที่จะได้รับ นั่นคือความคาดหวังเกิดขึ้นจากความพึงพอใจสือเครื่องมือ อุปกรณ์ วิธีทางนำไปสู่ความพึงพอใจ และความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญมากขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีทั้งการกระจายอำนาจและกระจายภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่และภารกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ ดังนี้

1.4.1 ความหมายของการกระจายอำนาจ

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2540 : 290) กล่าวถึง การกระจายอำนาจว่าเป็นระบบการบริหารการปกครองของประเทศที่มีรัฐบาลกลาง หรือรัฐบาลแห่งชาติ กระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้มีอำนาจในการดำเนินการภายใน อาณาเขตของตนเอง โดยปราศจากการแทรกแซง ดังนั้น เพื่อให้มีอำนาจ จึงยกอำนาจให้ (Devolution) เป็นการให้ความรับผิดชอบแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเด็ดขาด ส่วนกลางจะแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกมิได้ เพราะสัมพันธ์ภาพส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นมิใช่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา

กรมการปกครอง (2539 : 12-13) ได้สรุปหลักการกระจายอำนาจว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1) ความเป็นนิติบุคคล (Artificial Person) คือการกระจายอำนาจจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาล เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน องค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2) มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ จนทำให้ส่งผลกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตย (Unity and Sovereignty) ของประเทศ

3) ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเลือกผู้บริหาร และผู้ทำหน้าที่นิติบัญญัติ ซึ่งประชาชนสามารถทำได้หลายระดับ เช่น การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือการสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้มีโอกาสในการเข้ามามีบทบาทดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีงบประมาณเป็นของตนเอง โดยมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้และบริหารรายได้ด้วยตนเอง มอบอำนาจตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงานจัดเก็บรายได้ บริการประชาชนในท้องถิ่น

จากความหมายและหลักการกระจายอำนาจตั้งที่กล่าวมาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางได้โอนอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเองภายในท้องถิ่นของตนโดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐ ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ และบริหารงบประมาณด้วยตนเอง รวมถึงมีอำนาจในการกำหนดนโยบายตัดสินใจ และดำเนินการภายใต้ขอบเขตอำนาจตามที่กฎหมายกำหนด โดยประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นด้วย

1.4.2 ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ลิขิต วีระเวทิน (2535 : 3) ได้กล่าวว่าการกระจายอำนาจมีความสำคัญทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1) การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เนื่องด้วยประชาธิปไตยต้องประกอบด้วยโครงสร้างส่วนบน คือระดับชาติ และโครงสร้างส่วนฐาน คือระดับท้องถิ่น การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างแท้จริง คือรากแก้วซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

2) การกระจายอำนาจมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ในด้านการพัฒนาชนบทโดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจะเกิดขึ้นได้นั้นจะต้องอาศัยโครงสร้างการปกครองตนเองในลักษณะที่มีความอิสระพอสมควร ซึ่งจะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมีการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

ดังนั้น การกระจายอำนาจจึงเป็นหลักการหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองของประเทศ โดยการโอนอำนาจจากการปกครองส่วนกลางไปสู่การให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเองโดยมีอิสระพอสมควร ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการกระจายอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น ทั้งนี้องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจ

นอกจากนี้ ปธาน สุวรรณมงคล (2545 : 204-205) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการกระจายอำนาจไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1) รัฐบาลมีความจริงจังในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นหรือไม่ หรือเป็นเพราะถูกกฎหมายบังคับให้ต้องกระจายอำนาจ คำถามลักษณะนี้มาจากทั้งนักปกครองท้องถิ่น และนักวิชาการที่สงสัยในท่าทีของรัฐบาลโดยเฉพาะของเรื่องการจัดสรรรายได้ให้ท้องถิ่น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ตั้งแต่ปี 2544 ที่มีอัตราการเพิ่มที่น้อย คือประมาณร้อยละ 21-22 เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่ต้องจัดสรรให้ท้องถิ่นไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ภายในปี 2549

2) อำนาจที่รัฐกระจายลงไปสู่ท้องถิ่นนั้นถึงประชาชนในท้องถิ่นจริงหรือไม่ หรือไปกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มอิทธิพลหรือกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่มในท้องถิ่นที่สามารถใช้อิทธิพลโน้มน้าวหรือบังคับให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิเลือกพรรคพวกของตน และก่อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว และพรรคพวก เป็นคำถามที่ทั้งรัฐบาลและนักวิชาการเองต่างตระหนักถึงบทบาทของผู้มีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นไทยว่าในหลายพื้นที่ที่มีกลุ่มอิทธิพลผูกขาดการเมืองระดับท้องถิ่นไว้ต่อเนื่องยาวนาน แม้ในระยะหลัง กลุ่มอิทธิพลในหลายแห่งถูกทำลายและต้องพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในที่สุดก็ตาม ทำให้อำนาจที่กระจายไปสู่ท้องถิ่นไปกระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มอิทธิพลท้องถิ่น

3) ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงเรื่องของสิทธิและหน้าที่ในการปกครองตนเองในเจตนารมณ์ของประชาชน และเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างจริงจังมากน้อยเพียงใด เป็นคำถามที่ยังไม่อาจตอบได้ชัดเจน แม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น นั่นคือประชาชนในหลายท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการบริหารท้องถิ่นมากขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจสรุปได้ว่า ภาพรวมส่วนใหญ่ได้เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่บนพื้นฐานของความตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองตนเองมากน้อยเพียงใด หรือเป็นการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันระหว่างผู้สมัครเลือกตั้งกับผู้เลือกตั้งในลักษณะของการซื้อ-ขายเสียง

5) ในการบริหารท้องถิ่นในอดีตที่ผ่านมาได้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่า โปร่งใสเพียงใด และประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานหรือไม่ นักบริหารท้องถิ่นที่ชนะการเลือกตั้งเพื่อบริหารงานท้องถิ่นเป็นนักบริหารที่มีความรู้ความสามารถ และมีความตั้งใจที่จะบริหารงานท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเพียงใด หรือเป็นเพียงนักการเมืองที่มุ่งเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามืองท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลมีสิทธิที่จะตั้งคำถามต่อผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกร้องความเป็นอิสระในการปกครองตนเองและให้รัฐกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

จากข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอิสระในการปกครองตนเองในท้องถิ่นอยู่พอสมควร แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง ยังคงมีการทำเพื่อผลประโยชน์ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางส่วน ซึ่งอาจเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้ท้องถิ่นยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังเท่าที่ควร

1.4.3 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาศัยหลักการ คือต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสะท้อนปัญหาความต้องการของประชาชนมาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย โดยยึดหลักการ และสาระสำคัญ 3 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2550 : 5-6) ดังนี้

1) ด้านความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารจัดการ การบริหารงานบุคคล และการเงินการคลังของตนเอง โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยว และความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่น ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของตนเองได้มากขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ รัฐต้องจัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีขอบเขต อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจนเหมาะสมแก่การพัฒนาประเทศ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีการปรับลดบทบาทภารกิจและลดการกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาค และเพิ่มบทบาทให้ส่วนท้องถิ่นเข้าดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาครับผิดชอบในภารกิจมหภาค โดยพิจารณาในยุทธศาสตร์เชิงรุกมากกว่าเชิงรับในระดับชาติได้มากขึ้น และภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะดำเนินการได้ และให้การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิค วิชาการ กำหนดมาตรฐานและตรวจสอบติดตามประเมินผล

3) ด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอิสระมากขึ้น ลดเรื่องการกำกับดูแล การดำเนินการมีคุณภาพและมาตรฐาน ให้การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ภาคประชาสังคม และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ รวมทั้งร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล และสุดท้ายประชาชนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดีและทั่วถึงมากขึ้น

1.4.4 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ ถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ให้เหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนสูงขึ้น การกระจายอำนาจจึงเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ใหม่ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของบ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการ และความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้นและแตกต่างกัน ชัดแย้งกัน ในขณะที่รัฐเองก็มีขีดความสามารถ และทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองปัญหา และความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นได้ทันต่อเหตุการณ์ รวมถึงตรงกับความต้องการของท้องถิ่น

แนวคิดพื้นฐานของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้กับท้องถิ่นจึงเป็นการกระจายสิ่งต่อไปนี้

- 1) หน้าที่ เป็นการกระจายหน้าที่ ที่เป็นประโยชน์โดยตรงกับท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นรับผิดชอบดำเนินการเอง
- 2) อำนาจการตัดสินใจ เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ ดำเนินการตามหน้าที่ ที่ส่วนกลางกระจายไปให้ท้องถิ่นดำเนินการ
- 3) ทรัพยากรการบริหาร เป็นการกระจายบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี ที่เหมาะสม ให้กับท้องถิ่น
- 4) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นการกระจายความรับผิดชอบ ต่อภารกิจ หน้าที่ ที่รัฐกับผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชน ร่วมกันรับผิดชอบ
- 5) ความพร้อม เป็นการกระจายความพร้อมที่มีอยู่ในส่วนกลาง ให้กับท้องถิ่น เพื่อสร้างขีดความสามารถให้แก่ท้องถิ่น ทำให้ท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การกระจายอำนาจมีเป้าหมายที่สำคัญ ดังนี้

- 1) เพื่อให้บริการต่างๆ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการถ่ายโอนภารกิจในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทั้งนี้รูปแบบการกระจายอำนาจ การจัดบริการสาธารณะ จึงไม่ควรถูกจำกัดอยู่ที่การโอนภารกิจแต่เพียงอย่างเดียว แต่ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบที่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ทั้งสองประการเป็นหลัก
- 2) พึงระลึกว่าการกระจายอำนาจไม่สามารถแก้ไขปัญหาทุกปัญหาได้ เพราะการกระจายอำนาจอาจก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดจากระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันของแต่ละพื้นที่ (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551 : 4-5)

1.4.5 หลักการแห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 284 ได้บัญญัติให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้น (กระทรวงมหาดไทย, 2551 : 1) โดยได้กำหนดสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
  - 2) การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
  - 3) การจัดให้มีคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติโดยมีจำนวนเท่ากัน ทำหน้าที่ตามข้อ 1 และข้อ 2 ข้างต้น
- โดยมาตรา 30 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการ ดังนี้
- 1) ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในเวลา 4 ปี เช่น ภารกิจที่รัฐดำเนินการซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น และภารกิจที่ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล
  - 2) กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบในการให้บริการสาธารณะของรัฐและขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองตามอำนาจและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้ชัดเจน ซึ่งในระยะแรกอาจกำหนดภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้แตกต่างกันได้ โดยให้เป็นไปตามความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งซึ่งต้องพิจารณาจากรายได้และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จำนวนประชากร ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับ ทั้งนี้ต้องไม่เกินระยะเวลาสิบปี
  - 3) กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ให้รัฐทำหน้าที่ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ

4) กำหนดการจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน และรายได้ อื่นให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม โดยในช่วงระยะเวลาไม่เกิน พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2549 ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นคิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ ของรัฐบาลในอัตราไม่น้อยกว่าร้อยละสิบและร้อยละสามสิบห้าตามลำดับ

5) การจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การบริการสาธารณะในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รัฐจัดสรรเงินอุดหนุนให้เป็นไปตาม ความจำเป็นและความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

1.4.6 วิสัยทัศน์การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติกำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในช่วง 4 ปีแรก (พ.ศ. 2544-2547) ของการถ่ายโอนภารกิจ ตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จะเป็นช่วงของการปรับปรุงระบบการบริหารงานภายในขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ราชการบริหารส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค รวมถึงการพัฒนายุทธศาสตร์ การสร้าง ความพร้อมในการรองรับการถ่ายโอนภารกิจ บุคลากร งบประมาณ และทรัพย์สิน รวมถึงแก้ไข กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของภารกิจที่ถ่ายโอน จะมีทั้งการถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานของรัฐ และจะมีบุคลากรจำนวนหนึ่งถ่าย โอนไปปฏิบัติงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

หลังจากการถ่ายโอนในช่วง 4 ปี แรกสิ้นสุดลงจนถึงระยะเวลา การถ่ายโอนในปีที่ 10 (พ.ศ. 2548-2553) ตามกรอบของกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและ ขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นช่วงเปลี่ยนผ่าน มีการปรับ บทบาทของราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชนที่จะ เรียนรู้ร่วมกันในการถ่ายโอนภารกิจ มีการปรับกลไกความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นกับราชการบริหารส่วนภูมิภาคอย่างกลมกลืน รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันจะ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของ ประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น และจะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหารงานขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถพัฒนาขีดความสามารถเพื่อ ดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส

ในช่วงเวลาหลังจากปีที่ 10 (พ.ศ. 2554 เป็นต้นไป) ประชาชน ในท้องถิ่นจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ประชาชนจะมีบทบาทในการตัดสินใจ การกำกับดูแลและการตรวจสอบ ตลอดจนการสนับสนุน

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการพัฒนาศักยภาพทางด้านการบริหารจัดการและการคลังท้องถิ่นที่พึ่งตนเองและมีอิสระมากขึ้น ผู้บริหารและสภาท้องถิ่นจะเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ ในการบริหารราชการบริหารส่วนภูมิภาคจะมีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากฐานะผู้ที่จัดทำบริการสาธารณะมาเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายใต้ขอบเขตที่ชัดเจน และการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (กระทรวงมหาดไทย, 2551 : 4)

1.4.7 หลักการของแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) ด้านการถ่ายโอนภารกิจ

แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดของอำนาจหน้าที่ในด้านการบริการสาธารณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบจะต้องทำ โดยกรณีใดเป็นอำนาจและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของรัฐหรือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันให้กำหนดแนวทางวิธีปฏิบัติเพื่อประสานการดำเนินการให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการในการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรให้เพียงพอแก่การดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอให้แก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมายที่จำเป็นเพื่อดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดระบบบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดนโยบายและมาตรการในด้านการกระจายบุคลากรจากราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไปสู่ราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการ (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2551 : 33) ดังนี้

1) ยึดหลักการทั่วไปในการพิจารณาถ่ายโอนภารกิจของแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) เช่น การพิจารณาถ่ายโอนภารกิจของส่วนราชการเป็นหลัก โดยไม่ครอบคลุมงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การพิจารณาพิพากษาคดี การต่างประเทศ การเงินการคลังของประเทศโดยรวม

2) กำหนดรูปแบบการถ่ายโอนภารกิจไว้ 6 รูปแบบ ดังนี้

2.1) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ผลิตหรือบริการสาธารณะได้ด้วยตนเอง เป็นการดำเนินการในเขตพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยไม่มีการซื้อบริการจากหน่วยงานอื่น

2.2) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซื้อบริการจากภาคเอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น คือภารกิจที่มีการดำเนินการที่ต้องใช้เทคนิค ทักษะ วิชาการ ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะ

ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการเอง หรือดำเนินการเองแล้วไม่มีประสิทธิภาพ หรือไม่คุ้มทุน

2.3) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมดำเนินการ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือสหการ คือภารกิจซึ่งต้องมีการแบ่งเขตพื้นที่ที่จะรับผิดชอบในการดำเนินภารกิจร่วมกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เนื่องจากภารกิจมีผลกระทบต่อประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือการดำเนินการร่วมกันจะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4) ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ร่วมกับรัฐ (Share Function) คือภารกิจที่รัฐโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบาง ขั้นตอน และรัฐยังคงดำเนินการบางส่วนอยู่ โดยแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ และขั้นตอน วิธีปฏิบัติ ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างชัดเจน

2.5) ภารกิจที่รัฐยังคงดำเนินการอยู่แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ คือภารกิจที่ไม่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการ แต่เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องการดำเนินการก็สามารถดำเนินการได้

2.6) ภารกิจสัมปทาน คือภารกิจที่มีการมอบอำนาจให้เอกชนดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ควบคุม

3) ภารกิจที่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ แทนส่วนราชการแล้ว สำนักงบประมาณไม่ควรตั้งงบประมาณให้ส่วนราชการเจ้าของงบประมาณ เดิมในส่วนกลางอีกต่อไป ควรให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่หากส่วนราชการ หรือรัฐบาลมีความจำเป็นจะต้องดำเนินการในภารกิจที่ได้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปแล้ว ควรสนับสนุนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการในภารกิจนั้น ให้ส่วนราชการมีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำทางเทคนิควิชาการ หรือเป็นพี่เลี้ยงให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4) ภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หากเทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่พร้อมที่จะรับโอนภารกิจ ส่วนราชการถ่ายโอนให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดรับไปดำเนินการแทนก่อน และเมื่อเทศบาล และองค์การบริหารส่วน ตำบลมีความพร้อมและประสงค์รับโอนภารกิจเมื่อใด ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดถ่ายโอน ภารกิจนั้นให้แก่เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบลรับไปดำเนินการได้ทันที (สำนักงาน คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2551 : 35-36)

สำหรับเป้าหมายของแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1) เพื่อถ่ายโอนภารกิจของส่วนราชการให้ท้องถิ่น นั่นคือให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเริ่มมีการถ่ายโอนในปีงบประมาณ 2545 และภารกิจส่วนใหญ่จะถ่ายโอนเสร็จสิ้นในปี 2547 โดยมีรูปแบบการถ่ายโอน 3 ลักษณะ คือภารกิจที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการ ภารกิจที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการร่วมกับรัฐ และภารกิจที่รัฐยังคงดำเนินการอยู่แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจะดำเนินการได้

2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น มีเป้าหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2544 และให้มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนถึงปี พ.ศ. 2549 ให้มีรายได้คิดเป็นสัดส่วนต่อรายได้ของรัฐบาลไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 โดยคำนึงถึงภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและมาตรฐานคุณภาพการให้บริการสาธารณะที่ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ

3) แก้ไขหรือจัดให้มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งเพื่อรองรับอำนาจและหน้าที่ตามภารกิจที่ถ่ายโอน จำนวน 64 ฉบับ

4) ถ่ายโอนบุคลากรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามภารกิจและงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นอกจากนี้ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจมีหน้าที่เตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรม การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2) ปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ

3) การพัฒนาองค์กรในระดับจังหวัดเพื่อรองรับการถ่ายโอน

4) การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรให้ส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษาของรัฐ มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลนครภูเก็ต, 2551 : 13)

สำหรับลักษณะของภารกิจทำให้บริการสาธารณะที่จะต้อง
ถ่ายโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้ 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการ
มาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2551 : 5-6) ดังนี้

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
  - 1.1) การคมนาคมและขนส่ง
    - 1.1.1) ทางบก
    - 1.1.2) ทางน้ำ
  - 1.2) สาธารณูปโภค
    - 1.2.1) แหล่งน้ำ ระบบประปาชนบท
  - 1.3) สาธารณูปการ
    - 1.3.1) การจัดให้มีตลาด
    - 1.3.2) การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
  - 1.4) การผังเมือง
  - 1.5) การควบคุมอากาศ
- 2) ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต
  - 2.1) การส่งเสริมอาชีพ
  - 2.2) งานสวัสดิการสังคม
    - 2.2.1) การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต
  - 2.3) นันทนาการ
    - 2.3.1) การส่งเสริมการกีฬา
    - 2.3.2) การจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
  - 2.4) การศึกษา
    - 2.4.1) การจัดการศึกษาในระบบ
    - 2.4.2) การจัดการศึกษานอกระบบ
  - 2.5) การสาธารณสุข
    - 2.5.1) การสาธารณสุขและการรักษาพยาบาล
    - 2.5.2) การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
  - 2.6) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย

เด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส

- เรียบริ้อย
- เสรีภาพของประชาชน
- การพัฒนาท้องถิ่น
- ชีวิตและทรัพย์สิน
- การท่องเที่ยว
- สิ่งแวดล้อม
- ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบ
    - 3.1) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิ
    - 3.2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
    - 3.3) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
    - 3.4) การรักษาความสงบเรียบริ้อยและความปลอดภัยใน
  - 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และ
    - 4.1) การวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
    - 4.2) การพัฒนาเทคโนโลยี
    - 4.3) การส่งเสริมการลงทุน
    - 4.4) การพาณิชยกรรม
    - 4.5) การพัฒนาอุตสาหกรรม
    - 4.6) การท่องเที่ยว
  - 5) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
    - 5.1) การคุ้มครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ประโยชน์จากป่าไม้
    - 5.2) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ
    - 5.3) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
  - 6) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
    - 6.1) การจัดการดูแลโบราณสถาน โบราณวัตถุ
    - 6.2) การจัดการดูแลพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ

1.5 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

1.5.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

มองทากู (Mongtagu, 1984 : 574) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้ว่า หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งสามารถที่จะใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมจากส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ซึ่งไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2535 : 2) ได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นว่า หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยนัยนี้จะเกิดองค์กรที่ทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นขึ้น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้

จากความหมายของการปกครองท้องถิ่น จึงสามารถกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพื่อให้มีบทบาทในการดำเนินการปกครองตนเองให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยมีความเป็นอิสระในการบริหารงานภายในท้องถิ่นของตนเอง แต่ทั้งนี้รัฐบาลยังคงมีอำนาจในการควบคุมในด้านการปฏิบัติงานของท้องถิ่นตามความเหมาะสม เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบของกฎหมาย

1.5.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความสำคัญมากต่อการพัฒนาท้องถิ่น เนื่องจากเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาตามหลักการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด สามารถรับรู้สภาพปัญหาภายในท้องถิ่นได้ดีกว่าการปกครองที่มาจากส่วนกลาง ดังนั้น ภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนภายในท้องถิ่น พัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญมากขึ้น โดยได้มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 11-14) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลให้ลดน้อยลง เนื่องจากการบริหารประเทศของรัฐบาลจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณเป็นหลัก หากรัฐบาลมีงบประมาณจำกัด แต่มีภารกิจที่ต้องดำเนินการให้กับชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ ก็อาจจะมั่งบประมาณที่ไม่เพียงพอได้ ดังนั้น หากมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดขึ้น ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ก็จะสามารถมีรายได้ และงบประมาณเป็นของตนเองต่อการดำเนินการ

สร้างความเจริญให้กับท้องถิ่นของตนเองได้ จึงเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดแจ้งว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งในด้านการเงิน บุคคล และเวลาในการดำเนินการ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในด้านการสนองตอบ (Response) ต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จะมีการเลือกตั้งโดยสภาท้องถิ่น และผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง ดังนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือได้ว่าเป็นการปกครองที่สามารถสนองตอบความต้องการและให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง (Political Participation) มากขึ้น

3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นจากการปกครองตนเอง (Local Self Government) ของแต่ละท้องถิ่นนั้น ทำให้ท้องถิ่นมีโอกาสกำหนดนโยบายและการควบคุมให้เป็นไปตามนโยบายที่ท้องถิ่นต้องการ และการกำหนดนโยบายนั้นก็ย่อมเป็นความต้องการของคนในท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความเจริญของบ้านเมือง มีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย หรือกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีภาระที่สำคัญในการสร้างความเจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมจะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทางการเมือง (Political Development) สำหรับประเทศด้อยพัฒนา หรือประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย (Developing Countries) ทั้งนี้ โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถถือได้เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่สำคัญที่จะพัฒนาทางการเมืองได้ กล่าวคือ ทำให้ประชาชนมีการเรียนรู้เข้าใจในระบบการเมือง รับรู้การเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง (Participation) ทั้งนี้ ในระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีการเลือกตั้ง มีระบบพรรคการเมืองระดับท้องถิ่น มีการต่อสู้และแข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางและตามกติกา (Rule of the Game) ของ การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในที่สุดจะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเอง เข้าใจหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร รวมทั้งเข้าใจถึงคุณค่าของการควบคุมโดยประชาชน (Popular Control) ซึ่งในที่สุดก็จะทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ฝึกสอนประชาธิปไตยให้กับประชาชน

นอกจากนี้ยังมีหลักการสำคัญที่สนับสนุนเหตุผลและความจำเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ 4 ด้าน (วีระศักดิ์ เครือเทพ, 2548 : 14-16) ดังนี้

1) เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงและความปลอดภัย การพัฒนา และการมีส่วนร่วม เนื่องจากความไม่สงบเรียบร้อยและความวุ่นวายหรือภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้มนุษย์หวาดกลัว ซึ่งเป็นเหตุผลพื้นฐานที่สนับสนุนให้รัฐทำงานร่วมกับ

หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อสร้างหลักประกันในการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนได้อย่างทั่วถึงโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2) เพื่อสร้างความหลากหลายทางสังคม วัฒนธรรม รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพ เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถกำหนดรูปแบบในการดำเนินชีวิตร่วมกันในชุมชนได้ตามอัตภาพ ทั้งนี้ แต่ละท้องถิ่นต่างมีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน บางแห่งอาจเลือกเอกลักษณ์ในการเป็นเมืองประวัติศาสตร์ เมืองท่องเที่ยว เมืองสมุนไพร เมืองเกษตรกรรม เป็นต้น การปกครองท้องถิ่นมีส่วนช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในการจัดการรูปแบบชีวิต ความรู้สึกเป็นเจ้าของชุมชน

3) เพื่อการสร้างสมดุลแห่งรัฐในการใช้อำนาจปกครองบริหารในยุคสมัยแห่งประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาถ่วงดุลการใช้อำนาจที่เกินพอดีของภาครัฐและการครอบงำของกลไกตลาด ซึ่งส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็ง รวมถึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบ การปกครองท้องถิ่นเพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลกลางใช้อำนาจเกินพอดี

4) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากร เนื่องจากการปกครองท้องถิ่น ช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารและการใช้ทรัพยากรของรัฐ การกระจายอำนาจการจัดบริการสาธารณะให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการและการกำหนดขนาดการผลิตที่เหมาะสมกับชุมชน (Economy of Scale) ซึ่งทำให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด ซึ่งช่วยลดความสูญเสียของการใช้ทรัพยากรได้

ดังนั้น จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการปกครองตามหลักการกระจายอำนาจตามระบอบประชาธิปไตยที่มีประโยชน์ในหลายด้าน ทั้งช่วยลดภาระของรัฐบาลให้น้อยลง การตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี สร้างความมั่นคงและปลอดภัยให้กับประชาชนในท้องถิ่น สร้างความหลากหลายให้กับท้องถิ่น ช่วยให้ท้องถิ่นใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างคุ้มค่า รวมถึงยังส่งผลให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

นอกจากนี้ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2549 : 88-89) ได้กล่าวถึงความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในมาตรา 282 แห่งรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นมาตราแรกของบทบัญญัติในหมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้บัญญัติหลักสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่ารัฐต้องให้ความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตัวเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นโดยการให้อิสระดังกล่าวจะต้องไม่กระทบกับรูปแบบของการปกครองประเทศที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญ คือประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ดังนี้

1) ความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายที่มีความเกี่ยวข้องกับ การปกครองท้องถิ่นของตน ได้แก่ การที่รัฐมอบอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะมี อิสระในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นหรือการบริการท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิด ความคล่องตัวในการดำเนินงาน และสามารถจัดทำบริการสาธารณะที่ดี ตลอดจนเหมาะสมกับ ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

2) ความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล คือมีอำนาจในด้ว นการปกครองและบังคับบัญชาพนักงานของตน ได้แก่ มีอำนาจในการกำหนดตำแหน่ง การสรรหา บุคคลมาเข้ามาดำรงตำแหน่ง การจัดการเกี่ยวกับเงื่อนไขในการทำงาน ตลอดจนการให้คุณให้ โทษพนักงาน และการให้สิทธิประโยชน์เมื่อพ้นจากงาน ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลที่เป็นไปได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะทำให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติภารกิจได้อย่างประสบผลสำเร็จ

3) ความเป็นอิสระด้านการเงินและการคลัง เนื่องจากภารกิจ สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการจัดทำบริการสาธารณะ จึงจำเป็นต้องมีเงินมาเพื่อ ใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีอำนาจในการจัดหาเงินมาใช้จ่าย ก็จะต้องรอรับการจัดสรรเงินจากส่วนกลาง ซึ่งส่งผลให้ความเป็นอิสระด้านการเงินขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะเมื่อส่วนกลางได้จัดสรรเงินมาให้ก็ต้องมีการเข้าไป ควบคุมตรวจสอบการใช้จ่ายเงินซึ่งจะเกิดผลกระทบต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับหนึ่ง ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมีความเป็นอิสระ ทางด้านการเงินและการคลังได้แก่ การมีงบประมาณและรายได้เป็นของตนเองและมีอำนาจในการ ใช้จ่ายเงินเหล่านั้นได้อย่างมีอิสระพอสมควร เพื่อให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนิน กิจการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ส่วนการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีงบประมาณและรายได้เป็น ของตนเองได้นั้น ก็จะต้องได้รับมอบอำนาจในการจัดเก็บภาษีบางประเภทจากรัฐ เพราะองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเรียกเก็บภาษีจากประชาชนได้โดยตรง

1.5.3 โครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2549 : 89-90) ได้สรุปถึงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสียใหม่ โดยกำหนดโครงสร้างและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในมาตรา 285 ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประกอบด้วยสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 285 วรรคหนึ่ง) บทบัญญัติดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย คือ มีการแยกองค์กรฝ่ายสภา และองค์กรฝ่ายบริหารออกจากกัน

2) สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง (มาตรา 285 วรรคสอง) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย คือมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นจากประชาชนในเขตท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อท้องถิ่น

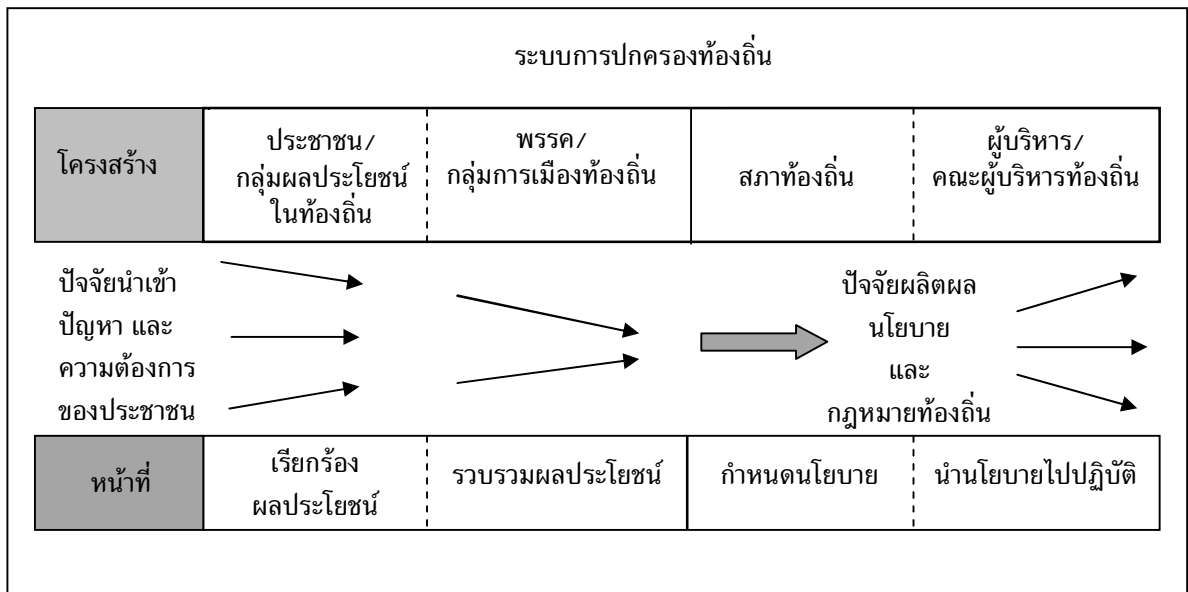
3) คณะผู้บริหารของท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น (มาตรา 285 วรรคสาม) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริหารโดยตัวแทนของประชาชนในเขตท้องถิ่นนั้น จึงมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีผู้บริหารท้องถิ่นเพียงคนเดียว หรืออาจเป็นในรูปของคณะผู้บริหารท้องถิ่นได้

4) วิธีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 285 วรรคสี่) ได้กำหนดวิธีการเลือกตั้งไว้ว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้ใช้วิธีการออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ ซึ่งเป็นเช่นเดียวกับระบบการเลือกตั้งระดับชาติถึงการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

5) วาระการดำรงตำแหน่ง (มาตรา 285 วรรคห้า) ทั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นต่างมีวาระการดำรงตำแหน่งที่เท่ากัน คือคราวละ 4 ปี

6) ข้อห้ามของผู้ดำรงตำแหน่ง (มาตรา 285 วรรคหก) ได้มีการกำหนดไว้ว่า ห้ามเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในระบบการปกครองท้องถิ่น โครงสร้างและหน้าที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษา เพื่อให้เข้าใจระบบการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างและหน้าที่ของระบบการปกครองท้องถิ่น
ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546 : 11

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นได้ว่า ปัจจัยนำเข้าของระบบ (Inputs) ได้แก่ ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นจะเข้าสู่ระบบโดยกระบวนการเรียกร้องผลประโยชน์ (Interest Articulation) และกระบวนการรวบรวมผลประโยชน์ (Interest Aggregation) ทั้งนี้ ในท้องถิ่นที่ไม่มีการจัดตั้งกลุ่มหรือพรรคการเมือง ขั้นตอนทั้งสองนี้อาจไม่สามารถแยกออกจากกันอย่างชัดเจน หลังจากนั้นก็จะกลายเป็นกระบวนการกำหนดนโยบาย (Policy Making) โดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาท้องถิ่นซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นและเป็นฝ่ายออกกฎหมายของท้องถิ่นด้วย ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก เนื่องจากการตัดสินใจของท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยอำนาจในการตัดสินใจเป็นของฝ่ายนิติบัญญัติ แต่โดยทั่วไป ฝ่ายบริหารระดับสูงจะเข้ามามีบทบาทร่วมกับฝ่ายนิติบัญญัติได้หลายกรณีแล้วแต่การกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารในแต่ละท้องถิ่น เช่น ในกรณีที่ใช้โครงสร้างแบบผู้บริหารมีอำนาจมาก (Strong Executive) ฝ่ายบริหารจะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายค่อนข้างสูง ทั้งนี้ ผลของการตัดสินใจออกมาเป็นปัจจัยผลิตผล (Outputs) ในรูปของนโยบายและกฎหมายของท้องถิ่น ลำดับต่อไปคือการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) ซึ่งก็คือการบริหารท้องถิ่น จึงสรุปได้ว่าการบริหารท้องถิ่น เป็นกระบวนการหนึ่งในระบบการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้ เป็นขั้นตอนของการนำเอานโยบายท้องถิ่นซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นไปดำเนินการปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมายที่ท้องถิ่นกำหนด ซึ่งรวมถึงการนำกฎหมาย กฎ ระเบียบและข้อบังคับของท้องถิ่นไปบังคับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2546 : 11)

1.5.4 หลักการสำคัญของการบริหารงานขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากการบริหารงานของหน่วยงานรัฐบาลทั่วไป เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรของประชาชน มีความเป็นอิสระ เป็นเอกเทศ และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาของรัฐบาล ดังนั้น การบริหารงานจึงต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ และในขณะเดียวกัน การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่เหมือนการบริหารงานธุรกิจเอกชน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีหลักการบางประการที่แตกต่างกันออกไปจากการบริหารงานภาครัฐและภาคเอกชนโดยทั่วไป

หลักการสำคัญในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องคำนึงถึง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 56-57) มีดังนี้

1) เป้าหมายในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเพื่อปกป้องรักษา และเสริมสร้างผลประโยชน์ของชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น สำหรับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ของท้องถิ่นซึ่งเป็นเป้าหมายในการบริหารงานอยู่ตลอดเวลา และระมัดระวังไม่ให้ท้องถิ่นต้องสูญเสียประโยชน์ในทุก ๆ ด้าน

2) ผู้บริหารท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแทนประชาชน จะต้องได้รับการยินยอมและเห็นชอบจากประชาชนให้ดำรงตำแหน่งและเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าวไม่ทางตรงก็ทางอ้อม และหากบริหารงานผิดพลาดประชาชนย่อมมีสิทธิถอดถอนออกจากตำแหน่ง

3) การดำเนินการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นสำคัญ ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีเป้าหมายและวิถีทางดำเนินชีวิต ค่านิยม หรือความพึงพอใจที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินการบริหารงาน จัดบริการสาธารณะเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของท้องถิ่น ในลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับเจตจำนงของประชาชนในท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่นนั้น

4) ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง โดยเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับรู้ เช่น นโยบาย แผน โครงการ ความก้าวหน้าของกิจการ และให้โอกาสประชาชนในการเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอเพื่อริเริ่ม คัดค้าน หรือสนับสนุน รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในด้านการควบคุมการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5) ทรัพยากรในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นบุคคล เงิน ที่ดิน สิ่งก่อสร้าง วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเป็นทรัพยากรท้องถิ่นอันเป็นสมบัติของชุมชนมีประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันเป็นเจ้าของในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทรัพยากรเหล่านี้จะต้องถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลคุ้มค่า และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ท้องถิ่น

1.5.5 กระบวนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กระบวนการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 4 ประการ ดังนี้

1) การกำหนดนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นจุดเริ่มต้นของการบริหารงาน และเป็นจุดหมายปลายทางในการบริหารท้องถิ่น เนื่องจากเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น เป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางในการบริหารท้องถิ่น ตลอดจนกำหนดเป้าหมายของภารกิจต่าง ๆ ในการดำเนินกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีนโยบายหรือแนวทางที่ชัดเจนและมีแผนการดำเนินงานที่สามารถนำมาใช้เป็นหลักในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และอำนวยประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมท้องถิ่น

2) การจัดองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากทั้งหน่วยงานและบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องออกแบบและจัดองค์การให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของท้องถิ่น และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือการเลือกสรรบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถมาเป็นผู้ปฏิบัติงานของท้องถิ่น อย่างเหมาะสม ตลอดจนพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ เป็นกำลังสำคัญในการดำเนินภารกิจของท้องถิ่น

3) การบริหารการคลังท้องถิ่น เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินกิจการของท้องถิ่น ซึ่งมีการบริการสาธารณะเป็นภารกิจหลักของท้องถิ่นที่จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ท้องถิ่นจึงต้องบริหารจัดการด้านการคลังอย่างมีประสิทธิภาพ จัดหาหรือจัดเก็บรายได้ให้เพียงพอในการดำเนินงานของท้องถิ่น ทั้งนี้ งบประมาณส่วนใหญ่ของท้องถิ่นมาจากเงินภาษีที่เก็บจากประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรใช้จ่ายงบประมาณอย่างรัดกุมและรอบคอบ ตามลำดับความสำคัญ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาคมท้องถิ่น

4) การควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจการท้องถิ่น เพื่อให้กิจการของท้องถิ่นดำเนินบรรลุผลสำเร็จตามนโยบายและแผนการบริหารท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดระบบ ควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของท้องถิ่น

ตามระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และเป้าหมายที่กำหนด หากพบว่ามีปัญหา จะได้แก้ไขได้อย่างทันที่ และควรจะต้องมีระบบการควบคุมตรวจสอบจากภายนอกองค์กร เช่น การตรวจสอบบัญชี และเปิดโอกาสให้ประชาชนรวมทั้งองค์กรของประชาชนในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมตรวจสอบและกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 58-59)

1.5.6 บทบาทของการปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นกว่า 10 มาตรา โดยมีหลักการ และการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเกิดขึ้นสรุปได้ (ปธาน สุวรรณมงคล, 2545 : 198-199) ดังนี้

- 1) หลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน (มาตรา 282) เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการปกครองท้องถิ่น
- 2) หลักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของรัฐ (มาตรา 1) เป็นหลักการที่กำกับหลักความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน ทั้งนี้ เพราะการปกครองท้องถิ่นมิใช่เป็นระบบการปกครองที่เป็นอิสระเด็ดขาดจากรัฐ แต่ถือเป็นระบบการปกครองย่อยของระบบการปกครองของประเทศโดยรวม จึงต้องถูกกำกับ ดูแลจากรัฐด้วย แต่ก็ต้องทำเท่าที่จำเป็นโดยไม่ขัดกับหลักการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น
- 3) หลักการใช้อำนาจขององค์กรรัฐ (มาตรา 26) รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดหลักการใช้อำนาจขององค์กรรัฐ ซึ่งในที่นี้รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย โดยให้คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ด้วย และมีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ
- 4) หลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นตนเองและตัดสินใจในกิจการของตนเอง (มาตรา 78) เป็นหลักการที่กำหนดไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงานของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่จะต้องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในสองลักษณะ คือให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองได้และมีอำนาจในการตัดสินใจในกิจการของตนเองได้
- 5) หลักความเป็นอิสระในการบริหารงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 284 และ 288) ซึ่งเป็นการให้หลักประกันว่าคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นจะมีอิสระในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เองและรัฐบาลมีการกำหนดหน้าที่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการเฉพาะโดยสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจ
- 6) หลักการถอดถอนและการริเริ่มกฎหมาย (มาตรา 286 และ 287) โดยให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นจำนวนตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดมีสิทธิเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการพิจารณาถอดถอนสมาชิกท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นได้ รวมถึงการให้สิทธิแก่

ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในท้องถิ่นตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญกำหนด เข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาท้องถิ่นให้พิจารณาออกบัญญัติท้องถิ่นได้ นับเป็นหลักการสำคัญที่มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก

ทั้งนี้ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2549 : 91) สรุปรายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติไว้หลายประการในหมวด 9 ของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 284) ได้กำหนดลักษณะสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง ดังนั้น จึงต้องมีกฎหมายกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2) ภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญกำหนดไว้

2 กรณีด้วยกัน

2.1) หน้าที่และสิทธิในการจัดการท้องถิ่น (มาตรา 289)

รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น รวมถึงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาอบรม ฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นรวมทั้งยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐด้วย

2.2) อำนาจหน้าที่เพื่อส่งเสริม รักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม (มาตรา 290) เพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ อันได้แก่ การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะกรณีที่น่าจะมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่และอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

1.5.7 บทบาทของการปกครองท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ในหมวดที่ 14 จำนวน 10 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 281-290 โดยสรุปได้ว่ารัฐจะต้องให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนภายในท้องถิ่น ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็น และให้มีมาตรฐานกลางเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความแตกต่างและความเหมาะสมในระดับของการพัฒนา และประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีการตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงมีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่น และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองมากขึ้น

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยึดตามแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญนี้ 4 ประการ คือ

- 1) คุ้มครอง ส่งเสริม ขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่
- 2) ลดการผูกขาดอำนาจรัฐ และเพิ่มอำนาจประชาชน
- 3) การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม และจริยธรรม
- 4) ทำให้องค์กรตรวจสอบมีความอิสระ เข้มแข็ง และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงแตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หลายประการ เช่น มีการถอดรื้อโครงสร้าง เช่น สิทธิเสรีภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ องค์กรอิสระ อำนาจตุลาการ การเงินการคลัง งบประมาณ เป็นต้น โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีจุดแข็ง คือบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชน เช่น รัฐต้องจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชนทุกคนชั้น ผู้ยากไร้ ผู้พิการ ทูพพลภาพต้องได้รับการศึกษาทัดเทียมกับบุคคลอื่น ผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ผู้สูงอายุ ที่ไม่มีรายได้เพียงพอต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ โดยให้สิทธิประชาชนได้รับหลักประกันในการทำงาน ให้สิทธิแก่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐรวมกลุ่มเพื่อปกป้องสิทธิ์ของตน และให้มีผลบังคับทันที แตกต่างจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ที่ระบุข้อความท้ายมาตราต่างๆ ว่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยมีหมวดที่ได้รับการบัญญัติขึ้นมาใหม่ เช่น สิทธิชุมชน นั่นคือ ชุมชนสามารถปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรท้องถิ่นของตนเอง หรือการกำหนดให้รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความเห็น หากโครงการก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตหรือทรัพยากรธรรมชาติ หมวดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน โดยให้ประชาชนเข้าชื่อเสนอร่างกฎหมาย หรือถอดถอนนักการเมืองที่ประพฤติมิชอบได้ง่ายขึ้น ประชาชนมีโอกาสนำแก้ไขรัฐธรรมนูญได้โดยตรง รวมถึงการให้รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมือง เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2552 : 1-5)

1.5.8 ปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา

การจัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและการปกครองตนเองโดยยกฐานะสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และการยกฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลนั้นมีความมุ่งหวังที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการของท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีบทบาทสำคัญด้านการเมือง การปกครองและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น โดยการจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่นจะเป็นพลังในการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ แต่ในทางกลับกันก็ยังคงมีปัญหาอยู่ที่ทุกฝ่ายยังคงต้องตระหนักทั้งภาคพลเมือง นักพัฒนาและนักวิชาการ ทั้งนี้มีเหตุผลเนื่องมาจากปัญหาด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถสรุปปัญหาได้ (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2544 : 85-89) ดังนี้

1) ปัญหาด้านการเมืองในระดับท้องถิ่น เนื่องจากสภาพการเมืองในระดับท้องถิ่นเป็นการเมืองหรือประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนเป็นสภาพที่สมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมักถูกครอบงำจากพรรคการเมือง รวมทั้งนายทุนในท้องถิ่นหรือมีนายทุนในท้องถิ่นเข้ามาเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเสียเอง ดังนั้น จึงทำให้อำนาจทุนนิยมและเงินตราเข้าไปมีบทบาทสูงในการเมืองการปกครองของท้องถิ่น รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังถูกครอบงำโดยรัฐ ดังเช่น องค์การบริหารส่วนตำบลที่แม้ว่าจะยกฐานะเป็นนิติบุคคลแล้วก็ตาม ก็ยังคงถูกควบคุมจากทางราชการอย่างเข้มงวดในหลายเรื่อง เช่น เรื่องงบประมาณ การสั่งการหรือชี้แนะทั้งในด้านความคิดและการกระทำรวมทั้งปลูกฝังกฎเกณฑ์และระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ ของทางราชการ จนทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้เปลี่ยนไปเป็นการบริหารงานแบบข้าราชการมากขึ้น และไม่มีอิสระในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผลประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่จึงลดน้อยลง ประชาธิปไตยที่อำนาจเป็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นที่แท้จริงจึงไม่เกิดขึ้น

2) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมน้อยและมีพฤติกรรมเพิกเฉยต่อกิจกรรมของท้องถิ่นมากขึ้น

3) ศักยภาพด้านทรัพยากร ผลจากการพัฒนาในอดีตที่รัฐเข้าไปก้าวท้าวกิจการของท้องถิ่นมากจนเกินไป ทำให้ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นลดลง ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรบุคคล ทูที่เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทูด้านการคลังหรือการเงินของท้องถิ่น รวมทั้งทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งทุนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของสังคมและชุมชนท้องถิ่นในการป้องกันมิให้กระแสสังคม โดยเฉพาะกระแสทุนนิยมหรือโลกาภิวัตน์ที่เข้ามากระทบต่อการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของคนไปในด้านลบและสร้างวัฒนธรรมในการพึ่งพามากกว่าการพึ่งตนเอง โดยในปัจจุบันพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นหรือเมืองกลับกลายเป็นพื้นที่ของระบบทุนนิยมมากขึ้น ซึ่งการลดลงของศักยภาพด้านทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นในหลายกรณี ดังนี้

3.1) ประชาชนในชนบทยังคงเผชิญกับความยากจน มีการศึกษาน้อย ไม่เข้าถึงการบริการสุขภาพ ส่งผลให้ไม่มีความกระตือรือร้นและขาดความพร้อมในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของส่วนรวม

3.2) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนขาดความรู้ความสามารถและมีปัญหาในเรื่องการรับรู้ การทำความเข้าใจ และการนำเทคโนโลยีหรือวิชาความรู้สมัยใหม่ต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้

3.3) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลในท้องถิ่น ผูกขาดความคิดเห็นและการตัดสินใจ ตลอดจนการสร้างอิทธิพล การกระทำเช่นนี้ทำให้ผลประโยชน์แทนที่จะตกแก่ประชาชนส่วนรวมกลับไปตกอยู่ที่ผู้นำหรือคนกลุ่มน้อย เห็นได้จากการก่อสร้างหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ จะเกิดผลประโยชน์ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมกับกลุ่มผลประโยชน์หรือพวกพ้องมากกว่าประชาชนทั่วไป

3.4) กระบวนทัศน์ของชุมชน ถึงแม้ว่าจะมีมุมมองต่อการพึ่งตนเองสูงก็ยังคงขาดแคลนทุน ได้แก่ คน ความรู้ ที่ทำกิน เศรษฐกิจ เงินและการออม ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น ทำให้ผู้แทนของชุมชนหรือคนจากหมู่บ้านเข้าร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันทรัพยากรจึงมีความจำเป็นมากขึ้นเรื่อย ๆ

การแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นโดยการพัฒนายังคงเป็นแนวคิดแบบรวมศูนย์โดยมุ่งหวังว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือตัวแทนในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นแทนรัฐบาลกลาง

นอกจากนี้โกวิท พวงงาม (2545 : 209-211) ได้กล่าวถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่หลายประการ ดังนี้

1) การพัฒนาโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เคยได้รับความสนใจจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากนักในการคิดพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไข โครงสร้างใหม่ แม้ว่าโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีการจัดตั้งและเกิดขึ้นมาตั้งแต่ พ.ศ. 2498 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ไม่ว่าจะเป็น การเข้ามาของสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่น การกำหนดคุณวุฒิ การปรับรื้อระบบ การปกครองท้องถิ่น และการจัดองค์กรปกครองท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสังคมไทย

2) แม้ว่าจะมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีบทบัญญัติหมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นไว้หลายมาตรา และมีกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการปกครองส่วนท้องถิ่นหลายฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติว่าด้วยการลงคะแนนเสียงถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือองค์การปกครองท้องถิ่น แต่ในช่วงที่ผ่านมายังไม่ได้มีการเผยแพร่ ออกสู่สาธารณชนมากนัก ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไปไม่ได้รับทราบข้อมูล เกี่ยวกับกฎหมาย แนวคิด และแผนการกระจายอำนาจอย่างถูกต้องและมีความตรงไปตรงมา การดำเนินการในระยะที่ผ่านมาจึงยังจำกัดอยู่ในกลุ่มนักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานตลอดจน คณะทำงานของคณะกรรมการการกระจายอำนาจการปกครองในระดับชาติเท่านั้น

3) นโยบายรัฐและส่วนราชการ ซึ่งพบว่าการบริหารนโยบาย กระจายอำนาจของรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมา ยังมีลักษณะการตั้งรับเป็นหลัก ปล่อยให้มีการดำเนิน นโยบายอยู่ภายใต้การบริหารราชการปกติของหน่วยงานในระดับชาติ เช่น กระทรวงการคลัง สำนักงานประมง กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสำนัก นายกรัฐมนตรี เป็นต้น ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจซึ่งเป็นองค์กรหลักที่มี หน้าที่กำหนดแนวนโยบายการกระจายอำนาจและผลักดันให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติตามที่ กฎหมายกำหนด กลับไม่มีบทบาทและไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นได้อย่าง จริงจัง เหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การบริหารนโยบายกระจายอำนาจไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร

ในขณะเดียวกันส่วนราชการและหน่วยราชการจำนวนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการกระจายอำนาจ เริ่มเคลื่อนไหวต่อต้านมาตรการกระจายอำนาจที่กำหนด ขึ้น เพราะขาดความเชื่อมั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ้างก็เสนอให้มีการทบทวนเปลี่ยน แนวทางการกระจายอำนาจเสียใหม่ และบ้างก็เสนอให้มีการชะลอการกระจายอำนาจให้ช้าลงโดย อ้างว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความพร้อม ขาดศักยภาพด้านการบริหารจัดการ และขาด ความเชื่อถือในทางการเมือง

4) ยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจตามที่ปรากฏในแผนของการกระจายอำนาจยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาเชิงโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่ควร การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยมีอยู่จำนวนมากถึงเกือบ 8000 แห่ง ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ จัดตั้งขึ้นตามนโยบายรัฐบาลมิใช่ตามความต้องการของท้องถิ่น มีระบบการบริหารราชการแบบยุคดั้งเดิม ขาดประสิทธิภาพและมีระบบการเมืองท้องถิ่นที่มีลักษณะปิด ไม่โปร่งใส ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่ยอมรับหรือเชื่อถือไว้วางใจ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายโอนภารกิจด้านการจัดบริการสาธารณะสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจ ระบบการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่จะขาดประสิทธิภาพตลอดจนมาตรการประกันคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้การกระจายอำนาจไม่สำเร็จ

5) การบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลส่วนใหญ่ยังมุ่งเน้นกิจกรรมด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐาน มุ่งจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อจัดจ้างเป็นหลัก ทำให้ขาดการให้ความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมที่เป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กิจกรรมสาธารณสุข และการศึกษา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การจัดบริการสาธารณะได้ครอบคลุมและคำนึงถึงประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การให้ทุกฝ่ายเชื่อถือต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต

6) การขาดวิสัยทัศน์ร่วมและความเข้าใจร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ภาพการปกครองท้องถิ่นที่ผ่านมาในช่วงก่อนรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ไม่มีทิศทางชัดเจนในแง่ของนโยบายของรัฐและหน่วยราชการ รวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในสังคมไทย ดังนั้น การขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับลักษณะปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่นว่าควรพัฒนาไปในทิศทางใด เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไปในสังคม เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น และการกระจายอำนาจที่จำกัดมาก เช่น ในสถาบันอุดมศึกษา องค์ความรู้ดังกล่าวสอนเฉพาะคณะรัฐศาสตร์ หรือคณะสังคมศาสตร์ ส่วนนักศึกษาสาขาอื่น ๆ ไม่มีสิทธิเลือกเรียนวิชานี้ แม้จะมีโครงการฝึกอบรมความรู้ด้านนี้ในวิทยาลัยการปกครองของกรมการปกครอง แต่จัดขึ้นสำหรับสมาชิกสภาฝ่ายบริหาร และเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คนภายนอกไม่มีโอกาสเรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในด้านการพัฒนาอยู่มากที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งด้านการเมืองระดับท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น การกระจายอำนาจ การขาดความรู้ของประชาชน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาในการปกครองท้องถิ่นในลักษณะที่แตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น

1.6 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

1.6.1 วิวัฒนาการขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้มีวิวัฒนาการโดยเริ่มต้นจากกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2440 และได้มีการพัฒนามาเป็นพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 ได้กำหนดให้ตำบลหนึ่งมีคณะกรรมการตำบล ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ครูประชาบาลหนึ่งคน และกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ หมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งนายอำเภอเป็นผู้คัดเลือก โดยต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการจัดระเบียบบริหารงานในตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 เรื่องระเบียบบริหารราชการส่วนตำบลและหมู่บ้าน โดยได้ปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการตำบลใหม่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน แพทย์ประจำตำบล ครูประชาบาลในตำบลนั้น 1 คน และราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งนายอำเภอคัดเลือก ไม่น้อยกว่าตำบลละ 2 คน นอกจากนี้ในคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 นี้ ยังได้กำหนดให้มีสภาตำบลขึ้นเป็นครั้งแรก ประกอบด้วยสมาชิกจากหมู่บ้านต่างๆ ในตำบล หมู่บ้านละ 2 คน ทำหน้าที่ในการควบคุมการบริหารงานของคณะกรรมการตำบลโดยมีอำนาจในการสอบถามข้อเท็จจริงและสามารถเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการตำบลเกี่ยวกับการดำเนินการในตำบลนั้น

ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499 จัดตั้งหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เรียกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วยสภาตำบลและคณะกรรมการตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นองค์กรพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย และการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานตำบลให้สูงขึ้น เนื่องจากสภาตำบลตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 นั้น ราษฎรยังไม่มีการปกครองตนเองอย่างแท้จริง ขาดอิสระในการบริหารงานของตนเอง ไม่สามารถจัดทำงบประมาณและใช้จ่ายเงินอย่างเป็นอิสระได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งขึ้นมาจึงเป็นการแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าวโดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีพนักงานตำบลของตนเอง มีอำนาจในกิจการส่วนตำบล มีรายได้ของตนเองและมีอำนาจในการตราข้อบัญญัติของตนเอง โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัด

ต่อมาได้มีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 ขึ้น โดยให้ยกเลิกการบริหารงานตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499 ในตำบลบางแห่ง และได้รวมเอาคณะกรรมการตำบลและสภาตำบลเป็นคณะเดียวกัน โดยอยู่ในรูปของคณะกรรมการเรียกว่า คณะกรรมการสภาตำบล

การจัดระเบียบบริหารของตำบลที่มีอยู่ในขณะนั้นจึงมีลักษณะที่แตกต่างกัน 3 รูปแบบ คือ

1) คณะกรรมการตำบลและสภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 222/2499

2) องค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. 2499

3) สภาตำบล ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 275/2509 ดังนั้น เพื่อให้การจัดระเบียบบริหารในตำบลมีประสิทธิภาพและเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติจึงได้ออก ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ให้ยกเลิกองค์การบริหารส่วนตำบล และสภาตำบลที่มีอยู่และให้มีการจัดระเบียบบริหารในตำบลเป็นรูปแบบเดียวกันทั่วประเทศ เรียกว่า สภาตำบล ประกอบด้วยคณะกรรมการ 2 ประเภท คือ

1) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกคน และแพทย์ประจำตำบล

2) กรรมการโดยการเลือกตั้ง ได้แก่ ราษฎรผู้ทรงคุณวุฒิหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านเป็นผู้เลือกตั้ง อย่างไรก็ตามการจัดระเบียบบริหารในรูปแบบสภาตำบล ก็ยังไม่สามารถบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากมีอุปสรรคอยู่หลายประการ ได้แก่

1) สภาตำบลไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล

2) สภาตำบลมีขอบเขตของอำนาจหน้าที่ไม่ชัดเจน และยังไม่มีอิสระเท่าที่ควร

3) สภาตำบลมีรายได้น้อย ไม่เพียงพอที่จะจัดทำโครงการพัฒนาในตำบลได้

ต่อมาจึงได้ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของสภาตำบลให้มีอำนาจหน้าที่มากขึ้น และสามารถสนองตอบต่อการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้ดียิ่งขึ้น จึงนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน (ชวงส์ ฉายะบุตร, 2539 : 193-198)

1.6.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 66 ให้ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และในมาตรา 67 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

- 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
- 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 7) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 มาตรา 68 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล อาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์ ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ การท่องเที่ยว และการผังเมือง (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, 2551 : 25-26)

1.6.3 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มาตรา 16) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542 : 15-18) ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
  - 2) การจัดให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ
  - 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และ
- ที่ จอตรถ
- 4) การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ
  - 5) การสาธารณสุขการ
  - 6) การส่งเสริม การฝึกอบรม และการประกอบอาชีพ
  - 7) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
  - 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
  - 9) การจัดการศึกษา
  - 10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี
- คนชราและผู้ด้อยโอกาส
- 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ
- วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่
- อาศัย
- 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
  - 14) การส่งเสริมกีฬา
  - 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพ
- ของประชาชน
- 16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
  - 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ
- บ้านเมือง
- 18) การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
  - 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว
- และการรักษาพยาบาล
- 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

- 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
- 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
- 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่น ๆ
- 24) การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 25) การผังเมือง
- 26) การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร
- 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 28) การควบคุมอาคาร
- 29) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและการสนับสนุน การป้องกันและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 31) กิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่ คณะกรรมการประกาศกำหนด

1.6.4 โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กำหนดให้ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหาร สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาสองประเภท ประเภทแรก เป็นสมาชิกสภาโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล ประเภทที่สองเป็นสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนหมู่บ้านละ 2 คน ส่วนคณะกรรมการบริหารประกอบด้วย กำนันเป็นประธานโดยตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอีกไม่เกิน 2 คน และสมาชิกสภาที่มาจากการเลือกตั้งอีกไม่เกิน 4 คน รวมแล้วมีคณะกรรมการบริหารได้ ไม่เกิน 7 คน

ต่อมาในปี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ในหมวด 9 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 285 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

ในกลางปี พ.ศ. 2546 รัฐสภาได้ ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 พ.ศ. 2546 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2546 โดยได้มีการยกเลิกชื่อเรียก คณะกรรมการบริหารและกรรมการบริหาร ให้ใช้ชื่อ คณะผู้บริหาร และชื่อเรียก ประธานกรรมการบริหาร เปลี่ยนเป็น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองประธานกรรมการบริหารเปลี่ยนเป็น รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล เปลี่ยนชื่อเรียกข้อบังคับตำบลเป็น ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล และยกเลิกไม่ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเลขานุการคณะผู้บริหาร

(สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 2-3)

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง มีโครงสร้างเป็นไปตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ โดยโครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

(สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 7-14) ดังนี้

1) สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้ง หมู่บ้านละ 2 คน ในกรณีที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 1 หมู่บ้าน ให้หมู่บ้านนั้นเลือกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 6 คน และในกรณีที่มีองค์การบริหารส่วนตำบลใดมี 2 หมู่บ้าน ให้องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละ 3 คน โดยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้มีวาระ 4 ปี นับแต่วันเลือกตั้ง

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ให้มีประธานสภาและรองประธานสภา 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล แล้วให้นายอำเภอแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตามมติของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยที่ประธานและรองประธานสภาดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภาหรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 49)

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 46)

มีดังนี้

1.1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.2) พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

1.3) ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตาม 1) และกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

1.4) เลือกประธานสภา รองประธานสภา และเลขานุการสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5) รับทราบนโยบายของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ก่อนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเข้ารับหน้าที่ และรับทราบรายงานแสดงผลการปฏิบัติงาน
ตามนโยบายที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็น
ประจำทุกปี

1.6) ในที่ประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภา
องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือรองนายก
องค์การบริหารส่วนตำบลอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้

1.7) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการเสนอ
บัญญัติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง
ความคิดเห็นในปัญหาเกี่ยวกับการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีการลงมติได้

1.8) สภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการเลือกปลัด
องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคนใดคนหนึ่งเป็นเลขานุการสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ดำเนินการ
ประชุม และดำเนินการอื่น ๆ เพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับการประชุมที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด
ขณะที่รองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ช่วยประธานสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลปฏิบัติงาน ตามที่ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมายให้ทำ ในกรณีที่
ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ให้รองประธานสภาองค์การ
บริหารส่วนตำบลปฏิบัติงานแทน ในการดำเนินการประชุมให้ประธานสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบล เป็นผู้เรียกประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามสมัยประชุมและเป็นผู้เปิดหรือปิดการ
ประชุม หากว่า ไม่มีประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประธานสภาองค์การบริหารส่วน
ตำบลไม่เรียกประชุม ให้นายอำเภอเป็นผู้เรียกประชุมพร้อมทั้งเป็นผู้เปิดหรือปิดการประชุม

2) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าฝ่าย
บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในเขตองค์การ
บริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยดำเนินการได้ โดยสามารถ
แต่งตั้งบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
ได้ 2 คน และเป็นเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ 1 คน โดยนายกองค์การบริหาร
ส่วนตำบลมีวาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี และสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระไม่ได้
จะดำรงตำแหน่งได้อีกครั้งเมื่อพ้นระยะเวลา 4 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง แม้ดำรงตำแหน่งไม่
ครบระยะเวลา 4 ปีก็ให้นับเป็น 1 วาระ

อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 59)

มีดังนี้

ก่อนเข้ารับหน้าที่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลต้องแถลงนโยบายต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยไม่มีการลงมติ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้ทำเป็นหนังสือแจ้งต่อสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทุกคน และจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นประจำทุกปี (มาตรา 58/5 วรรค 2) อำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 (มาตรา 59) กำหนดไว้ดังนี้

2.1) กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

2.2) สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

2.3) แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

2.4) วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

2.5) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

2.6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

2.7) ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างองค์การบริหารส่วนตำบล

2.8) นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย มีสิทธิเข้าประชุมสภา และมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริง ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของตนต่อที่ประชุม แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน

2.9) กรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งประธานและรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสภาองค์การบริหารส่วนตำบลถูกยุบ หากมีกรณีที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนซึ่งปล่อยให้เนิ่นช้าไปจะกระทบต่อประโยชน์สำคัญของราชการหรือราษฎร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการไปพลางก่อนเท่าที่จำเป็นก็ได้

ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้แทนขององค์การบริหารส่วนตำบล และเมื่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งไว้เป็นผู้รักษาราชการแทน นอกจากนี้ นายองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถมอบอำนาจในการสั่ง อนุญาต อนุมัติ ให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือหัวหน้าส่วนราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล ปฏิบัติราชการแทนได้

1.6.5 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นที่ต้องทำหน้าที่พัฒนาพื้นที่ในตำบลให้เจริญตามรายได้และงบประมาณในตำบล นอกจากนี้ ยังมีอำนาจหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน อากาศฆ่าสัตว์และผลประโยชน์อื่นที่เกิดจากการฆ่าสัตว์ ซึ่งแต่เดิมองค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บให้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลมีหลายทาง ซึ่งแบ่งเป็นหมวดได้ดังนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2544 : 179)

1) ภาษีอากรและค่าธรรมเนียม

- 1.1) ภาษีบำรุงท้องที่
- 1.2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
- 1.3) ภาษีป้าย
- 1.4) อากาศฆ่าสัตว์ และผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากสัตว์
- 1.5) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ล้อเลื่อน
- 1.6) ภาษีธุรกิจเฉพาะ
- 1.7) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุรา
- 1.8) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตเล่นการพนัน
- 1.9) อากรังนกนางแอ่น
- 1.10) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
- 1.11) อากรปะทานบัตร ใบอนุญาตและอาชญาบัตร

การประมง

- 1.12) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วย

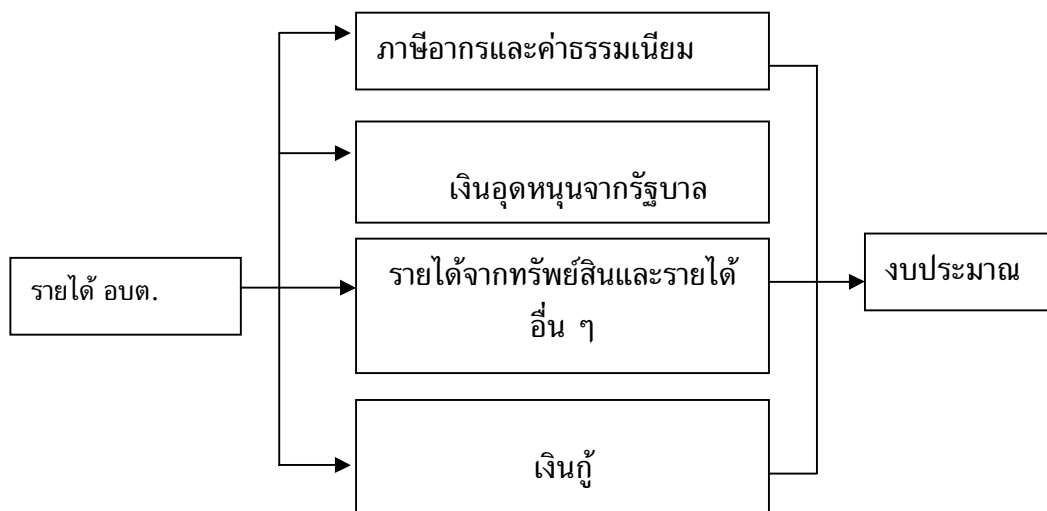
ป่าไม้

- 1.13) ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตาม

ประมวลกฎหมายที่ดิน

- ปีโตรเลียม
- 1.14) ค่าภาคหลวงปีโตรเลียมตามกฎหมายว่าด้วย
  - 1.15) ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่
  - 1.16) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
  - 1.17) ภาษีมูลค่าเพิ่ม
  - 1.18) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ
- ตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) เงินอุดหนุนรัฐบาล
  - 3) รายได้ทรัพย์สินและรายได้ประเภทอื่น ๆ
    - 3.1) รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
    - 3.2) รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วน
    - 3.3) รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การ
    - 3.4) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
    - 3.5) รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
    - 3.6) รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายให้เป็นขององค์การ
- ตำบล
- บริหารส่วนตำบล
- 4) เงินกู้ โดยมีหลักการ ดังนี้
    - 4.1) กู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การหรือนิติบุคคล
    - 4.2) การกู้ตาม 4.1) กระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภา
    - 4.3) การกู้ต้องปฏิบัติตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย
- องค์การบริหารส่วนตำบล
- แหล่งที่มาของรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 1) รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดเก็บเองจากภาษีอากร
    - 1.1) ภาษีบำรุงท้องที่
    - 1.2) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน
    - 1.3) ภาษีป้าย
    - 1.4) อากรการฆ่าสัตว์
- ต่างๆ ได้แก่

- 2) รายได้ที่มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยภาษ่นั้น และให้
องค์การบริหารส่วนตำบลได้รับทั้งจำนวน เมื่อมีการจัดเก็บในองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่
- 2.1) เงินอากรตามกฎหมายว่าด้วยรั้งนกนางแอ่น
  - 2.2) ค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล
  - 2.3) เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง
  - 2.4) ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
  - 2.5) ค่าธรรมเนียมและจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- 3) รายได้ที่ได้รับการจัดสรรให้เมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่า
ด้วยภาษ่นั้น
- 3.1) ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน
อากรเมื่อจัดเก็บได้ในจังหวัดจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
บัญญัติไว้กฎหมายว่าด้วยภาษ่นั้น (พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พระราชบัญญัติรถยนต์)
  - 3.2) ค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม
เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้จัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบลตาม
หลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
  - 3.3) เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
เมื่อจัดเก็บได้ในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่กำหนดไว้ในกระทรวงมหาดไทย
- 4) รายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องออกข้อบัญญัติตำบล
เพื่อจัดเก็บเพิ่มขึ้นตามกฎหมายนั้น เป็นรายได้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจในการออก
ข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้น อัตราที่เรียกเก็บตามบัญญัติของกฎหมาย
ว่าด้วยภาษ่นั้น ซึ่งรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : โกวิทย์ พวงงาม, 2544 : 179

1.6.6 รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

- 1) เงินเดือน
- 2) ค่าจ้าง
- 3) เงินค่าตอบแทนอื่น ๆ
- 4) ค่าใช้สอย
- 5) ค่าวัสดุ
- 6) ค่าครุภัณฑ์
- 7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง
- 8) ค่าสาธารณูปโภค
- 9) เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น ๆ
- 10) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่กฎหมายหรือ

ระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้ (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 26)

1.6.7 การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

การปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ต้องยึดกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการเป็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบบริหารราชการแผ่นดินในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงต้องมีการกำกับดูแลจากทางราชการ การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลนี้ ได้มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยการกำหนดให้นายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ (มาตรา 90) และในการปฏิบัติหน้าที่ของนายอำเภอนั้น นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกององค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล มาชี้แจงหรือสอบสวนตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใด ๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบก็ได้

อีกทั้ง นายอำเภอสามารถรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลได้ หากเห็นว่าการดำเนินการนี้เป็นไปเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม

นอกจากนั้น นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล ในการสอบสวนและวินิจฉัยเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และให้ความเห็นชอบข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล รวมทั้งเป็นผู้อนุมัติร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 26)

1.6.8 คุณค่าและความสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลมีสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายกององค์การบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด และองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงมีความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาโดยไม่ต้องผ่านทางราชการ เป็นผลทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีความคล่องตัวในการดำเนินการ ขณะเดียวกันองค์การบริหารส่วนตำบลยังสามารถจัดเก็บภาษีได้มากขึ้นกว่าเดิม และผู้บริหารก็มีขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่มากขึ้น มีผลทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้มากขึ้น อันทำให้ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีความพึงพอใจ

นอกจากนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ชนบทมีส่วนสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ในเขตความรับผิดชอบทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งยังเป็นหน่วยปฏิบัติการเชื่อมเครือข่ายหน่วยงานราชการต่างๆ ให้ทำงานหรือบริการประชาชนในพื้นที่อย่างมีบูรณาการ

ดังนั้น เพื่อส่งเสริมการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยควรมีการกระจายอำนาจให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจในการปกครองตนเอง เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลรู้ถึงคุณค่าความสำคัญของตนเองในการที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล ฉะนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งในฐานะของการเป็นรากฐานของการพัฒนาประชาธิปไตยและเป็นการพัฒนาประเทศ (สถาบันพระปกเกล้า, 2552 : 26)

1.6.9 ปัญหาและอุปสรรคการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ชูชัย ศุภวงศ์ (2542 : 18-20) ได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล พบปัญหาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1) ปัญหาเกิดจากเงื่อนไขในการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล โดยอาศัยเงื่อนไขรายได้เพียงอย่างเดียว ก่อให้เกิดปัญหาคือ พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลส่วนที่มีสภาพเป็นป่ามากกว่าชุมชน จำนวนหมู่บ้านมากเกินไปหรือน้อยเกินไป จึงทำให้เกิดปัญหาโครงสร้างการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลส่งผลกระทบต่อรายจ่ายและรายได้ที่กฎหมายกำหนดไว้เฉลี่ย 3 ปี ไม่น้อยกว่า 150,000 บาท (ไม่รวมเงินอุดหนุน) ก็ไม่เพียงพอต่อรายจ่ายประจำปี เช่น ถ้ามีเพียง 5 หมู่บ้าน มีรายจ่ายประมาณ 500,000 บาทต่อปี ก็ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินเดือนค่าจ้างพนักงาน ลูกจ้าง และค่าตอบแทนสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล

2) ปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายกำหนดสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล กำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ไม่ชัดเจน ปัญหาจากการดำเนินงานกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลมุ่งจัดสรรงบประมาณไปทางด้านสาธารณสุข ทางกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ให้ความสำคัญด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินกิจการบางเรื่องได้เพราะกฎหมายยังไม่ได้ปรับปรุง และไม่ค่อยสนใจการประสานงานการดำเนินกิจการกับหน่วยงานอื่นๆ ตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง มักจะผลักดันภาระให้หน่วยงานภาครัฐ เพราะองค์การบริหารส่วนตำบลไม่เข้าใจบทบาท อำนาจหน้าที่ตนเอง

3) ปัญหาการคลัง รายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ส่วนใหญ่ทั่วประเทศยังไม่เพียงพอต่อการหาเงินเลี้ยงตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบลยังมีขีดความสามารถในการจัดเก็บรายได้ต่ำ การจัดเก็บรายได้ยังต้องพึ่งส่วนราชการอื่น ๆ และยังคงพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐเป็นหลัก

4) ปัญหาอำนาจและอิทธิพล ซึ่งระบบบริหารราชการตั้งแต่

สมัยเป็นสภาตำบลของหน่วยงานราชการครอบงำการดำเนินงานด้านการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการและสมาชิกบางคนมีอำนาจและอิทธิพลอยู่เหนือการใช้ดุลยพินิจของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งกันขึ้น

5) ปัญหาการขาดทักษะการบริหาร สมาชิกและประธานสภา

องค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ตนเองในเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับการประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล การควบคุมการประชุม การบันทึกการประชุมน บางแห่งได้มีการแก้ไขบันทึกการประชุมอย่างไม่ถูกต้อง มีการแบ่งแยกในบทบาทของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลออกจากกัน ซึ่งคณะกรรมการบริหารดำเนินกิจการแบบใช้อำนาจนิยมเห็นแก่พวกพ้อง ไม่ยึดกฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารงานในเรื่อง การเงิน การคลัง การบัญชี การจัดซื้อจัดจ้าง ตลอดจนทั้งกฎระเบียบปฏิบัติที่มีมากและซับซ้อน ทำให้สมาชิกและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล พนักงาน หรือปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถเข้าใจกฎระเบียบต่าง ๆ ได้ทำให้การปฏิบัติงานเกิดความผิดพลาดและเป็นเหตุให้ทำผิดกฎหมายด้วย

6) ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งทั่วไปประชาชนยัง

ไม่เข้าใจโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และยังขาดการมีส่วนร่วมในการควบคุมการทำงาน ตรวจสอบ ติดตามการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล จึงทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่มีอำนาจและอิทธิพลเหนือวิถีชีวิตของประชาชน และประชาชนมีความคาดหวังกับองค์การบริหารส่วนตำบลสูงเกินไป โดยพยายามเรียกร้องให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ โดยไม่ได้คำนึงถึงรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอยู่อย่างจำกัด

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

1.7.1 ความหมายของการพัฒนา

มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่น่าสนใจ และหลากหลาย ซึ่งมีทั้งความหมายของการพัฒนาโดยทั่วไป ความหมายของการพัฒนาทางด้าน เศรษฐศาสตร์ ความหมายทางด้านสังคม ความหมายทางการเมือง และความหมายทางด้าน นิเวศ ดังนั้น การพัฒนาจึงมีการนำไปใช้อย่างแพร่หลาย หลายศาสตร์หลายสาขาอย่างกว้างขวาง ซึ่งในที่นี้ได้รวบรวมความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ ดังนี้

กฐิน ศรีมงคล (2542 : 5) ได้กล่าวถึงการพัฒนาว่าตรงกับคำ ในภาษาอังกฤษว่า “Development” จึงหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสถานะ คุณสมบัติอย่างเป็น ระบบทั้งทางเศรษฐกิจซึ่งรวมไปถึงสภาพแวดล้อมและทางสังคมในช่วงระยะเวลาที่กำหนดภายใต้ ขบวนการช่วยเหลือตนเอง โดยมีแรงกระตุ้นจากภายนอก คือผู้พัฒนาและความร่วมมือร่วมใจของ ผู้ได้รับการพัฒนาภายใต้สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและระยะเวลาที่เอื้ออำนวย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2541 : 5) ได้ให้ความหมาย ของคำว่าพัฒนาว่า หมายถึง ทำให้เจริญ ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษที่ใช้กันอย่างกว้างขวาง คือคำว่า Development แปลว่า การเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดที่ละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมกว่าเดิม หรือก้าวหน้าถึงขั้น อุดมการณ์เป็นที่น่าพอใจ

กล้า ทองขาว (2545 : 15) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและแปลงรูปสภาพแวดล้อม โครงสร้าง กระบวนการ และ พฤติกรรมของระบบและปัจเจกบุคคล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เพื่อสนองตอบ ข้อเรียกร้องและความต้องการของมวลมนุษยชาติ ความเขลาหรือความไม่รู้ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหิวโหย

เสถียร เขยประดับ (2528 : 9) ได้อ้างการให้ความหมายของ เอเวอร์เรต เอ็ม โรเจอร์ (Everett M. Rogers) ว่าการพัฒนา คือการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบหนึ่ง ที่ นำความคิดใหม่ๆ เข้ามาไว้ในระบบสังคมเพื่อทำให้รายได้ต่อหัวและระดับการดำรงชีวิตสูงขึ้นโดย ใช้การผลิตที่ทันสมัยและเพื่อปรับปรุงระเบียบขององค์กรทางสังคม

สนธยา พลศรี (2547 : 3) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการของมนุษย์ไว้ล่วงหน้าในลักษณะของแผน และโครงการ แล้วบริหารหรือจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

อภิชัย พันธเสน (2539 : 5) ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความเจริญทาง ศิลปวัฒนธรรมและจิตใจ และความสงบ นอกจากนี้จะขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางด้านวัตถุเพื่อ

ตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายแล้ว ประชาชนยังต้องการพัฒนาด้านการศึกษา มีสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่าง ๆ ด้วย ริกส์ (Riggs, 1970 : 74, อ้างถึงใน อาทรรุจรรณ, 2539 : 17) ได้กล่าวถึงการพัฒนาว่าแนวคิดหลักของการพัฒนาอยู่ที่การเพิ่มขีดความสามารถของสังคมมนุษย์ในอันที่จะกำหนดรูปแบบสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านกายภาพคนและวัฒนธรรม โดยกระทำในลักษณะการรวมกลุ่มของสังคมไทยไม่ใช่แยกเป็นคณะบุคคล

จากความหมายของการพัฒนาข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่าการพัฒนา หมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงและสร้างความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตของมนุษย์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมทั้งทางด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้

1.7.2 ความเป็นมาของการพัฒนา

คำว่า “การพัฒนา” หรือ “Development” ได้เกิดขึ้นมานานแล้ว ในอดีตมนุษย์มีการพัฒนาให้อยู่รอดจากการหาของป่าล่าสัตว์ โดยการเก็บรวบรวม (Gathering) สิ่งของในป่าที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร มีการคัดเลือก (Selecting) พืชอาหารบางชนิดที่จำเป็นมาปลูกทดสอบบริเวณใกล้ที่อยู่อาศัย (Domestication) เมื่อเห็นว่ามีคุณค่าแก่ร่างกาย และมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตก็จะมีการปลูกขยายพันธุ์ (Cultivation) เพื่อให้มีใช้ในอนาคต ในแง่ของสังคมสิ่งมีชีวิต มีการพัฒนาโครงสร้างของสังคมให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศ โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ โครงสร้างทางขนบธรรมเนียมประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย ตลอดจนที่อยู่อาศัยและอื่น ๆ ล้วนแล้วแต่มีการพัฒนาให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของระบบนิเวศในแต่ละภูมิภาค

ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา คำว่า “การพัฒนา” เป็นคำที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางทั่วโลก เพราะประเทศต่างๆ ล้วนประสบปัญหาจากผลของสงคราม ต้องหาวิธีการปรับปรุงฟื้นฟูแก้ไขสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและการเมืองในประเทศตน การฟื้นฟูขณะนั้นได้เน้นการพัฒนาการเกษตรเพื่อการส่งออกเพราะเป็นสิ่งแรกที่จะพัฒนารายได้เข้าประเทศ จึงเรียกว่า “การปฏิวัติเขียว” หรือ “Green Revolution” ทำให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง สภาพแวดล้อมในระบบนิเวศถูกทำลายไปเกิดมลภาวะจากการพัฒนาในสาขาต่างๆ มากมาย การพัฒนาในปัจจุบันจึงคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาระบบนิเวศให้ยั่งยืน โดยเรียกการพัฒนาแบบนี้ว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ “Sustainable Development” (กฐิน ศรีมงคล, 2542 : 1-2)

1.7.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

จากการนำคำว่า “การพัฒนา” มาใช้ด้วยวัตถุประสงค์ที่ต่างกันออกไป จึงทำให้แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแตกต่างกันออกไปหลายแนวความคิด ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

1) แนวความคิดแบบวิวัฒนาการ (Evolution) นำการพัฒนามาใช้เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่เคลื่อนย้ายจากภาวะหนึ่งไปสู่อีกภาวะหนึ่งที่สูงกว่า ทำให้มนุษย์มีความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ขึ้น ร่ำรวยมากขึ้น มีเหตุผลมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น เป็นต้น การพัฒนาในแนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า ความก้าวหน้า (Progress) มาก

2) แนวความคิดแบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 20 ทั้งนี้เนื่องจากมีความเป็นกลางมากกว่า การพัฒนา ไม่เกี่ยวข้องกับอดีตหรืออนาคตอันรุ่งโรจน์ แต่สนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์ทางสังคม เช่น การแบ่งชนชั้นทางสังคม เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงอาจมีลักษณะเป็นการปฏิรูป (Reformation) คือเฉพาะในโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง และเป็นการปฏิวัติ (Revolution) คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทั้งหมดของสังคม

3) แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์ (Economic) เป็นแนวคิดที่ได้มีนักเศรษฐศาสตร์นำการพัฒนาไปใช้จำแนกประเทศต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนดเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา ประเทศด้อยพัฒนา เช่น รายได้ประชาชาติ การรู้หนังสือ การมีงานทำ เป็นต้น การพัฒนาในแนวความคิดนี้จึงมีความหมายใกล้เคียงกับความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ความทันสมัย (Modernization) และการเจริญเติบโต (Growth) มาก

4) แนวความคิดแบบการปฏิบัติการทางสังคม (Social Action) คือแนวความคิดที่เกิดจากรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ พยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในรูปของการวางแผนปฏิบัติการ เช่น การปฏิรูปที่ดิน การสหกรณ์ การพัฒนาชนบท เป็นต้น และเรียกวิธีการนี้ว่า การพัฒนา

5) แนวความคิดแบบความขัดแย้งทางสังคม (Social Conflict) คือแนวความคิดของการพัฒนาประเทศด้วยระบบสังคมนิยมที่นำทฤษฎีความขัดแย้งมาใช้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและระบบในสังคม โดยถือว่าการนำระบอบสังคมนิยมเข้ามาใช้แทนระบบที่ใช้อยู่เดิมเป็นการพัฒนาในแนวความคิดนี้

6) แนวความคิดแบบการพัฒนาชุมชน (Community Development) คือแนวความคิดที่องค์การสหประชาชาติได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา กล่าวคือ การให้คนและชุมชนในสังคมเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับผลอันเนื่องมาจากการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน

จากแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา จะเห็นได้ว่ามีอยู่หลายแนวคิด ทั้งนี้แต่ละแนวคิดต่างมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่นำไปสู่ความก้าวหน้ามากขึ้นตามวิธีการและแนวทางของแต่ละแนวคิด ในการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาถึงบทบาทการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาชุมชนมากที่สุด เนื่องจากการพัฒนาที่เน้นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยการพยายามให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

1.7.4 ลักษณะของการพัฒนา

การพัฒนาได้รับการกำหนดความหมายจากหลายแหล่งที่มาและหลายสาขาวิชา ทำให้ลักษณะของการพัฒนามีอยู่หลายประการที่แตกต่างกันไป แต่ลักษณะที่สำคัญของการพัฒนา (สนธยา พลศรี, 2547 : 5-6) มีดังนี้

1) เป็นการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น ด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อมของสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ดีขึ้นหรือให้มีความเหมาะสมซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน ไม่ใช่เปลี่ยนแปลงในด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวเท่านั้น หรืออาจจะเรียกได้ว่าต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบ ซึ่งเป็นลักษณะตามความหมายทางด้านพัฒนบริหารศาสตร์

2) มีลักษณะเป็นกระบวนการ (Process) คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอนและอย่างต่อเนื่องกัน โดยแต่ละขั้นตอนมีการเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันเป็นลำดับ ไม่สามารถข้ามขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งได้

3) มีลักษณะเป็นพลวัต (Dynamic) คือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่งแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเป็นแบบรวดเร็วหรือช้า ๆ ปริมาณมากหรือน้อยก็ได้

4) เป็นแผนและโครงการ เกิดขึ้นจากการเตรียมการไว้ล่วงหน้าว่าจะเปลี่ยนแปลงใคร ด้านใดด้วยวิธีการใด เมื่อไร ใช้งบประมาณเท่าใด ใครรับผิดชอบ เป็นต้น ไม่ใช่เป็นการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นโดยไม่มีเตรียมไว้ล่วงหน้า

5) เป็นวิธีการ การพัฒนาเป็นมรรควิธีหรือกลวิธีที่นำมาใช้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้เช่น การพัฒนาสังคม การพัฒนาชนบท การพัฒนาเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาชุมชน ต่างก็เป็นวิธีการพัฒนาแบบหนึ่งที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง

6) เป็นปฏิบัติการ คือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงไม่เป็นเพียงแต่เฉพาะในแนวความคิด หรือเป็นเพียงรายละเอียดของแผนและโครงการเท่านั้น เพราะการพัฒนาเป็นวิธีการที่ต้องนำมาใช้ปฏิบัติจริงจึงจะเกิดผลตามที่ต้องการ

7) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เพราะมนุษย์เป็นสัตว์โลกประเภทเดียวที่สามารถจัดทำแผนโครงการและคิดค้นวิธีการพัฒนาตนเองและสิ่งต่างๆ ได้ การเปลี่ยนแปลงใดก็ตามถ้าไม่ได้เกิดจากการกระทำของมนุษย์แล้ว จะไม่ใช่การพัฒนาแม้ว่ามีลักษณะอื่นๆ เหมือนกับการพัฒนาก็ตาม

8) ผลที่เกิดขึ้นมีความเหมาะสมหรือพึงพอใจ ทำให้มนุษย์และสังคมมีความสุขเพราะการพัฒนาเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ และการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นั่นเอง

9) มีเกณฑ์หรือเครื่องชี้วัด คือสามารถบอกได้ว่าลักษณะที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นการพัฒนาหรือไม่ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายวิธีเช่น เปรียบเทียบกับสภาพเดิมก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการชี้วัดในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านคุณภาพ ปริมาณ สิ่งแวดล้อม ความคงทนถาวร การประเมินผลจากผู้เกี่ยวข้องว่ามีความเหมาะสมหรือพึงพอใจหรือไม่ ระดับใด เป็นต้น

10) สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือการพัฒนา นอกจากจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากการพัฒนาจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์แล้ว รูปแบบ กระบวนการ และวิธีการพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากมนุษย์และสังคมได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลมาจากการพัฒนา จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วย การพัฒนาใหม่ๆ จึงเกิดขึ้นอยู่เสมอ

จากลักษณะของการพัฒนา จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยมนุษย์ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบระเบียบ มีกระบวนการ แผนงาน และโครงการที่เป็นตัวกำหนดให้เกิดการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น มีเกณฑ์ชี้วัดการพัฒนา ทั้งนี้การพัฒนาเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น และการพัฒนาที่ดีควรเป็นการพัฒนาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นว่ามีลักษณะอย่างไรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญได้

1.7.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่น

การพัฒนาท้องถิ่น คือการกระทำต่าง ๆ ที่จะนำท้องถิ่นไปสู่การมีภาวะที่มีความเจริญตามที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมุ่งหวัง ซึ่งโดยทั่วไปการกระทำดังกล่าวนี้มีความมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546 : 23-24) ดังนี้

1) การแก้ไขสิ่งที่เป็นปัญหาของท้องถิ่น การดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าขึ้น สิ่งแรกที่จะต้องทำคือ การกำจัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคกีดขวางความเจริญของท้องถิ่นและทำให้ผู้คนในท้องถิ่นไม่อาจมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ได้แก่ ปัญหาต่าง ๆ ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นนั้นเสียก่อน ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นอาจมีปัญหาที่แตกต่างกันออกไป เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหามลภาวะ ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

2) การบำรุงรักษาสิ่งดี ๆ ที่เป็นอยู่หรือมีอยู่แล้วในท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป แต่เรื่องนี้มักไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่เท่าที่ควร เพราะส่วนใหญ่การบริหารและพัฒนาท้องถิ่นมักมุ่งที่จะแก้ไขปัญหาคือความเดือดร้อนจำเป็น ซึ่งเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดเจน โดยมองข้ามสิ่งดี ๆ ที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นไป กว่าจะตระหนักได้ก็สายเกินไป เพราะสิ่งดี ๆ นั้นกำลังจะสูญสิ้นไปแล้ว ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดาย เนื่องจากการบำรุงรักษาสิ่งที่มีอยู่แล้วนั้นง่ายกว่าการสร้างหรือทำขึ้นใหม่มากมายนัก

3) การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีประโยชน์สำหรับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น เมื่อได้ขจัดสิ่งที่ไม่ดีออกไป และรักษาสิ่งที่ดีเอาไว้แล้ว สิ่งที่จะทำให้ท้องถิ่นพัฒนาเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็คือการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้คนในท้องถิ่นมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีประชาคมที่เข้มแข็งกว่าเดิม เช่น การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มประชาชนในท้องถิ่น การจัดระบบขนส่งมวลชน การบริการด้านอนามัยและสาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การจัดตั้งสถาบันการศึกษา หอสมุด สนามกีฬา ฯลฯ

นอกจากนี้ การดำรงอยู่ของชุมชนท้องถิ่นนั้นประกอบด้วยปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกัน อันได้แก่ ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ท้องถิ่น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาปัจจัยองค์ประกอบด้านต่าง ๆ เหล่านี้ไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นประสบผลสำเร็จ ดังนั้น การบริหารท้องถิ่นจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญในทุก ๆ ด้าน ดังนี้

1) การพัฒนาทางสังคม การทำให้ประชาชนและชุมชนท้องถิ่นมีสภาวะทางสังคมที่ดี เพราะสภาวะทางสังคมที่ดีจะเป็นรากฐานในการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งสภาวะทางสังคมที่ดีในที่นี้หมายถึงประชาชนในท้องถิ่นดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างผาสุก ร่าเริง มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และมีแนวทางในการดำรงชีวิตที่สอดคล้องกัน สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นต่างมีความสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ศึกษาหาความรู้ และอบรมสั่งสอนสมาชิกรุ่นใหม่ให้มีความรู้ ความสามารถ ตลอดจนสืบทอดวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่อไป

2) การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มักได้รับความสนใจเป็นอย่างมากในการดำเนินการพัฒนาทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนที่มีปัญหาเรื่องปากท้อง จำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน จุดมุ่งหมายของการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปเริ่มต้นที่การทำให้ผู้คนมีของกินของใช้อย่างเพียงพอตามที่ต้องการ พ้นจากสภาพความอดอยาก มีการผลิตอย่างเพียงพอ มีการจัดสรรผลผลิตจำหน่ายแจกจ่ายไปอย่างทั่วถึง มีการบริโภคอย่างได้ประโยชน์ มีการกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรม และพัฒนาไปสู่การมีกินมีใช้อย่างสมบูรณ์พูนสุข การสร้างระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง การเพิ่มกำลังการผลิต การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ฯลฯ

3) การพัฒนาทางการเมือง มีความหมายที่แตกต่างกัน ในที่นี้จะขอมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนมีศรัทธา ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในฐานะเจ้าของอำนาจ ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองทั้งในระดับรัฐและระดับท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเหมาะสม ทำให้ประชาคมท้องถิ่นมีความเข้มแข็งและมีพลังความสามารถในการปกครองตนเอง และสามารถพัฒนาท้องถิ่นของตนอย่างยั่งยืน

1.7.6 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่น

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบนั้นทั่วไปแล้วจะครอบคลุมอำนาจหน้าที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2546 : 141-142) ดังนี้

1) งานที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น และการอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน (Environmental Service and Convenience or Communal Service) โดยจะหมายรวมถึงสภาพในการดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น การดูแลพิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน ตลอดจนการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ส่วนงานที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกในชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งานที่เกี่ยวกับการสร้างหรือบำรุงรักษาถนน สะพาน สะพานข้ามถนน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สวนสาธารณะ รวมถึงการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นต้น

2) งานที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย (Protective Service)

หรืองานตำรวจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นงานที่มีผู้รับผิดชอบแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานของการปกครองในแต่ละประเทศ พบว่าประเทศที่ไม่มีส่วนราชการภูมิภาค เช่น ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา งานที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย จะตกเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย แต่ในทางกลับกัน ประเทศที่มีส่วนราชการในระดับภูมิภาค เช่น ประเทศไทย งานหลักที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยยังคงเป็นหน้าที่ของรัฐ

3) งานที่เกี่ยวกับสวัสดิการสังคม (Social Welfare Services)

งานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการสังคมถือเป็นงานที่สำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่นอย่างมาก โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมมือกับรัฐบาลกลางเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น เช่น การจัดให้มีหน่วยบริการสาธารณสุขให้ประชาชนใช้บริการ การจัดตั้งศูนย์เยาวชน จัดให้มีสถานสงเคราะห์เด็ก คนพิการ และคนชรา รวมทั้งด้านการที่จะดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมบันเทิง และส่งเสริมความรู้ให้กับประชาชนในชุมชน เช่น การจัดดนตรีสำหรับประชาชนในสวนสาธารณะหรือการจัดห้องสมุดสำหรับประชาชนในท้องถิ่น เป็นต้น

4) งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ของท้องถิ่น (The Trading of Commercial Services)

งานที่เกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นงานที่มีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งถ้าท้องถิ่นดำเนินการแล้วถือว่าเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนหรือเสริมการบริการประชาชน ซึ่งถ้าหากปล่อยให้เอกชนดำเนินการงานเหล่านี้อาจไม่ได้รับผลดีหรืออาจต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่ควรจะเป็น รวมทั้งกิจการบางประเภทที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องดำเนินการ เช่น การจัดตั้งสถานธนาขานูบาลหรือโรงรับจำนำ การจัดตลาดสด การจัดการเดินรถประจำทาง เป็นต้น งานเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อบริการแก่ประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการดำเนินงานที่เป็นรายได้โดยเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชน

5) งานที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน (Local and Community Development)

งานในหน้าที่พัฒนาท้องถิ่นถือเป็นงานหลักที่รัฐบาลกลางจะต้องมอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ตัวอย่าง ได้แก่ การรักษาความสะอาด การจัดระเบียบของชุมชน การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด ตลอดจนการส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ ของคนในท้องถิ่นให้มีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพ มีรายได้ มีการทำมาหากินที่สะดวก ดังนั้น งานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นจึงเป็นงานที่เกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้าง (Structure) ของเมืองให้สวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย และยังหมายรวมถึงการพัฒนาตัวคนหรือประชาชนในท้องถิ่นให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นด้วย

1.7.7 แนวทางการพัฒนาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

สืบเนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นในการปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่ง ปธาน สุวรรณมงคล (2545 : 206-208) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่นใหม่ที่มีความพยายามให้เกิดสมดุลระหว่างประชาธิปไตยท้องถิ่นกับประสิทธิภาพการบริหารท้องถิ่น ดังนี้

1) ทำให้การปกครองท้องถิ่นเป็น “การปกครองของประชาชนท้องถิ่นเพื่อประชาชนท้องถิ่นและโดยประชาชนท้องถิ่น” อย่างแท้จริง ดังนี้

1.1) กำหนดให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับท้องถิ่นถือเป็นหน้าที่เช่นเดียวกับการไปใช้สิทธิเลือกตั้งระดับชาติ และให้กำหนดคุณสมบัติของผู้จะดำรงตำแหน่งในคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นที่ต้องจบการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป

1.2) ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนมากกว่าเพียงการไปใช้สิทธิเลือกตั้งเท่านั้น โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการริเริ่ม แสดงความคิดเห็น และการตัดสินใจเชิงนโยบายต่อคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นด้วยการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งสภาที่ปรึกษาท้องถิ่นประกอบด้วยตัวแทนประชาคมในท้องถิ่นจากสาขาอาชีพต่างๆ และผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นที่ประชาชนในท้องถิ่นเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่ง 4 ปี ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำเชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดเผยข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปีรวมทั้งแผนงาน โครงการที่จะดำเนินงานในปีงบประมาณนั้นให้สาธารณะทราบล่วงหน้าและเปิดเผยผ่านสื่อมวลชนในท้องถิ่น เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ เป็นต้น

2) ทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่นรับผิดชอบต่อสาธารณะมากขึ้น โดยให้การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมีการหมุนเวียนมากกว่าเดิม กล่าวคือ ให้จำนวนหนึ่งในสามของสมาชิกสภาท้องถิ่นมีการจับฉลากออกเพื่อให้การมีเลือกตั้งใหม่ทุกสองปี ส่วนกรณีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นอาจให้มีการแถลงผลงานในรอบสองปีเพื่อให้ประชาชนลงประชามติว่าควรให้ดำรงตำแหน่งหรือไม่ หากประชาชนส่วนมากไม่เห็นด้วย ก็ให้มีการเลือกตั้งใหม่

3) ทำให้การบริหารท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยให้คณะผู้บริหารประกาศนโยบายและแผนดำเนินงานในแต่ละปีต่อทั้งสภาท้องถิ่นและสาธารณะผ่านเวทีสาธารณะ (Public Meeting) และจัดทำตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม และประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบทั่วกัน โดยให้มีการตั้งคณะประเมินผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นทุกสิ้นปี โดยอาจเป็นการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง และโดยองค์กรภายนอกที่มีหน้าที่ในเรื่องนี้โดยเฉพาะ

4) รัฐบาลควรมีมาตรการจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยมาร่วมกันดำเนินกิจการบางประการด้วยกัน เช่น กิจการเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล กิจการเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย กิจการการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นต้น โดยอาจทำในรูปสหกรณ์ที่มีตัวแทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงมาร่วมลงทุนและร่วมกันบริหารงานในรูปคณะกรรมการ และอาจจ้างผู้จัดการมืออาชีพเข้ามาบริหารงานตามนโยบายของคณะกรรมการซึ่งจะทำให้องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กหรือมีรายได้น้อยสามารถให้บริการที่มีมาตรฐานแก่ประชาชนในพื้นที่ได้ ทั้งนี้รัฐบาลอาจสร้างแรงจูงใจให้ท้องถิ่นมาร่วมมือกันโดยจัดสรรเงินอุดหนุนพิเศษให้สำหรับท้องถิ่นที่ตัดสินใจมาร่วมกันดำเนินกิจการบางอย่าง

5) ประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับสิทธิในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเข้าชื่อขอให้มีการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นที่เห็นว่ามีคุณสมบัติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป หรือการให้รับรู้ว่ามีการระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแต่งตั้งเข้าไปเป็นคณะกรรมการตรวจการจ้าง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะดังกล่าวล้วนมีจุดมุ่งหมายให้มีการจัดระเบียบของการปกครองท้องถิ่นใหม่ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น และให้เกิดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของรัฐบาลลงไปถึงภาคประชาคมอย่างแท้จริงเพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจ (Empowerment) ให้แก่ภาคประชาคมโดยที่มีอำนาจการกระจายลงไป ไม่กระจุกตัวอยู่ที่กลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะและภาคประชาคมให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งจะสามารถทำให้เกิดการเมืองของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งสองของการปกครองท้องถิ่น คือ เสริมสร้างประชาธิปไตยในท้องถิ่น และประสิทธิภาพการบริหารท้องถิ่นควบคู่กันไปในที่สุด

นอกจากนี้ ได้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่น่าสนใจ (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, ม.ป.พ. : 122-126) ดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยต้องมีขนาดเล็กเพื่อเอื้อให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในหมู่พลเมือง เพื่อให้พลเมืองรู้จักมักคุ้นกับผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดูแลควบคุมและอุดหนุนช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปโดยง่าย ขนาดประชากรขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความเหมาะสมดีแล้ว ขนาดของเทศบาลโดยทั่วไปก็เหมาะสมดีแล้ว ส่วนขนาดประชากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีขนาดใหญ่เกินไป องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงควรปรึกษารื้อกับองค์การบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น อาจจะให้องค์การบริหารส่วนตำบลส่งตัวแทนมาอยู่ในองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วย และควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีการประชุมพลเมืองทั้งตำบลเป็นระยะ

2) การประชุมสมัชชาคือการประชุมของตัวแทนในเขตย่อย ส่วนการประชุมประชาชนทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ก็คือการประชุมของพลเมืองทั้งหมดโดยตรง การประชุมทั้งสองระดับเช่นนี้ จะเสริมให้ฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้ชิดกับประชาชนมากยิ่งขึ้น นอกจากการพิจารณาเรื่องประเด็นนโยบายหรือข้อกฎหมาย การประชุมสมัชชาและการประชุมพลเมืองทั้งหมดยังควรอภิปรายเพื่อตรวจสอบควบคุมและท้วงติงงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย และควรจะสามารถอภิปรายเพื่อชมเชยหรือวิพากษ์ติเตียนพนักงานหรือผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจมีการให้คะแนนความดีความชอบแก่ผู้นำหรือพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะเป็นการประชุมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความพอใจหรือความไม่พอใจต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ด้วยก็ได้

การประชุมสมัชชาที่ดี การประชุมพลเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วม คิดร่วมทำในโครงการต่าง ๆ และร่วมแก้ปัญหาในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นครั้งคราว หรือประจำสม่ำเสมอ เช่น ร่วมกันทำความสะอาดถนนหรือทางเดินเท้าที่ไหน อย่างไร เวลาใด ร่วมกันดูแลสวนสาธารณะที่ใด เวลาใดอย่างไร ร่วมแรงร่วมใจสร้างพิพิธภัณฑ์การศึกษาให้เยาวชนในเขตของตนอย่างไร สนับสนุนให้ท้องถิ่นมีกิจกรรมทางวัฒนธรรม ศิลปะวิทยาการ และบันเทิงได้อย่างไร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันแทบจะไม่มี การเปิดองค์การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของตนเท่าไร ประชาธิปไตยในท้องถิ่นเวลานี้จึงเป็นประชาธิปไตยแบบผ่านตัวแทนแทบจะทั้งหมด

3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับจะต้องมีการเสริมสร้าง สนับสนุนให้เครือข่ายขององค์กรสถาบันของสังคมมีความเข้มแข็ง และเข้าค่ายบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ต่าง ๆ ให้ท้องถิ่นด้วยตนเองให้มาก โดยต้องส่งเสริมให้มีมูลนิธิ สมาคม ชมรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมาทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อท้องถิ่นและชุมชนให้มากขึ้น ต้องผลักดันหรือส่งเสริมให้พลเมือง มีการรวมกลุ่มจัดตั้งกันเป็นกลุ่มชุมชน หรือเป็นกลุ่มละแวกบ้าน หรือกลุ่มศาสนา แล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เหล่านี้ให้มาก

นอกจากนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับควรที่จะมี คณะกรรมการนโยบายด้านต่าง ๆ ขึ้นมาชี้แนะหรือกำกับงานของตนโดยคณะกรรมการนโยบายชุดต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วยนักการเมืองท้องถิ่น ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งต้องมี ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกซึ่งไม่ใช่พนักงานหรือข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และควรจะมีตัวแทนของประชาชนซึ่งเลือกจากชุมชน หรือองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ ในภาคประชาสังคมด้วย ซึ่งคณะกรรมการนโยบายด้านต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะไม่เพียงพิจารณาแต่เรื่องของนโยบายเท่านั้น แต่จะต้องหาทางระดมเอาความคิด ความสามารถ ทรัพยากรและความร่วมแรงร่วมใจจากพลเมืองและองค์กรเครือข่ายที่อยู่ในภาคประชาสังคมให้มาร่วมมือกันทำประโยชน์ให้ท้องถิ่นตามนโยบายของตนด้วย

อย่างไรก็ตาม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพยายามอาศัยกำลังสติปัญญา และการสนับสนุนจากพลเมืองและเครือข่ายของประชาสังคมแล้ว ต้องตั้งงบประมาณ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของพลเมืองและองค์กรเครือข่ายของประชาสังคมด้วย นอกจากนี้จะ ใ้งบประมาณของราชการสามารถจ่ายหรืออุดหนุนให้องค์กรทางประชาสังคมได้ นโยบายของบุคลากรเองก็ควรมีลักษณะเป็นราชการให้น้อยลง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ โดยเฉพาะ ในระดับเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีพนักงานประจำให้น้อย ควรใช้ลูกจ้าง และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อช่วยงานเฉพาะคราวหรือเฉพาะกิจให้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งต้องใช้คนทำงานกึ่งเวลาให้มากขึ้น ที่สำคัญที่สุดต้องใช้อาสาสมัครซึ่งไม่มีเงินเดือน แต่มีเงินตอบแทนเล็กน้อยให้เขามากยิ่งขึ้น และผู้เกษียณอายุนั้นก็ควรให้โอกาสเข้ามาทำงานให้มากขึ้นด้วย เป็นต้น

4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ ไม่ควรทำแต่โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา หากต้องพยายามเน้นงานที่สร้างคุณภาพชีวิตงานที่สร้างบุคลากร งานที่ปลูกฝังความรักใคร่กลมเกลียว ความเสียสละ การมีส่วนร่วมในกิจการของบ้านเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับต้องมีกิจกรรมอบรมให้ประชาชนมีสำนึกของการเป็นพลเมือง เน้นการมีส่วนร่วม การเสียสละ และปฏิบัติภาระหน้าที่ไม่น้อยไปกว่าการสอนเรื่องสิทธิต่าง ๆ ที่ประชาชนพึงมี และต้องจัดให้มีการอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเรื่องผังเมือง ความงามของเมือง เรื่องสิ่งแวดล้อมของเมือง และเรื่องสติปัญญาของเมืองให้มากขึ้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้เมืองมีความสมบูรณ์ทางจิตวิญญาณด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้มีการสร้างเมืองหรือท้องถิ่นด้วยวัตถุเพียงอย่างเดียวอย่างที่ทำกันอยู่ในเวลานี้ และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอาจร่วมมือกับฝ่ายศาสนาต่าง ๆ ด้วย เช่น วัด มัสยิด โบสถ์ เป็นต้น

5) เพื่อให้การปกครองส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นต้องทำให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมีลักษณะเป็นส่วนกลางให้น้อยลง โดยต้องเป็นท้องถิ่นให้มากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเลือกสรรหรือบรรจุข้าราชการหรือพนักงานประจำของตนเองมากยิ่งขึ้น ต้องหามาตรการที่จะทำให้ตำแหน่งประจำต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีการหมุนเวียนปรับเปลี่ยนถ่ายเทคนให้กว่านี้ ถ้าจำเป็นอาจต้องมีการหมุนเวียนก็ไม่ควรหมุนเวียนโดยไม่จำกัดขอบเขตทางภูมิศาสตร์หรือวัฒนธรรม เช่น ไม่ควรให้ออนย้ายหรือหมุนเวียนข้ามภาค เป็นต้น

6) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับต้องขยายบทบาทและหน้าที่ให้มากขึ้น ไม่ทำแต่เรื่องรักษาความสะอาด สุขภาพอนามัย การศึกษาเบื้องต้น การสร้างถนน ไฟฟ้า น้ำประปาเท่านั้น ในส่วนนี้ต้องขึ้นอยู่กับว่า รัฐบาลมอบอำนาจจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้ส่วนท้องถิ่นมากแค่ไหน

ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทกว้างขวางและรอบด้านยิ่งขึ้นได้ด้วยการประสานงานกับราชการส่วนภูมิภาคและส่วนกลางให้มากยิ่งขึ้น เช่น การสร้างงานศิลปะวิทยาการ บันเทิง และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นอาจไม่ต้องใช้คนหรืองบประมาณของตนเอง แต่ประสานร่วมมือชักจูงให้หน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัยมาเปิดอบรมหรือเปิดสัมมนาในห้องประชุมของเทศบาล โดยให้เทศบาลได้รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นผู้เสนอแนะเนื้อหาในการสัมมนาและอบรม และรับผิดชอบการสรรหาผู้เข้าอบรมให้ก็ได้

7) สำหรับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก เช่น เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจไม่จำเป็นต้องแบ่งออกเป็นฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ อาจให้มีการบริหารในลักษณะคณะกรรมการซึ่งทำหน้าที่ทั้งสองอย่างไปในตัว ทั้งนี้ก็เพื่อลดความขัดแย้งและแบ่งออกเป็นฝักเป็นฝ่าย ซึ่งการแบ่งออกเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายรัฐสภานั้นเท่าที่ผ่านมาในการปกครองท้องถิ่นได้ทำให้เกิดสถานะที่ฝ่ายบริหารก็คือฝ่ายรัฐบาล ส่วนฝ่ายสภาก็คือฝ่ายค้าน

และเสียงส่วนน้อยกลายเป็นฝ่ายค้านเสมอ และเมื่อฝ่ายค้านไม่มีส่วนร่วมในการบริหารเลย ก็จะกลายเป็นฝ่ายขัดเพียงอย่างเดียว

1.7.8 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่เพิ่งเกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งได้มีหลายฝ่ายหลายหน่วยงานเริ่มให้ความสำคัญในการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น ด้านการท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546 : 150) ได้กล่าวว่า เนื่องจากการขยายตัวของเศรษฐกิจไทยในระยะที่ผ่านมา มีการขยายตัวทางการผลิตอย่างรวดเร็ว มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยหลักของการผลิต โดยไม่มีการวางแผนการใช้ประโยชน์อย่างรอบคอบ และไม่มีการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดปัญหาสะสมต่อเนื่องต่อความเสื่อมโทรมและความร่อยหรอของทรัพยากรธรรมชาติตามระดับของการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้ จึงนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคมที่เกิดจากการแย่งชิงทรัพยากร และเกิดความไม่เท่าเทียมกันในการครอบครองทรัพยากรระหว่างคนในสังคม โดยพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างปัญหามลพิษของคนในสังคม ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนขาดความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมที่มีคุณค่าทั้งทางธรรมชาติ ศิลปกรรม และวัฒนธรรม ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทั้งในปัจจุบันและส่งผลต่อคนรุ่นต่อไปในอนาคต และที่สำคัญ คือเป็นสาเหตุของการพัฒนาที่ไม่สมดุลและไม่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546 : 163-165) จึงได้เสนอแนะแนวทางการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 4 มิติ โดยสรุปเฉพาะประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของท้องถิ่น ดังนี้

- 1) มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
  - (1.1) การชะลอหรือลดผลกระทบจากการผลิตและการบริโภคที่สร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - (1.2) การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงความสมบูรณ์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน
  - (1.3) การลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
  - (1.4) สนับสนุนกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิชุมชนเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

(1.5) การแปลงสินทรัพย์ให้เป็นทุน โดยเฉพาะที่ดิน
ชายฝั่ง อุทยานต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่าต่อการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะแหล่งศึกษาเรียนรู้

(1.6) อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพิทักษ์
ทรัพย์สินทางปัญญา

2) มิติทางด้านเศรษฐกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(2.1) ปรับปรุงภาษีทรัพย์สินเพื่อลดการถือครองทรัพย์สิน
เพื่อการเก็งกำไรและพิจารณานำภาษีมรดกมาบังคับใช้ เพื่อสร้างความเป็นธรรม และสามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้

(2.2) จัดเก็บหรือลดภาษีเพื่อคุ้มครอง อนุรักษ์และฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าที่ก่อมลภาวะ ลดด้าน
การจัดเก็บภาษีแก่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด (Clean Technology) เป็นต้น

(2.3) ลดการใช้สารเคมีในการเกษตรและพัฒนากระบวนการ
ด้านการผลิตอาหารเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อรักษาสุขภาพแวดล้อม

(2.4) ขจัดการลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมนอกโรงงาน
อย่างเห็นผลเพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพประชาชน และการจัดทำประชา
พิจารณ์ให้ประชาชนยอมรับและเห็นความสำคัญของการก่อสร้างแหล่งกำจัดกากอุตสาหกรรมให้
เพียงพอกับความต้องการ

(2.5) สร้างความตระหนักของผู้ประกอบการโรงงาน
อุตสาหกรรมให้เห็นความจำเป็นของการลดการใช้สารทำลายโอโซน เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้
ได้ผลโดยเร็ว

3) มิติทางด้านสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(3.1) เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน
โดยเปิดเวทีประชาชนทั้งในชุมชนและสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้สาเหตุ
ของปัญหาและแนวทางแก้ไข รวมทั้งเป็นผู้กำกับดูแล ใฝ่ระวัง อนุรักษ์และฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3.2) สร้างระบบและกลไกในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชน
และประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในทุก
ระดับ

(3.3) พัฒนาระบบการศึกษาในทุกระดับทั้งในและนอก
ระบบ เพื่อให้เยาวชนได้มีความรู้ มีจิตสำนึก และทักษะในวิถีการดำเนินชีวิตที่มีความรับผิดชอบ
ต่อต้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม

4) การมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(4.1) การประสานและเชื่อมโยงกันอย่างบูรณาการ โดยยึดพื้นที่ ภารกิจและการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดพลังในการพัฒนาและขับเคลื่อนการพัฒนามิติต่างๆ สู่ความสมดุลได้สำเร็จ

(4.2) การปรับตัวของบุคลากรองค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทเป็นผู้เอื้อให้กระบวนการชุมชนและประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา รู้สึกเป็นเจ้าของและถือเป็นหน้าที่ที่จะต้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน

(4.3) การสร้างความพร้อมของท้องถิ่นทั้งในเชิงทัศนคติและการบริหาร เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทั้งผู้โอนและผู้รับโอน เพื่อให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง

(4.4) การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอนของกระบวนการของกิจกรรม/โครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในผลการพัฒนาที่เกิดขึ้น

(4.5) การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กฎหมายเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และกฎหมายการปกครองท้องถิ่นให้ทันสมัยและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชน

จากแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ในด้านของการพัฒนาในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ได้คำนึงถึงมิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย จึงเป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อก่อให้เกิดพลังในการพัฒนามิติด้านต่างๆ สู่ความสมดุล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นประโยชน์ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างมากในการนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดความเหมาะสมกับท้องถิ่นของตน

1.8 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.8.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า (2547 : 77) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดทั้งการควบคุม โดยตรงจากประชาชน

ดุขฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2533 : 7) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งกระบวนการเบื้องต้น จนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจจะร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีทัศนคติสอดคล้องกัน รับผิดชอบร่วมกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ทำนอง ภูเกิตพิมพ์ (2551 : 1) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การทำงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ขึ้นอยู่กับสภาพความคิด ความเชื่อ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร และขึ้นอยู่กับกาลเวลา แต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนา เพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์และอุปสรรคมากยิ่งขึ้น เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา

เออร์วิน (Erwin, 1976 : 138) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

จากความหมายของการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการจนถึงสิ้นสุด โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการใดก็ได้ เพื่อร่วมกันคิด พัฒนา วางแผน เพื่อแก้ปัญหาของตนเองโดยใช้ความรู้ที่เป็นวิทยาการ และต้องมีการรับผิดชอบร่วมกัน โดยสามารถมีส่วนร่วมเป็นรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กรก็ได้

1.8.2 แนวคิดเกี่ยวกับระดับชั้นของการมีส่วนร่วม

สถาบันพระปกเกล้า (2547 : 78-80) ได้แบ่ง

ระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 6 ระดับ จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด โดยจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม นั่นคือถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจํามาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ โดยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชนเพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ เช่น การแถลงข่าว แจกข่าว แสดงนิทรรศการ และทำหนังสือพิมพ์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ นั่นคือการตัดสินใจ แล้วนำมาแจ้งให้ทราบ จะเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีผลกระทบต่อประชาชนหรืออาจมีแต่ไม่มากนัก

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และการประเมินข้อดี ข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น สํารวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่าง ๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น ความสำคัญคือการรับฟังตั้งแต่เริ่มตระหนักถึงปัญหา

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับชั้นของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับชั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ คือเป็นเรื่องของการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีการรับผิชอบร่วมกัน ใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นประชาชนและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับชั้นที่สูงถัดไปจากรดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ระดับการกำกับโดยประชาชนโดยตรง เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ

1.8.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

สถาบันพระปกเกล้า (2547 : 84-85) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีลักษณะพลวัต ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องใน 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนและร่วมวางแผนโครงการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ
- 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ หรือผลของโครงการ หรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการติดตามประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

1.8.4 ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

รีดเดอร์ส (Reeders, 1974 : 39-53) ได้สรุปปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 11 ประการ ดังนี้

- 1) การปฏิบัติให้คล้อยตามความเชื่อพื้นฐาน กล่าวคือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดูเหมือนว่าจะเลือกแบบวิธีการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเชื่อพื้นฐานของตนเอง
- 2) มาตรฐานคุณค่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดูเหมือนว่าจะปฏิบัติในลักษณะที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณค่าของตนเอง
- 3) เป้าหมาย บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดูเหมือนว่าจะส่งเสริม ปกป้องและรักษาเป้าหมายของตนเอง
- 4) ประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา พฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลบางครั้งมีรากฐานจากประสบการณ์ที่ผิดปกติธรรมดา
- 5) ความคาดหวัง บุคคลและกลุ่มบุคคลจะปฏิบัติในแบบที่คาดหวังว่าต้องประพฤติในสถานการณ์เช่นนั้น ทั้งยังชอบปฏิบัติต่อผู้อื่นในลักษณะที่ตนคาดหวังจากผู้อื่นด้วยเช่นกัน
- 6) การมองแต่ตัวเอง บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำสิ่งต่างๆ ซึ่งคาดว่าตัวเองควรต้องกระทำเช่นนั้น

7) การบีบบังคับ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะทำ
สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเรามีนิสัยชอบกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

8) นิสัยและประเพณี บุคคลและกลุ่มบุคคล
มักจะมึนนิสัยชอบกระทำสิ่งต่าง ๆ เมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

9) โอกาส บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้ามา
มีส่วนร่วมในรูปแบบการปฏิบัติของสังคม โดยเฉพาะในทางที่เกี่ยวข้องกับจำนวนและชนิดของ
โอกาส ซึ่งโครงสร้างของสังคมเอื้ออำนวยให้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการกระทำเช่นนั้นเท่าที่พวกเขา
ได้รับรู้มา

10) ความสามารถ บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเข้า
มามีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างที่ตนเห็นว่าสามารถทำในสิ่งที่ต้องการให้เขาในสถานการณ์
เช่นนั้น

11) การสนับสนุน บุคคลและกลุ่มบุคคลมักจะเริ่ม
ปฏิบัติเมื่อเขารู้สึกว่าเขาได้รับการสนับสนุนที่ดี พอกระทำการเช่นนั้น

ปารีชาติ วลัยเสถียร (2542 : 130-132) ได้สรุป
เงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

1) เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม
เศรษฐกิจและวัฒนธรรม

2) เงื่อนไขของโครงการพัฒนา

3) เงื่อนไขของนักพัฒนา

4) เงื่อนไขของผู้นำ

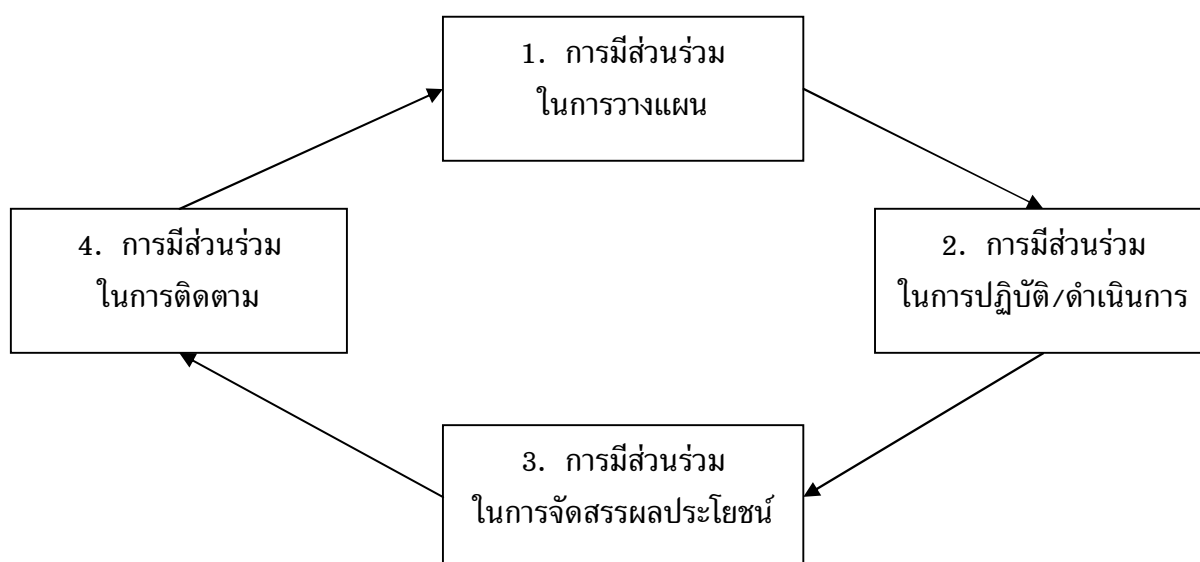
5) เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นถึงความหลากหลายของ
ปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขส่วนบุคคล ความรู้
ความสามารถ ประสบการณ์ ความคาดหวัง ความเชื่อ เป้าหมาย การให้คุณค่า เป็นต้น ซึ่ง
แตกต่างกันทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมแตกต่างกันด้วย รวมถึงเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการ
โครงการพัฒนา ภาวะของผู้นำและนักพัฒนา ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมของ
ประชาชน

1.8.5 กระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

ประสาธ โทตรภวานนท์ (2547 : 30-31) ได้

สรุปถึงกระบวนการของการมีส่วนร่วมว่ามีลักษณะที่เป็นพลวัต ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการหรือขั้นตอนได้เป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4 กระบวนการ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา : ประสาธ โทตรภวานนท์, 2547 : 30

จากภาพประกอบ 3 ซึ่งแสดงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 4 ขั้นตอน อธิบายได้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ประกอบด้วย การรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผน และการร่วมวางแผนโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ/ดำเนินการ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ และการตัดสินใจ

3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ เป็นการมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์หรือผลของโครงการ หรือผลของการตัดสินใจที่จะเกิดขึ้น

4) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล คือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินประสิทธิผลของโครงการ/กิจกรรมต่างๆ และพิจารณาวิธีการที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป ประชาชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการคิดเกณฑ์ในการประเมินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ด้วย ซึ่งผลของการประเมินดังกล่าวนี้จะกลายเป็นปัจจัยนำเข้าไปในกระบวนการมีส่วนร่วมขั้นที่ 1 ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนต่อไป

ดังนั้น จึงสามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะเริ่มจากกระบวนการวางแผน ดำเนินการ จัดสรรผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล ซึ่งช่วยให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ ซึ่งในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล สามารถพิจารณาได้ ดังนี้

1.8.6 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

จากการพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามหลักการปกครองตนเองตามหลักการกระจายอำนาจ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยนั้น ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลได้ ดังนี้ (สุวิทย์ ยี่วรพันธ์, 2542 : 71-72, อ้างถึงในจิตลดา วงศ์พานิช, 2551 : 19-20)

1) การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งอาจแบ่งได้เป็น 2 บทบาท คือบทบาทในฐานะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และบทบาทในฐานะเป็นผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากนี้ ประชาชนยังเข้าไปมีส่วนร่วมในด้านการรณรงค์หาเสียงและช่วยประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งในตำบลได้อีกทางหนึ่ง

2) การเสนอปัญหาและความต้องการต่อองค์การบริหารส่วนตำบล โดยผ่านทางตัวแทนที่เลือกเข้าไปเพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ตรงกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่

3) การเสนอแนะแนวทางในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น เสนอผ่านสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำเข้าประชุมสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เข้าร่วมฟังการประชุมเพื่อแสดงการสนับสนุนหรือคัดค้าน

4) การติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของประชาชนที่จะติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติงานและการดำเนินงานของตัวแทนที่ได้รับเลือกเข้าไปตามแผนงานหรือโครงการที่ได้วางไว้มีประสิทธิภาพและการใช้จ่ายงบประมาณได้ถูกต้องหรือไม่

5) การเสียภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

6) ตามคู่มือปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาของ
องค์การบริหารส่วนตำบลได้กำหนดแนวทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำ
แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

6.1) ร่วมคิด กำหนดความต้องการ กล่าวคือ
องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด
วิสัยทัศน์การพัฒนาหรือเป้าหมายของการพัฒนา

6.2) ร่วมจัดทำแผนพัฒนาโดยองค์การบริหาร
ส่วนตำบลควรแต่งตั้งผู้แทนชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และเปิด
โอกาสให้ชุมชนเสนอแผนงาน โครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

6.3) ให้ประชาชนได้รับรู้ ตรวจสอบ และแสดง
ความคิดเห็น ตลอดจนการเสนอแนะต่อแผนงาน โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล
ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

6.4) องค์การบริหารส่วนตำบลต้องใช้
แผนพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อตอบสนอง
ความต้องการของประชาชนโดยนำแผนไปจัดทำข้อบังคับ

6.5) ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ติดตามและ
ประเมินผล ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร
ส่วนตำบล ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (กรมการปกครอง, 2542 :
8-11) มีดังนี้

6.5.1) ประชาชนร่วมกับองค์การบริหาร
ส่วนตำบลในการแสดงความคิดเห็นการดำเนินการโครงการ

6.5.2) การเข้าร่วมรับฟังการประชุมสภา
องค์การบริหารส่วนตำบล

6.5.3) การคัดค้านข้อบังคับหรือมติของ
องค์การบริหารส่วนตำบลที่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน

6.5.4) การตรวจสอบพฤติกรรมของ
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

6.5.5) การขอรับทราบข้อมูลข่าวสาร
ขององค์การบริหารส่วนตำบล

6.5.6) การตรวจสอบแผนพัฒนา
องค์การบริหารส่วนตำบลว่าเป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่

6.5.7) การตรวจสอบข้อบังคับและ
รายงานประจำปีให้เป็นไปตามแผนพัฒนา

- 6.5.8) การติดตามโครงการและการใช้จ่ายเงินงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 6.5.9) ประชาชนจำนวนกึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อเสนอต่อประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเสนอข้อบังคับตำบล
- 6.5.10) ประชาชนสามารถร้องเรียนต่อประธานสภาประชาชนเมื่อพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นทำงานไม่โปร่งใส
- 6.5.11) ประชาชนสามารถร้องเรียนต่อนายอำเภอกรณีที่คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สนใจต่อคำคัดค้าน
- 6.5.12) ประชาชนสามารถฟ้องร้องศาลปกครองกรณีที่ได้รับ ความเสียหายจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือพนักงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 6.5.13) ประชาชนสามารถเข้าชื่อถอดถอนคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีมติของคะแนนเสียงสามในสี่ของผู้มาลงคะแนนเสียง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกกระบวนการตั้งแต่กระบวนการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและร่วมตรวจสอบ ทั้งนี้เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจทำให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในการปกครองตนเอง

1.9 แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อถือไว้วางใจ

1.9.1 ความหมายของความเชื่อถือไว้วางใจ

จากการทบทวนความหมายของความเชื่อถือไว้วางใจที่ปรากฏในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านที่ให้ความสนใจและทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อถือไว้วางใจในแง่มุมต่าง ๆ และได้ให้คำนิยามของความเชื่อถือไว้วางใจเอาไว้หลากหลาย ดังนี้

ชอว์ (Shaw, 1997 : 21, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุฑาล และคณะ, 2551 : 9) ได้กล่าวถึงความเชื่อถือไว้วางใจ ในภาษาอังกฤษนั้นใช้คำว่า “Trust” ซึ่งมาจาก คำว่า “Trost” ในภาษาเยอรมัน แปลว่า การให้ความสะดวกสบาย หมายความว่า ความเชื่อว่าบุคคลหนึ่ง ๆ จะสามารถทำให้เราสมหวังหรือให้การพึ่งพิงช่วยเหลือเราในเรื่องหนึ่ง ๆ ได้

รอตเตอร์ (Rotter, 1967 : 651) กล่าวถึง ความเชื่อถือไว้วางใจจะเกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลหรือกลุ่มที่สามารถเชื่อใจในคำสัญญา ข้อความที่เป็นคำพูดหรือบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรของอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกกลุ่ม

ลูห์แมนน์ (Luhmann, 1988 : 97-99) กล่าวว่า ความเชื่อถือไว้วางใจเป็นหนทางการแก้ปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยง เนื่องจากมีท่าทีที่เชื่อว่าอาจจะเกิดความเสียหายขึ้นได้ บุคคลเลือกแนวความคิดการปฏิบัติจากหลายตัวเลือกที่มีอยู่ แม้ว่าจะมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดความผิดหวังจากการกระทำของบุคคลอื่น แต่พวกเขาจะมองว่าสิ่งนั้นเป็นสถานการณ์ของความเชื่อถือไว้วางใจ

แกมเบตตา (Gambetta, 1988 : 217-218) ได้ให้นิยามความเชื่อถือไว้วางใจในแนวเดียวกับลูห์แมนน์ แต่เขาเน้นความชัดเจนในเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างความเชื่อถือไว้วางใจกับการร่วมมือกันทำงาน (Co-operation) เขากล่าวว่า หากเราบอกว่าเชื่อถือไว้วางใจใครสักคนหรือคน ๆ นั้นน่าเชื่อถือไว้วางใจ เราหมายความว่า โดยนัยยะ เป็นไปได้ที่บุคคลผู้นั้นจะกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์หรืออย่างน้อยก็ทำให้เกิดความเสียหายต่อเราน้อยที่สุด ความรู้สึกเช่นนี้มีมากพอที่จะทำให้เราพิจารณาตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือกับบุคคลนั้น

ครีต และไมลส์ (Creed and Miles, 1996 : 17) ให้นิยามเพิ่มเติมจากของแกมเบตตา แต่มุ่งเน้นที่ความเชื่อถือไว้วางใจภายในองค์การ โดยมองว่าการพิจารณาตัดสินใจที่จะให้ความร่วมมือกับบุคคลอื่นนั้น อ้างอิงกับลำดับชั้นทางสังคมของบุคคลในองค์การ พวกเขาให้นิยามว่า ความเชื่อถือไว้วางใจคือความคาดหวังว่าการกระทำของบุคคลอื่นจะนำผลประโยชน์มาให้มากกว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย และความเชื่อถือไว้วางใจคือความสามารถโดยทั่วไปที่จะได้รับความเอาใจใส่หรือผลประโยชน์ ซึ่งอยู่ภายใต้ความเชื่อถือไว้วางใจในหลายรูปแบบตามลำดับชั้นทางสังคม

รอส์โซ และคณะ (Rousseau et al, 1998 : 395) ได้ให้ความหมายว่าความเชื่อถือไว้วางใจเป็นสภาวะทางจิตใจของบุคคลที่สามารถยอมรับต่อความเสียหายบนพื้นฐานความคาดหวังในเชิงบวกที่มีต่อเจตนารมณ์และพฤติกรรมของบุคคลอื่น

วิทนีย์ (Whitney, 1994: 16) ให้ความหมาย ความเชื่อถือไว้วางใจไว้ว่า ความเชื่อถือไว้วางใจ เป็นความเชื่อหรือความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ ความตรงไปตรงมา ความน่าเชื่อถือ และความมีเหตุผลเที่ยงธรรมในบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

รีน่า และรีน่า (Reina and Reina, 1999 : 10) กล่าวว่า ความเชื่อถือไว้วางใจ หมายถึง ความสัมพันธ์ของความเชื่อมั่นกันและกันของบุคคลสองฝ่ายในผลของการกระทำที่ตกลงหรือสัญญาไว้ซึ่งจะต้องมีการติดต่อสื่อสารที่ซื่อตรงและจริงจัง เป็นความคาดหวังในความสามารถของอีกฝ่ายหนึ่ง และเป็นการณ์ปฏิสัมพันธ์กันโดยไม่ได้มีการระมัดระวังไว้ใด ๆ

จากความหมายที่นำเสนอข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเชื่อถือว่าว่างใจจะมีความเกี่ยวข้องกับคำสำคัญที่ไม่แตกต่างกันนักโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของความเชื่อมั่น ความเชื่อถือ ความคาดหวัง ความสามารถ ความซื่อสัตย์ การทำตามสัญญา ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่าความเชื่อถือว่าว่างใจ หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งมีความเชื่อ เชื่อมั่นหรือคาดหวังในความสามารถ ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นในคำสัญญาของอีกฝ่ายหนึ่ง

1.9.2 ขอบเขตและการแผ่ขยายของความเชื่อถือว่าว่างใจ

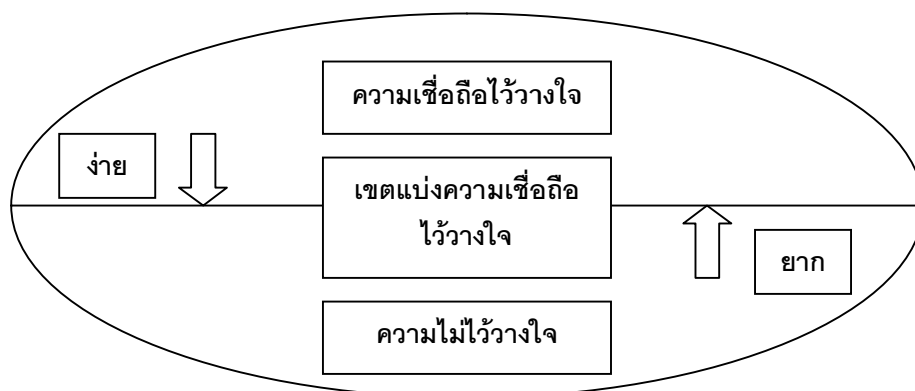
ชอว์ (Shaw, 1997 : 27, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ, 2551 : 12) ได้กล่าวถึงความเชื่อถือว่าว่างใจว่ามีขอบเขตของการแบ่งความเชื่อถือว่าว่างใจ (Threshold of Trust) ซึ่งเป็นจุดตัดสินความเชื่อถือว่าว่างใจและไม่ว่างใจของบุคคล หรือเรียกว่าขอบเขตแบ่งระหว่างความเชื่อถือว่าว่างใจและไม่ว่างใจ ซึ่งก็คือ จุดที่บุคคลจะเปลี่ยนความคิดจากการเชื่อถือว่าว่างใจเป็นไม่ว่างใจ หรือจุดที่บุคคลจะเปลี่ยนความคิดจากการไม่ว่างใจเป็นว่างใจ ซึ่งบุคคลแต่ละคนจะมีขอบเขตแบ่งความเชื่อถือว่าว่างใจไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) สถานการณ์ (The situation) หากสถานการณ์ที่เผชิญอยู่มีความเสี่ยงสูง เขตกำหนดความเชื่อถือว่าว่างใจ (Trust Threshold) ย่อมสูงตามไปด้วย นั่นก็หมายความว่า เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงบุคคลจะเกิดความเชื่อถือว่าว่างใจได้ยากกว่าเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงน้อยกว่า

2) ประสบการณ์ของเราเกี่ยวกับความเชื่อถือว่าว่างใจ (Those Giving Their Trust) หากบุคคลเคยได้รับประสบการณ์ในทางที่ไม่ดีเกี่ยวกับความเชื่อถือว่าว่างใจ เช่น การถูกหลอก การถูกหักหลัง การได้รับความผิดหวังจากบุคคลอื่นมาก่อน จะทำให้บุคคลมีเขตกำหนดความเชื่อถือว่าว่างใจ (Trust Threshold) ย่อมสูงตามไปด้วย ซึ่งหมายความว่าบุคคลจะเกิดความเชื่อถือว่าว่างใจได้ยากถ้าเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อถือว่าว่างใจมาก่อน

3) ประสบการณ์ของผู้อื่นในเรื่องความเชื่อถือว่าว่างใจ (Those Asking to be Trusted) การที่บุคคลเคยได้รับความเชื่อถือว่าว่างใจจากผู้อื่นที่รู้จักหรือเกี่ยวข้องจะทำให้บุคคลมีเขตกำหนดความเชื่อถือว่าว่างใจ (Trust Threshold) ต่ำ ง่ายต่อการให้ความเชื่อถือว่าว่างใจ ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นไม่เคยได้รับความเชื่อถือว่าว่างใจจากผู้อื่นมาก่อนก็จะทำให้บุคคลมีเขตกำหนดความเชื่อถือว่าว่างใจ (Trust Threshold) สูง นั่นหมายความว่าบุคคลนั้นยากที่จะได้รับความเชื่อถือว่าว่างใจจากผู้อื่น

เขตแบ่งความเชื่อถือไว้วางใจและไม่ไว้วางใจของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ในความแตกต่างนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาข้างต้น การที่บุคคลจะเปลี่ยนความคิดจากไว้วางใจมาเป็นไม่ไว้วางใจนั้นเป็นเรื่องที่ง่ายกว่าการสร้าง ความเชื่อถือไว้วางใจขึ้นมาใหม่เมื่อได้เคยสูญเสียมาแล้ว ดังภาพประกอบ 4

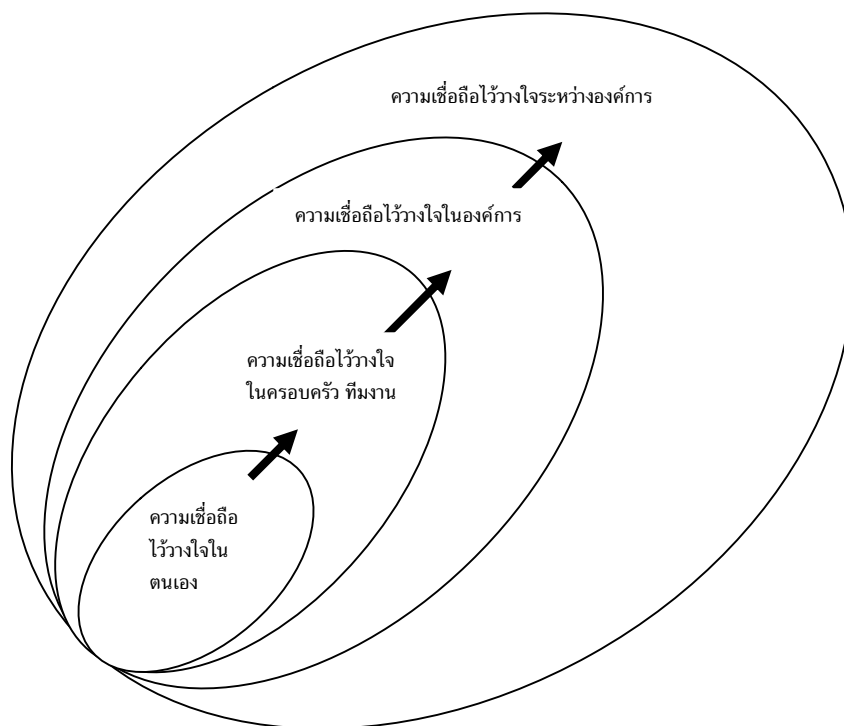
ภาพประกอบ 4 ขอบเขตแบ่งความเชื่อถือไว้วางใจ (Trust Threshold)

ที่มา : Shaw, 1997 : 27, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ, 2551 : 12

จากภาพประกอบ 4 อธิบายได้ว่า ความเชื่อถือไว้วางใจนั้นถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านสถานการณ์ ประสบการณ์ของเราเกี่ยวกับความเชื่อถือไว้วางใจ และประสบการณ์ของผู้อื่นในเรื่องความเชื่อถือไว้วางใจ ถ้าบุคคลมีปัจจัยเหล่านี้ในระดับที่ต่างกัน จะทำให้บุคคลแต่ละคนมีขอบเขตหรือจุดแบ่งความเชื่อถือไว้วางใจและไม่ไว้วางใจไม่เท่ากัน

นอกจากนี้ ชอว์ (Shaw, 1997 : 29, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ, 2551 : 13) กล่าวว่า ความเชื่อถือไว้วางใจยังสามารถแผ่ขยายได้ โดยเริ่มจากการที่บุคคลมีความเชื่อถือไว้วางใจในตนเอง (Trust of Self) ก่อน แล้วจึงแผ่ขยายไปยังเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และหน่วยงานอื่นๆ ที่อยู่นอกองค์กร การแผ่ขยายความเชื่อถือไว้วางใจไปยังกลุ่มทำงานอื่นๆ นั้นมีระดับที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะงานของกลุ่มงาน เช่น ฝ่ายประกันคุณภาพจะแผ่ขยายความเชื่อถือไว้วางใจในระดับที่มากกว่าฝ่ายขายและฝ่ายการตลาด

ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 การแผ่ขยายของความเชื่อใจ

ที่มา : Shaw, 1997 : 31, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุล และคณะ, 2551 : 14

จากภาพประกอบ 5 อธิบายได้ว่า ส่วนการแผ่ขยายของความเชื่อใจนั้นเริ่มจากตัวเราเองซึ่งเป็นหน่วยเล็กที่สุดและเป็นหน่วยแรกในช่วงต้นของชีวิตแล้วจึงค่อยแผ่ขยายไปสู่กลุ่มสังคมที่ใหญ่ขึ้น กว้างขึ้น และหลากหลายมากขึ้น แล้วแต่กิจกรรมที่พบเจอ จากตนเอง ไปสู่คนใกล้ชิดในครอบครัว กลุ่มเพื่อนที่โรงเรียน กลุ่มคนในที่ทำงานซึ่งอยู่ในองค์กร และกลุ่มคนที่อยู่นอกองค์กร

1.9.3 องค์ประกอบของความเชื่อใจ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการได้นำเสนอองค์ประกอบต่างๆ และมีการบัญญัติเรียกองค์ประกอบของความเชื่อใจต่างๆ ขึ้นตามบริบทตามเงื่อนไขของงานที่ทำ การศึกษาจึงปรากฏคำเรียกองค์ประกอบความเชื่อใจ ดังนี้

ซอว์ (Shaw, 1997 : 92-93, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุล และคณะ, 2551 : 22-23) กล่าวว่าความเชื่อใจจะเกิดขึ้นได้ บุคคลจะต้องเชื่อในปัจจุบัน 3 ประการ คือ

1) ความสำเร็จ (Achieving Results) ความสำเร็จของบุคคล ทีมหรือองค์การที่เกิดขึ้น ซึ่งหากบุคคล ทีมงานหรือองค์การไม่มีผลงาน หรือมีผลงานไม่เพียงพอตามที่คาดหวังไว้ หรือความสำเร็จอยู่ในระดับต่ำ ระดับความเชื่อถือว่าว่างใจภายในทีมหรือองค์การมีแนวโน้มที่จะต่ำ การจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในความสำเร็จนั้น บุคคล ทีมงานหรือองค์การจะต้องสร้างความชัดเจนและมุ่งมั่นไปสู่เป้าหมายให้ได้ เพราะจะทำให้บุคคล ทีมงานและองค์การช่วยสนับสนุนให้ตนมุ่งสู่ไปสู่ความสำเร็จได้โดยตรง เป้าหมายทำให้เกิดความรู้สึกแข่งขันสำหรับคนที่ปฏิบัติงาน นอกจากนี้ควรมีการริเริ่มในการบริหารจัดการที่ดีโดยเตรียมสิ่งสนับสนุน เช่น ข้อมูล การฝึกอบรมทรัพยากร เป็นต้น ซึ่งช่วยสนับสนุนให้บริหารงานให้ผลเป็นไปตามคาดหวังของลูกค้า บุคลากร ผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น และสิ่งสำคัญคือเตรียมพร้อมกับผลที่จะเกิดขึ้น ทั้งความสำเร็จและความล้มเหลว โดยเตรียมการอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับกับผลที่จะเกิดขึ้นและพร้อมที่จะสนับสนุนให้บุคคล กลุ่มและองค์การพัฒนาศักยภาพที่ดียิ่งขึ้น

2) ความตรงไปตรงมา (Acting with Integrity) คือความซื่อสัตย์ ซื่อตรง จริใจ และกระทำตามสิ่งที่ได้พูดหรือตกลงกันไว้ ความเชื่อถือว่าว่างใจจะอยู่ในระดับสูงถ้าบุคคล ทีมงานหรือองค์การใดที่มีความตรงไปตรงมา กระทำจริงในสิ่งที่ตกลงกันไว้ การที่จะสร้างความเชื่อมั่นในความตรงไปตรงมานั้น สามารถกระทำได้โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ให้เวลากับการวางโครงสร้างและการเสริมแรงอย่างคงเส้นคงวาเพื่อให้กระจ่างชัดในนโยบาย เป้าหมายการปฏิบัติงาน รวมถึงแนวทางหรือหลักการใน การปฏิบัติเพื่อองค์การ และแนะนำหลักการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งความเชื่อถือว่าว่างใจ เนื่องจากบุคคลจะรู้ว่าอะไรสำคัญที่สุด และเพื่อใช้ในการตัดสินใจ นอกจากนี้การเผชิญหน้ากับความจริง โดยให้ข้อมูลข่าวสารสำคัญเกี่ยวกับแนวโน้มความเป็นไปได้ต่างๆ โดยมีการเปิดเผยข้อมูล ประสานงานหรือทำงานร่วมกันในรูปแบบและกระบวนการที่ตรงไปตรงมา แสดงถึงความต้องการและผลงานที่ต้องการอย่างแท้จริง และมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ รักษาในคำมั่นสัญญาทั้งที่ชัดเจนและไม่ได้แสดงออกอย่างชัดเจนและติดตามกระทำในสิ่งที่สัญญา

3) การเอาใจใส่ดูแล (Demonstrating Concerns) คือการให้ความสนใจแก่บุคคลรอบข้างมากน้อยเพียงใด บุคคลจะเชื่อถือว่าว่างใจบุคคล ทีมงานหรือองค์การที่ให้การดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดี ห่วงใยเป็นอย่างดี

ดังนั้น องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของความเชื่อถือว่าว่างใจจากการทบทวนวรรณกรรม สามารถแสดงได้ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของความเชื่อถือไว้วางใจ

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ศักยภาพการทำงาน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศักยภาพที่จะสามารถทำได้ตามวัตถุประสงค์ 2. ความเชื่อในคุณธรรมภายใน 3. ความรับผิดชอบ 4. การส่งเสริมเรื่องการควบคุมตนเอง 5. ความซื่อสัตย์ 6. การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
การสื่อสาร	<ol style="list-style-type: none"> 1. การแบ่งปันข้อมูลอย่างเหมาะสม 2. การสื่อสารอย่างเปิดเผย 3. การรับฟังการชื่นชมต่อความคิดและการแสดงความนับถือในความคิด 4. การแลกเปลี่ยนข้อมูลถูกเวลา ทันท่วงที 5. แบ่งปันข้อมูลที่มีความสำคัญ 6. การสื่อสารที่ส่งเสริมการสร้างทีม
การเอาใจใส่ดูแล	<ol style="list-style-type: none"> 1. การได้รับการสนับสนุนอย่างดี 2. ความเข้าใจค่านิยม แรงบันดาลใจ ความเชื่อ ข้อบกพร่อง 3. รูปแบบการทำงาน จุดแข็ง จุดอ่อน 4. ความเอาใจใส่ต่อความสนใจหรือความต้องการของผู้ที่ให้ความเชื่อถือไว้วางใจ 5. ความห่วงใยดูแล 6. การได้รับการให้คุณค่า รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีม
ความตรงไปตรงมา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความสามารถในการฟังพาได้ 2. ความเชื่อถือได้ 3. การรักษาสัญญา 4. ความสามารถทำนายได้ 5. การเข้าถึงได้ 6. ความสอดคล้องระหว่างคำพูดกับการกระทำ

ที่มา : ยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ, 2551 : 56

นอกจากนี้เมลเบธ และโกล์ (Mailbrath and Goel, 1977 : 66) ได้นำความคิดเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง มาพิจารณาร่วมกันแล้วตั้งเป็นสมมุติฐานแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการประท้วงกับความรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมืองอย่างน่าสนใจ ดังนี้

1) บุคคลที่มีระดับความไว้วางใจทางการเมืองสูง และระดับสมรรถนะทางการเมืองสูงจะมีแนวโน้มเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามเกณฑ์ของระบบการเมืองอย่างกระตือรือร้น เพราะเห็นว่ากระบวนการทางการเมืองสามารถทำให้เกิดผลที่เขาพึงพอใจได้

2) บุคคลที่มีระดับความไว้วางใจทางการเมืองสูง แต่ระดับสมรรถนะทางการเมืองต่ำจะเข้าร่วมทางการเมืองในลักษณะที่อยู่ภายนอก และให้การสนับสนุนต่อระบบการเมืองที่ดำรงอยู่

3) บุคคลที่มีระดับความไว้วางใจทางการเมืองสูง แต่ระดับสมรรถนะทางการเมืองสูงจะมีแนวโน้มเข้าไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบต่อต้านระบบการเมืองในลักษณะของการประท้วงและความรุนแรงทางการเมือง เนื่องจากไม่พอใจต่อสถานการณ์ทางการเมืองและไม่ไว้วางใจในกระบวนการทางการเมือง จำเป็นจะต้องใช้วิธีการนอก ระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามที่ต้องการ

4) บุคคลที่มีความไว้วางใจต่ำ และระดับสมรรถนะทางการเมืองต่ำ จะมีแนวโน้มไม่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือถอนตัวออกจากกระบวนการเมือง เนื่องจากเชื่อว่าตนไม่สามารถจะแก้ไขอะไรได้ แม้จะไม่พอใจระบบการเมือง

ดังนั้น จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความสัมพันธ์ของเพศกับการรับรู้บทบาท

วรรณวิสา คำแฝง (2543 : 105) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีการรับรู้ในบทบาทที่ปฏิบัติจริงของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน และประชาชนที่เพศแตกต่างกัน มีความคาดหวังในบทบาทของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

สมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า เพศกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่าเพศต่างกันไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

สุรียา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่าเพศของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน

บรรเจิด อนุเวช (2543 : 120-121) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่าเพศมีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในบางบทบาทหน้าที่ กล่าวคือ ในเรื่องการป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ การจัดให้มีการฃาปนกิจศพ สงเคราะห์ และการส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยเพศชายมีแนวโน้มในการมีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าเพศหญิง ส่วนในเรื่องอื่น ๆ เช่น การสร้างและซ่อมแซมถนน การรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล เพศชายกับเพศหญิงมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 74) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรไร่ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่าเพศของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรไร่

รัฐยา อัจฉาญ (2540 : 103) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภา และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่าเพศของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

วัชรา ไอยราคม (2543 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่าเพศของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันทำให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.2 ความสัมพันธ์ของอายุกับการรับรู้บทบาท

ประยูร อรัญรุท (2541 : 101-102) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอหลวง จังหวัดเลย” ผลการวิจัย พบว่า อายุของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีอายุแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

สมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า อายุกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่าอายุต่างกันไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

สุรียา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่าอายุของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยพบว่ากลุ่มอายุระหว่าง 25-35 ปี มีระดับความรู้ความเข้าใจแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ

บรรเจิด อนุเวช (2543 : 121) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัยพบว่าอายุไม่มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 75) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางโพธิ์ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่าอายุของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางโพธิ์

รัฐยา อัจฉาญ (2540 : 104) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภา และคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ซึ่งผลการวิจัย พบว่าอายุของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

วิชา ไอยราคม (2543 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัยพบว่าอายุของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันทำให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอายุของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน ทำให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่องกิจกรรมของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าอายุที่ต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.3 ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษากับการรับรู้บทบาท

ประยูร อรัญรุท (2541 : 101-102) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหลวง จังหวัดเลย” ผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

สมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาต่างกันไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

สุริยา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยพบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือเทียบเท่า มีระดับความรู้ความเข้าใจแตกต่างจากกลุ่มอื่นๆ

บรรเจิด อนุเวช (2543 : 121) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ซึ่งผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทร ต.อ.เมือง จ.สมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทร

รัฐยา อัจฉาญ (2540 : 106) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ระดับการศึกษาของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

วัชรวิทย์ ไอยราคม (2543 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่าระดับการศึกษาของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันทำให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.4 ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการรับรู้บทบาท

สมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า อาชีพกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี” ผลการวิจัย พบว่าอาชีพต่างกันไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน

สุรียา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่าอาชีพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน มีระดับความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน

สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางโหนด อ.เมือง จ.สมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่าอาชีพของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางโหนด

วีระา ไอยราคม (2543 : 110) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผลการวิจัย พบว่าอาชีพของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกัน ทำให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า อาชีพที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.6 ความสัมพันธ์ของรายได้กับการรับรู้บทบาท

ประยูร อรัญรุท (2541 : 101-102) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอหลวง จังหวัดเลย” ผลการวิจัย พบว่า รายได้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน

สุรียา หาญไพบูลย์ (2541 : 110) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่ารายได้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน

บรรเจิด อนุเวช (2543 : 121) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลการวิจัย พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือในเรื่องการจัดให้มีการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง โดยประชาชนที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มในการมีความรู้ความเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ ส่วนในเรื่องอื่นๆ เช่น การสร้างและซ่อมแซมถนน การรักษาความสงบเรียบร้อยในตำบล พบว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสูงกว่าประชาชนที่มีรายได้สูง

สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 77) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางโพธิ์ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร” ผลการวิจัย พบว่ารายได้ของประชาชนสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

รัฐยา อาจหาญ (2540 : 107) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่ารายได้ของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.7 ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการรับรู้บทบาท

ธิดารัตน์ อัญกิจ (2543 : 79-84) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในเขตเทศบาลตำบลแม่ตืน อำเภอสี จังหวัดลำพูน” ผลจากการวิจัย พบว่าการมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านสุขภาวะทางสังคม คือการพัฒนาด้านสุขภาพ และเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวบ้านมีการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เช่น การเลือกกิจกรรมรำกระบี่กระบอง และการเต้นแอโรบิคเป็นกิจกรรมออกกำลังกายเพื่อพัฒนาด้านสุขภาพ นอกจากนี้ยังมีโครงการอบลาโยสีทอง โครงการทอผ้าฝ้าย โครงการทำปลาต้ม และโครงการทำแชมพูสมุนไพร เป็นกิจกรรมพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการวางแผนจัดทำโครงการ และมีการดำเนินการโดยมีการจัดตั้งให้มีคณะกรรมการรับผิดชอบ ซึ่งยังพบว่าตลอดระยะดำเนินการชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุก็ยังคงมาเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ แต่เยาวชนและชาวบ้านวัยกลางคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมค่อนข้างน้อย และพบว่าชาวบ้านที่จัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจากอดีต ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนเพิ่มไม่มากนักแต่ก็เป็นการแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านเริ่มตระหนักและรับรู้ถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน เนื่องจากแต่เดิมมีแต่ชาวบ้านกลุ่มเดิมเท่านั้นที่ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ

ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ (2543 : 49-51) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม” ผลจากการวิจัย พบว่า เยาวชนไม่ได้รับรู้บทบาทของตนในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากไม่ได้รับทราบข่าวการมีกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้เยาวชนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทั้งการมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

บัญชา แก้วส่อง (2541 : 86-96) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต กรณีศึกษา การร่างรัฐธรรมนูญในระดับจังหวัด” ผลจากการวิจัย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่รับรู้เรื่องการร่างรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในช่วงของการเดินขบวนเรียกร้อง จึงได้ก่อให้เกิดความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งจากข้อมูลการรับรู้เรื่องการร่างรัฐธรรมนูญจำแนกรายจังหวัด พบว่า ในเขตจังหวัดขอนแก่น ประชาชนรับรู้เรื่องการร่างรัฐธรรมนูญสูงกว่าจังหวัดศรีสะเกษเล็กน้อย ทั้งนี้ได้มีข้อเสนอแนะจากการศึกษาเรื่องกลวิธีในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมนั้น ควรมีการดำเนินการทุกรูปแบบผสมผสานกัน ดังนี้

- 1) สำรวจความคิดเห็นของประชาชน
- 2) การจัดประชุมสัมมนา
- 3) การจัดเสวนากลุ่มย่อย
- 4) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน
- 5) การจัดโต้วาที
- 6) การสื่อโดยใช้แนววัฒนธรรม

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

2.8 ความสัมพันธ์ของความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนกับการรับรู้

บทบาท

กล้า ทองขาว และคณะ (2545 : 125-130) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “โครงการวิจัยและพัฒนาทักษะการทำงานด้านการพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล” ผลจากการวิจัย พบว่าชุมชนมีการพัฒนาสังคมในทุกองค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ทักษะด้านการสร้างเครือข่าย ทักษะด้านระบบข้อมูลข่าวสาร ทักษะด้านแผนงานและโครงการ ทักษะด้านบุคคลและผู้นำเพื่อสร้างจิตสำนึกการพึ่งตนเองและทักษะเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนา ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม ชุมชนมีกิจกรรมเชิงพัฒนาและอนุรักษ์ ประชาชนร่วมมือกันทำงาน และมีความสามัคคี มีผู้นำที่ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับ มีความเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยชุมชนมีกฎเกณฑ์ที่สมาชิกให้ความเห็นชอบ รวมถึงประชาชนได้ตระหนักในปัญหาและภัยคุกคามต่อชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นลักษณะร่วม คือการรับรู้บทบาทของตนเองและการมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเองที่เน้นการพัฒนาโดยให้ชุมชนเป็นศูนย์กลาง

ดังนั้น จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานว่า ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

สมมุติฐานการวิจัย

1. ระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกัน
2. ปัจจัยระดับบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
2. ทำให้ทราบการเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
4. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นของจังหวัดสงขลา รวมถึงเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
  - 1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
  - 1.2 ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

1.3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ซึ่งมีประชาชนทั้งสิ้น จำนวน 565,301 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2551 : 1-6)

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ของจังหวัดสงขลา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย 4 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลปากแตระ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม และองค์การบริหารส่วนตำบลนาหมอศรี

4. ขอบเขตด้านตัวแปร

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

4.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

4.1.1 ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่

- 1) เพศ
- 2) อายุ
- 3) ระดับการศึกษา
- 4) อาชีพ
- 5) รายได้

4.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน

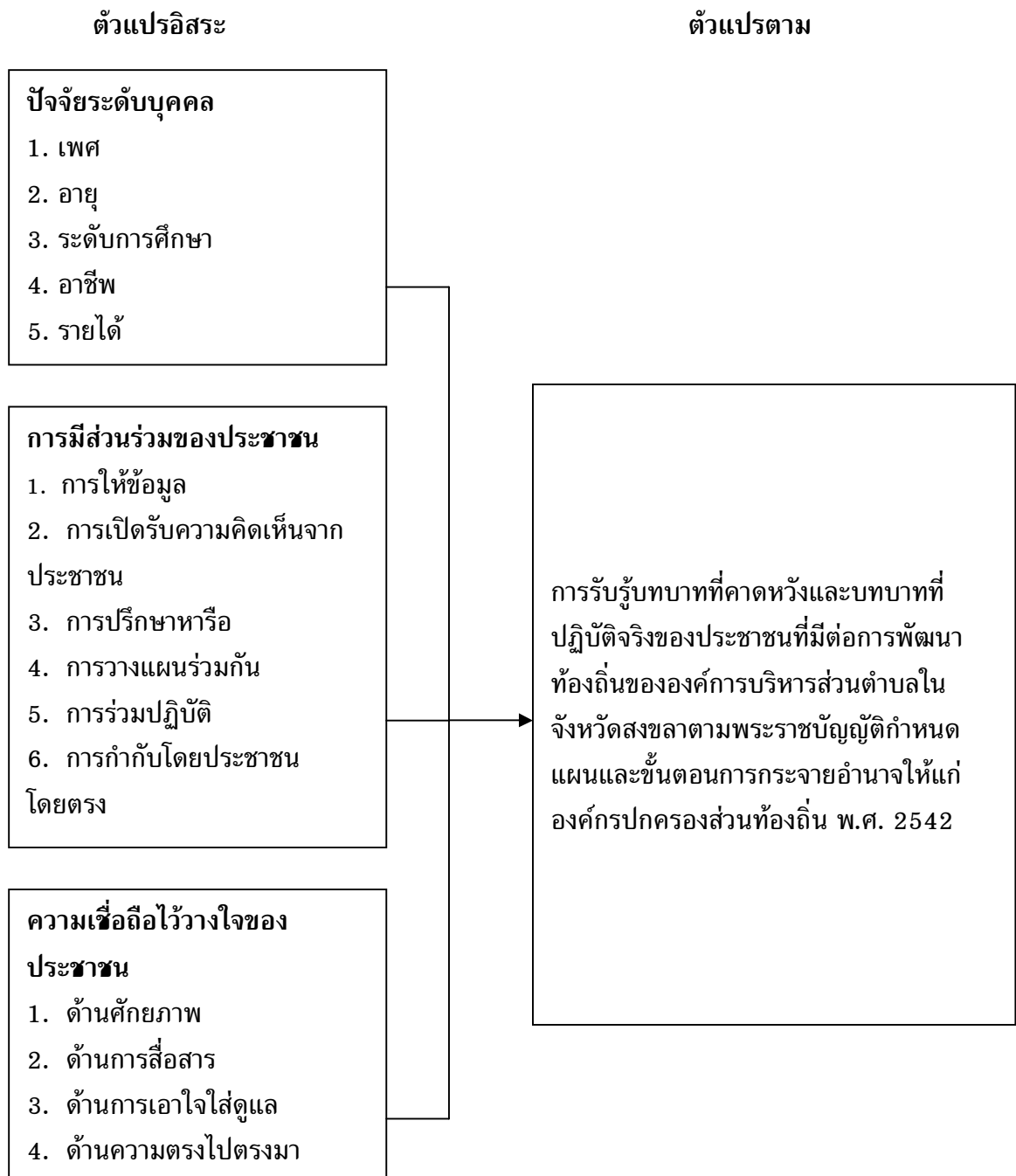
- 1) การให้ข้อมูล
- 2) การเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน
- 3) การปรึกษาหารือ
- 4) การวางแผนร่วมกัน
- 5) การร่วมปฏิบัติ
- 6) การกำกับโดยประชาชนโดยตรง

4.1.3 ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน

- 1) ด้านศักยภาพ
- 2) ด้านการสื่อสาร
- 3) ด้านการเอาใจใส่ดูแล
- 4) ด้านความตรงไปตรงมา

4.2 ตัวแปรตาม คือ การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ โดยจะศึกษาถึงการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยศึกษาอย่างกว้าง ๆ ไม่ได้เจาะรายละเอียดในแต่ละบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง การรับรู้ของประชาชนที่คาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
2. บทบาทที่ปฏิบัติจริง หมายถึง การรับรู้ของประชาชนที่มีต่อการปฏิบัติงานจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอำนาจในการบริหารงานอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงินและการคลัง การกำหนดนโยบายวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินการของตนเอง รวมถึงมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ เพื่อประโยชน์ของรัฐและของท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งในจังหวัดสงขลามีทั้งหมด 3 ประเภท ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล
4. องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง เขตปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 เฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา
5. การกระจายอำนาจ หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางได้มอบอำนาจในการปกครองให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการปกครองตนเอง โดยมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง มีงบประมาณเป็นของตนเอง มีอำนาจในการพัฒนาท้องถิ่นตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ รวมถึงประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น
6. การพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เพื่อสร้างความเจริญ ความมั่งคั่งให้ท้องถิ่น และให้ประชาชนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

บทที่ 2 วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งอาศัยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยจะใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และจะศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ตลอดจนศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและหาข้อสรุปผลการวิจัย

การเลือกพื้นที่ศึกษา

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือ ตำบลและหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา โดยมีขั้นตอนของการเลือกพื้นที่ศึกษา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ดังนี้

1. ทำการเลือกพื้นที่ศึกษาโดยแบ่งอำเภอในจังหวัดสงขลาออกเป็น 4 โซน โดยใช้วิธีการแบ่งพื้นที่ตามสภาพทางภูมิศาสตร์ที่สัมพันธ์กับอาชีพเป็นหลัก ประกอบด้วย

โซนที่ 1 อยู่ทางทิศเหนือ เป็นคาบสมุทรแคบยาวและยื่นมาทางใต้ เรียกว่าคาบสมุทรสทิงพระ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง

โซนที่ 2 ทิศตะวันตก เป็นภูเขาและที่ราบสูง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา

โซนที่ 3 ทิศตะวันออก เป็นที่ราบริมทะเล เป็นชุมชนเมือง ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและธุรกิจบริการ

โซนที่ 4 ทิศใต้ เป็นพื้นที่ราบ และเป็นแหล่งต้นน้ำ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยได้อำเภอในแต่ละโซนอำเภอ ดังตาราง 2

ตาราง 2 ชื่ออำเภอ จำแนกตามโซนอำเภอ

โซนอำเภอ	ชื่ออำเภอ
1	ระโนด กระแสสินธุ์ สทิงพระ สิงหนคร
2	รัตภูมิ บางกล่ำ สะเดา คลองหอยโข่ง
3	เมือง หาดใหญ่ ควนเนียง นาม่อม
4	เทพา จะนะ นาทวี สะบ้าย้อย

2. ทำการเลือกตัวอย่างของระดับโซนอำเภอด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลากโซนละ 1 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 3

ตาราง 3 ชื่ออำเภอที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามโซนอำเภอ

โซนอำเภอ	ชื่ออำเภอ
1	ระโนด
2	รัตภูมิ
3	นาม่อม
4	นาทวี

3. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างอำเภอแล้ว จึงทำการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง ซึ่งพิจารณาว่าน่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุด เพราะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีจำนวนมาก ในจังหวัดสงขลา มีภารกิจมากพอสมควร มีประชากรค่อนข้างมาก มีงบประมาณและมีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ พอสมควร ซึ่งหากเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดเล็ก ก็มีประชาน้อย งบประมาณน้อย และมีภารกิจน้อย และหากเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดใหญ่ ในจังหวัดสงขลาที่มีจำนวนน้อยเกินไป ไม่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีที่สุด ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 4

ตาราง 4 ชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลาง จำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล
ระโนด	แดนสงวน ปากแตระ ระวะ บ้านใหม่
รัตภูมิ	เขาพระ กำแพงเพชร ท่าชะมวง
นาหม่อม	พิจิตร คลองหรั่ง นาหม่อม
นาทวี	นาหมอศรี นาทวี

4. เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างองค์การบริหารส่วนตำบลแล้วใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลากให้เหลืออำเภอละ 1 องค์การบริหารส่วนตำบล ดังตาราง 5

ตาราง 5 ชื่อองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายอำเภอ

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล
ระโนด	ปากแตระ
รัตภูมิ	เขาพระ
นาหม่อม	นาหม่อม
นาทวี	นาหมอศรี

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำนวน 565,301 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2551 : 1-6)

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) ซึ่งคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การกำหนดขนาดตัวอย่างของ Yamane โดยใช้สูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ระดับความคลาดเคลื่อน (กำหนดที่ระดับ 0.05)

$$\text{เมื่อแทนค่าแล้วจะได้} \quad \frac{565,301}{1+565,301(0.05)^2} = 399.7 \text{ คน}$$

ดังนั้น จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ 399.7 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) เพื่อให้เกิดการกระจายของข้อมูล และทุกหน่วยประชากรมีโอกาสได้รับเลือกอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้วิจัยจะทำการสำรวจครัวเรือนแต่ละตำบลว่ามีจำนวนเท่าไร แล้วจึงเลือกกลุ่มตัวอย่างมาครัวเรือนละจำนวน 1 คน โดยใช้หลักการสุ่มครัวเรือน โดยแต่ละครัวเรือนจะทำการสัมภาษณ์กับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป จำนวนครัวเรือนละ 1 คน ทั้งนี้จะทำการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านในองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งเพื่อให้ได้จำนวนครึ่งหนึ่งของจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลาก และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วน ตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง (คน)	จำนวนตัวอย่าง แต่ละหมู่บ้าน (คน)
ปากแตระ	3	1,886	86	29
เขาพระ	6	3,273	150	25
นาหม่อม	5	2,969	136	27
นาหมอศรี	4	615	28	7
รวม	18	8,743	400	400

ที่มา : สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2551)

จากตาราง 6 จะได้กลุ่มตัวอย่างในแต่องค์กรบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง โดยมีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ครีวเรือนละ 1 คน และได้จำนวนตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยอาศัยบัญชีรายชื่อของประชากรในแต่ละหมู่บ้าน เรียงลำดับตามครีวเรือน แล้วหาช่วงการสุ่มเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้สูตรในการหาช่วงการสุ่ม ดังนี้

$$k = \frac{N}{n}$$

โดยกำหนดให้ k หมายถึง ช่วงการสุ่ม
 N หมายถึง จำนวนครีวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน
 n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

เมื่อได้ช่วงการสุ่มแล้ว ผู้วิจัยก็จะทำการเลือกตัวอย่างหน่วยแรกด้วยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการจับสลาก เช่น ถ้าจับได้หมายเลข 5 ก็จะเริ่มทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง จำนวน 1 คน ในครีวเรือนหลังที่ 5 และจะทำการเก็บข้อมูลในครีวเรือนต่อไป โดยนำ 5 ไปบวกกับช่วงการสุ่ม ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบ่งเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Survey) ได้แก่ การศึกษาหนังสือที่เกี่ยวข้อง วารสาร จุลสาร บทความ สื่อสารสนเทศ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย และบทความการวิจัยต่างๆ
2. การศึกษาจากการวิจัยภาคสนาม (Field Studies) โดยการใช้แบบสอบถามไปสัมภาษณ์กับประชาชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการให้คำตอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงและถูกต้องมากที่สุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อใช้ในการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง โดยจะครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยแบบสอบถามจะแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 30 ข้อ โดยได้ปรับปรุงแบบวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนมาจากสถาบันพระปกเกล้า

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ โดยได้ปรับปรุงแบบวัดความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนมาจากผลงานวิจัยของ ยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ ที่ศึกษาโครงการศึกษาและพัฒนาาระบบประเมินความเชื่อถือว่าไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐ โดยศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน โดยผู้วิจัยได้ปรับให้เหมาะสมกับบริบทที่ศึกษา

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จำนวน 30 ข้อ โดยแต่ละข้อคำถามให้ตอบเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนและด้านการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า

การวัดค่าตัวแปร

ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้างนี้ มีการวัดค่าตัวแปร ดังนี้

ตอนที่ 4 การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แบ่งระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงออกเป็นอย่างละ 5 ระดับ โดยให้ค่าคำตอบ ดังนี้

มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5
มาก	มีค่าเท่ากับ	4
ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3
น้อย	มีค่าเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1

สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนวัดระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยการคำนวณและหาค่าเฉลี่ยคะแนนรวมทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} = \frac{5-1}{5} = 0.80$$

ช่วงค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังหรือการรับรู้บทบาทปฏิบัติจริงของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ช่วงค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังหรือการรับรู้บทบาทปฏิบัติจริงของประชาชนอยู่ในระดับมาก

ช่วงค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังหรือการรับรู้บทบาทปฏิบัติจริงของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังหรือการรับรู้บทบาทปฏิบัติจริงของประชาชนอยู่ในระดับน้อย

ช่วงค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังหรือการรับรู้บทบาทปฏิบัติจริงของประชาชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาจากเอกสาร หนังสือ บทความและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. นำความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยดังกล่าวมาเป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม
3. วางโครงสร้างแบบสอบถาม เรียบเรียงเนื้อหา และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมด้านโครงสร้างและเนื้อหา และนำไปปรับปรุงแบบสอบถามที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยได้ทำการทดสอบ ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาและแก้ไขปรับปรุงให้มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น
2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) คือการทดสอบความเชื่อถือได้ของเครื่องมือซึ่งผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่จะทำการศึกษาวิจัย โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนในเขตความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ในจังหวัดสงขลา จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีของ Cronbach (วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 : 119) ซึ่งเรียกว่า “การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha)” ที่ยอมรับกันจะต้องไม่ต่ำกว่า 0.70 โดยในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามีค่าระดับความเชื่อมั่น 0.98 ในแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา มีค่าระดับความเชื่อมั่น 0.98 และในแบบสอบถาม ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา มีค่าระดับความเชื่อมั่น 0.96 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกตอนในการศึกษาครั้งนี้สามารถยอมรับได้และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไปได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาพื้นที่กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บข้อมูลให้ชัดเจน
2. ติดต่อประสานงานกับผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อช่วยให้การเก็บข้อมูลมีความสะดวกขึ้น
3. ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ตรงกับกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยซึ่งมีประสบการณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือมากที่สุด
3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS for Windows Version 11.5 (Statistical Product and Service Solutions) เพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลที่รวบรวมมา โดยมีการหาค่าเพื่อวิเคราะห์ผล ดังนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) และแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) ของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542
3. ทดสอบความแตกต่างของการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งทดสอบระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กัน โดยใช้สถิติที่ t-test แบบ t-dependent

4. ทดสอบค่าเฉลี่ยระหว่างการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 จำแนกตามปัจจัยระดับบุคคล ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สถิติที่ t-test แบบ t-independent

5. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของปัจจัยระดับบุคคลที่มีมากกว่า 2 กลุ่มกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe')

6. เปรียบเทียบความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ (Multiple Regression แบบ Enter)

บทที่ 3 ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ได้ผลการศึกษา สรุปเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิธีการแจกแจงความถี่ของข้อมูล (Frequency Distribution) การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำแนกรายข้อ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติ t-test แบบ dependent

ส่วนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ระหว่างประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน ในกรณีตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ โดยใช้สถิติ t-test แบบ independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) โดยในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe')

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือว่าว่างใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ หรือ Multiple Regression แบบ Enter

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือว่าว่างใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ หรือ Multiple Regression แบบ Enter

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนที่ 1 ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน วิเคราะห์โดยจำแนกค่าความถี่และหาร้อยละ

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยระดับบุคคล ได้ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 7

ตาราง 7 จำนวนค่าความถี่และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

	ปัจจัยระดับบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	214	53.5
	ชาย	186	46.5
	รวม	400	100.0
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	16	4.0
	21-30 ปี	123	30.8
	31-40 ปี	117	29.3
	41-50 ปี	85	21.3
	51 ปีขึ้นไป	59	14.8
	รวม	400	100.0
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	109	27.3
	มัธยมศึกษาตอนต้น	15	3.8
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	27	6.8

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยระดับบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
อาชีวศึกษา (ปวช.)	14	3.5
อนุปริญญา (ปวส.)	20	5.0
ปริญญาตรี	208	52.0
สูงกว่าปริญญาตรี	7	1.8
ไม่ได้เรียน/ไม่ได้ศึกษา	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	400	100.0
อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	114	28.5
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	29	7.3
ลูกจ้าง/พนักงาน	48	12.0
เกษตรกรรม	148	37.0
รับจ้าง/กรรมกร	33	8.3
นักเรียน/นักศึกษา	28	7.0
ผู้ว่างงาน	0	0
อื่นๆ	0	0
รวม	400	100.0
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	68	17.0
5,001-10,000 บาท	176	44.0
10,001-15,000 บาท	110	27.5
15,001-20,000 บาท	12	3.0
20,001 บาทขึ้นไป	34	8.5
รวม	400	100.0

จากผลการวิเคราะห์ในตาราง 7 แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า

1. เพศ

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีเพศหญิง 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.5 เพศชาย 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5

2. อายุ

ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 21-30 ปี มี 123 คน คิดเป็นร้อยละ 30.8 รองลงมา อายุ 31-40 ปี มี 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.3 อายุ 41-50 ปี มี 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 อายุ 51 ปีขึ้นไป มี 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 และอายุต่ำกว่า 20 ปี มี 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา

ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 รองลงมา ระดับการศึกษาประถมศึกษา มี 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย มี 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ระดับการศึกษาอนุปริญญา (ปวส.) มี 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ระดับศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ระดับศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) มี 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี น้อยที่สุด มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ตามลำดับ ส่วนไม่ได้เรียน/ไม่ได้ศึกษาและอื่นๆ ไม่มี

4. อาชีพ

ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม มี 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มี 114 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 ลูกจ้าง/พนักงาน มี 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 รับจ้าง/กรรมกร มี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 นักเรียน/นักศึกษา มี 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.0 ตามลำดับ ส่วนผู้ว่างงานและอื่นๆ ไม่มี

5. รายได้ต่อเดือน

ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท มี 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 รายได้ 10,001-15,000 บาท มี 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท มี 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 รายได้ 20,001 บาทขึ้นไป มี 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และรายได้ 15,001-20,000 บาท มี 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำแนกรายข้อ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยได้ทำการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำแนกรายข้อ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จำแนกรายข้อ

บทบาทของ อบต. ใน การพัฒนาท้องถิ่น	การรับรู้ บทบาทที่คาดหวัง		การรับรู้ บทบาทที่ปฏิบัติจริง		ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ คาดหวัง	ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ ปฏิบัติจริง
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น	4.20	0.74	3.07	0.78	มาก	ปานกลาง
2. การจัดให้มีและบำรุง ทางบก ทางน้ำและทาง ระบายน้ำ	4.03	0.79	2.96	0.88	มาก	ปานกลาง
3. การจัดให้มีและ ควบคุมตลาด ท่าเทียบ เรือ ท่าข้าม และที่จอด รถ	3.78	0.99	2.80	0.93	มาก	ปานกลาง
4. การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่นๆ	4.00	0.83	2.87	0.95	มาก	ปานกลาง
5. การสาธารณสุขการ	4.07	0.87	2.89	0.95	มาก	ปานกลาง
6. การส่งเสริม การ ฝึกอบรม และการ ประกอบอาชีพ	4.15	0.83	2.75	1.05	มาก	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

บทบาทของ อบต. ใน การพัฒนาท้องถิ่น	การรับรู้ บทบาทที่คาดหวัง		การรับรู้ บทบาทที่ปฏิบัติจริง		ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ คาดหวัง	ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ ปฏิบัติจริง
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
7. การพาณิชย์และการ ส่งเสริมการลงทุน	3.90	0.91	2.85	0.87	มาก	ปานกลาง
8. ส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.93	1.04	2.76	1.12	มาก	ปานกลาง
9. การจัดการศึกษา	4.29	0.77	3.21	1.02	มาก	ปานกลาง
10. การสังคม สงเคราะห์และการ พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและ ผู้ด้อยโอกาส	4.22	0.86	3.18	0.84	มาก	ปานกลาง
11. การบำรุงรักษา ศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและ วัฒนธรรมอันดีของ ท้องถิ่น	4.02	0.94	3.04	0.98	มาก	ปานกลาง
12. การปรับปรุงแหล่ง ชุมชนแออัดและการ จัดการเกี่ยวกับที่อยู่ อาศัย	3.92	0.93	2.77	0.95	มาก	ปานกลาง
13. การจัดให้มีและ บำรุงรักษาสถานที่ พักผ่อนหย่อนใจ	3.95	0.98	2.64	1.06	มาก	ปานกลาง
14. การส่งเสริมกีฬา	4.17	0.87	3.32	1.01	มาก	ปานกลาง
15. การส่งเสริม ประชาธิปไตย ความ เสมอภาค และสิทธิ เสรีภาพของประชาชน	4.13	0.79	3.11	1.01	มาก	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

บทบาทของ อบต. ใน การพัฒนาท้องถิ่น	การรับรู้ บทบาทที่คาดหวัง		การรับรู้ บทบาทที่ปฏิบัติจริง		ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ คาดหวัง	ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ ปฏิบัติจริง
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น	4.22	0.85	2.93	1.00	มาก	ปานกลาง
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง	4.19	0.82	3.06	0.88	มาก	ปานกลาง
18. การกำจัดมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย	4.13	0.83	2.79	0.91	มาก	ปานกลาง
19. การสาธารณสุขอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล	4.22	0.76	3.03	0.82	มาก	ปานกลาง
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน	3.79	0.97	2.88	1.02	มาก	ปานกลาง
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์	3.90	0.79	2.78	0.95	มาก	ปานกลาง
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์	3.82	0.89	2.67	1.00	มาก	ปานกลาง
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่นๆ	4.06	0.93	2.96	0.91	มาก	ปานกลาง

ตาราง 8 (ต่อ)

บทบาทของ อบต.ใน การพัฒนาท้องถิ่น	การรับรู้ บทบาทที่คาดหวัง		การรับรู้ บทบาทที่ปฏิบัติจริง		ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ คาดหวัง	ระดับการ รับรู้ บทบาทที่ ปฏิบัติจริง
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
24. การจัดการ การ บำรุงรักษาและการใช้ ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	4.10	0.94	2.90	0.93	มาก	ปานกลาง
25. การผังเมือง	3.95	0.91	2.84	0.96	มาก	ปานกลาง
26. การขนส่ง และการ วิศวกรรมจราจร	3.84	0.95	2.79	0.99	มาก	ปานกลาง
27. การดูแลรักษาที่ สาธารณะ	4.09	0.86	3.06	0.94	มาก	ปานกลาง
28. การควบคุมอาคาร	3.88	0.86	2.89	0.94	มาก	ปานกลาง
29. การป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย	4.08	0.86	3.06	1.03	มาก	ปานกลาง
30. การรักษาความสงบ เรียบร้อย การส่งเสริม และการสนับสนุนการ ป้องกันและการรักษา ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน	4.19	0.84	3.05	1.19	มาก	ปานกลาง
รวม	4.04	0.71	2.92	0.77	มาก	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) ส่วนระดับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.92$) และเมื่อพิจารณารายด้านของระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนรับรู้บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการศึกษา ($\bar{X} = 4.29$) การสังคม สงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น และสาธารณสุข อนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 4.22$) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.20$) การรักษาความสะอาด ความเป็น ระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและการสนับสนุน การป้องกันและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 4.19$) ด้านส่งเสริมการกีฬา ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการส่งเสริมฝึกรอบรมและการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 4.15$) ด้านการส่งเสริม ประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย ($\bar{X} = 4.13$) ด้านการจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดินและ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.10$) ด้านการดูแลรักษาที่สาธารณะ ($\bar{X} = 4.09$) การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X} = 4.08$) สาธารณูปการ ($\bar{X} = 4.07$) ความปลอดภัย ด้านระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสุขอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.06$) ด้าน การจัดให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ ($\bar{X} = 4.03$) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.02$) การสาธารณสุขโรค และการก่อสร้างอื่น ๆ ($\bar{X} = 4.00$) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ด้านผังเมือง ($\bar{X} = 3.95$) ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่ อยู่อาศัย ($\bar{X} = 3.92$) ด้านการพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน และการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 3.90$) ควบคุมอาคาร ($\bar{X} = 3.88$) ด้านการขนส่ง วิศวกรรมจราจร ($\bar{X} = 3.84$) ด้าน การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ ($\bar{X} = 3.82$) ด้านการจัดให้มี และควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้านของระดับการรับรู้บทบาทที่ ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่าประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจาก ค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านส่งเสริมกีฬา ($\bar{X} = 3.32$) ด้านจัดการศึกษา ($\bar{X} = 3.21$) และด้านการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส ($\bar{X} = 3.18$) ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ($\bar{X} = 3.11$) การดูแลรักษาที่สาธารณะ การป้องกัน บรรเทาสาธารณภัยและด้านรักษาความ สะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ($\bar{X} = 3.06$) ด้านการรักษาความสงบ เรียบร้อย ส่งเสริมและการสนับสนุนการป้องกันและการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ($\bar{X} = 3.05$) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ ท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.04$) ด้านการสาธารณสุข อนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 3.03$) การจัดให้มีและบำรุงทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำและรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบ เรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสุขอื่น ๆ ($\bar{X} = 2.96$) ด้านส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.93$) การจัดการ บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์

จากป่าไม้ ที่ดินทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.90$) ควบคุมอาคาร ($\bar{X} = 2.89$) การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน ($\bar{X} = 2.88$) สาธารณูปโภค และการก่อสร้างอื่นๆ ($\bar{X} = 2.87$) ด้านการพาณิชย์ และส่งเสริมการลงทุน ($\bar{X} = 2.85$) ด้านผังเมือง ($\bar{X} = 2.84$) ด้านการจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ ($\bar{X} = 2.80$) ด้านการกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสียและการขนส่งวิศวกรรมจราจร ($\bar{X} = 2.79$) ควบคุมการเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X} = 2.78$) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด ($\bar{X} = 2.77$) ด้านจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ ($\bar{X} = 2.67$) และด้านจัดให้มี บำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{X} = 2.64$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้สถิติ t-test แบบ t-dependent

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

การรับรู้บทบาทของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.	N	t-value	t-prob
บทบาทที่คาดหวัง	4.04	0.71	400	25.117	0.000
บทบาทที่ปฏิบัติจริง	2.92	0.77	400		

จากตาราง 9 ผลจากการวิเคราะห์ พบว่าประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยประชาชนรับรู้บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

ส่วนที่ 2 ผลของการเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ระหว่างประชาชนที่มีสถานภาพแตกต่างกัน กรณีตัวแปร 2 กลุ่ม ได้แก่ เพศ ใช้สถิติ t-test แบบ t-independent และกรณีตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวน (One Way ANOVA) กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe') ดังตาราง 10

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยระดับบุคคล	การรับรู้บทบาทที่คาดหวัง				การรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริง						
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t/F	P	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
(4) อาชีวศึกษา (ปวช.)	3.31	0.78	ปานกลาง			2.43	0.45	น้อย			
(5) อนุปริญญา (ปวส.)	3.81	0.74	มาก			2.93	0.69	ปานกลาง			
(6) ปริญญาตรี	3.39	0.76	ปานกลาง			2.89	0.77	ปานกลาง			
(7) สูงกว่าปริญญาตรี	3.79	2.92	ปานกลาง			2.96	0.86	ปานกลาง			
อาชีพ				7.668	.000				2.225	.051	
(1) รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	4.07	0.79	มาก			2.92	0.73	ปานกลาง			(3) กับ (4) และ (4) กับ (5),(6)
(2) ธุรกิจส่วนตัว/ ค้าขาย	4.19	0.66	มาก			2.85	0.70	ปานกลาง			
(3) ลูกจ้าง/พนักงาน	3.84	0.74	มาก			3.02	0.93	ปานกลาง			
(4) เกษตรกรรม	4.21	0.48	มาก			2.81	0.75	ปานกลาง			
(6) รับจ้าง/กรรมกร	3.75	0.86	มาก			3.19	0.70	ปานกลาง			
(7) นักรียน/นักศึกษา	3.50	0.77	มาก			3.16	0.77	ปานกลาง			

ตาราง 10 (ต่อ)

ปัจจัยระดับบุคคล	การรับรู้บทบาทที่คาดหวัง					การรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริง					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t/F	P	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	t/F	P	เปรียบเทียบ รายคู่
รายได้ต่อเดือน				6.682	.000				4.746	.001	(1) กับ (5) (4) กับ (5)
(1) ต่ำกว่า 5,000 บาท	3.76	0.77	มาก			3.16	0.74	ปานกลาง			
(2) 5,001-10,000 บาท	4.19	0.75	มาก			2.91	0.72	ปานกลาง			
(3) 10,001-15,000 บาท	4.01	0.60	มาก			2.86	0.82	ปานกลาง			
(4) 15,001-20,000 บาท	3.52	0.57	มาก			3.36	0.44	ปานกลาง			
(5) 20,001 บาทขึ้นไป	4.03	0.38	มาก			2.56	0.78	น้อย			

จากตาราง 10 สามารถแสดงรายละเอียดได้ ดังนี้

เพศ พบว่า

ประชาชนที่เป็นเพศหญิงมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ($\bar{X} = 4.17$) มากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 3.88$)

ส่วนการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) และ ($\bar{X} = 2.78$) โดยเพศหญิงมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ($\bar{X} = 3.05$) มากกว่าเพศชาย ($\bar{X} = 2.78$)

อายุ พบว่า

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ อายุ 41-45 ปี ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมา คือ อายุ 21-30 ปี ($\bar{X} = 4.19$) อายุ 51 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 4.01$) อายุ 31-40 ปี ($\bar{X} = 3.80$) และอายุต่ำกว่า 20 ปี ($\bar{X} = 3.65$) ตามลำดับ

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนประชาชนที่มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 21-30 ปี ($\bar{X} = 3.24$) รองลงมาคือประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ($\bar{X} = 3.10$) ประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี ($\bar{X} = 2.88$) ตามลำดับ และประชาชนที่มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ($\bar{X} = 2.26$)

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีกับประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ประชาชนที่มีอายุ 21-30 ปีกับประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี และประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปีกับประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีกับประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี และประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ประชาชนที่มีอายุ 21-30 ปี กับประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ประชาชนที่มีอายุ 31-40 ปี กับประชาชนที่มีอายุ 21-30 ปี และประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี ประชาชนที่มีอายุ 41-50 ปี กับประชาชนที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไป มีการรับรู้บทบาทที่

ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระดับการศึกษา พบว่า

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมา คือประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 4.28$) และประชาชนที่มีระดับการศึกษานุปริญญาตรี (ปวส.) ($\bar{X} = 3.81$) โดยมีประชาชนที่มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X} = 3.79$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.79$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 3.39$) และประชาชนที่มีระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) ($\bar{X} = 3.31$) ตามลำดับ

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ($\bar{X} = 3.17$) รองลงมาคือประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา ($\bar{X} = 3.02$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.96$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษานุปริญญาตรี (ปวส.) ($\bar{X} = 2.93$) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = 2.89$) และประชาชนที่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ($\bar{X} = 2.85$) ตามลำดับ โดยประชาชนที่มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาในระดับน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) ($\bar{X} = 2.43$)

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน พบว่า มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษานุปริญญา (ปวส.) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา กับประชาชนที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และประชาชนที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น กับประชาชนที่มีระดับการศึกษาอาชีวศึกษา (ปวช.) มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

อาชีพ พบว่า

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกรรม ($\bar{X} = 4.21$) รองลงมาคือประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว ($\bar{X} = 4.19$) ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 4.07$) ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้าง/พนักงาน ($\bar{X} = 3.84$) ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/กรรมกร ($\bar{X} = 3.75$) และประชาชนที่เป็นนักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 3.50$) ตามลำดับ

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/กรรมกร ($\bar{X} = 3.19$) นักเรียน/นักศึกษา ($\bar{X} = 3.16$) ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้าง/พนักงาน ($\bar{X} = 3.02$) ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ ($\bar{X} = 2.92$) ประชาชนที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ($\bar{X} = 2.85$) และประชาชนที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม ($\bar{X} = 2.81$) ตามลำดับ

ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้าง/พนักงานกับประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกรรม ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกรรมกับประชาชนที่มีอาชีพรับจ้าง/กรรมกร ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรกรรมกับประชาชนที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

รายได้ต่อเดือน พบว่า

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 5,000-10,000 บาท ($\bar{X} = 4.19$) รองลงมา คือประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป ($\bar{X} = 4.03$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาท ($\bar{X} = 4.01$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.76$) และประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ($\bar{X} = 3.52$) ตามลำดับ

ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท ($\bar{X} = 3.36$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท ($\bar{X} = 3.16$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ($\bar{X} = 2.91$) ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001-15,000 บาท ($\bar{X} = 2.86$) ตามลำดับโดยประชาชนที่มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับน้อย คือประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป ($\bar{X} = 2.56$)

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงทำการทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 20,000 บาทขึ้นไป และประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท กับประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาโดยภาพรวมที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ส่วนคู่อื่นๆ แตกต่างกันอย่างไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน และความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ หรือ Multiple Regression แบบ Enter

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับการรับรู้ บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสงขลา	ค่าสัมประสิทธิ์		t-value	t-prob
	Bo	Beta		
ค่าคงที่	3.163		23.881	.000
1. การมีส่วนร่วมของประชาชน				
1.1 การมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูล	.246	.317	3.638	.000*
1.2 การมีส่วนร่วมการดำเนินการเปิดรับความคิดเห็น	-.076	-.104	-.994	.321
จากประชาชน				
1.3 การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ	-.279	-.410	-3.123	.002*
1.4 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนร่วมกัน	.192	.267	2.151	.032*
1.5 การมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติ	-.164	-.212	-2.830	.005*
1.6 การมีส่วนร่วมด้านการกำกับโดยประชาชน	.091	.127	1.276	.203
โดยตรง				
2. ความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชน				
2.1 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านศักยภาพ	.280	.377	2.396	.017*
2.2 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการสื่อสาร	-.174	-.241	-1.614	.107
2.3 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการเอาใจใส่ดูแล	.143	.206	1.629	.104
2.4 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านความ	.019	.030	.279	.780
ตรงไปตรงมา				
F-value, FProb	8.479	.000*		
R, R square, R square Adjusted	.423	.179	.158	
Std.err of estimate	.65318			

จากตาราง 11 ผลการทดสอบด้วยค่า F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ากลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ทั้ง 10 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ($r = 0.423$) และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ร้อยละ 17.90

ผลจากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกัน หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกันมีมากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากขึ้นด้วย โดยการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงกว่าด้านการวางแผนร่วมกัน ส่วนปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติ หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา น้อยลง

ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านการกำกับโดยประชาชนโดยตรง หมายความว่า ประชาชนที่มีส่วนร่วมด้านการกำกับโดยประชาชนโดยตรงมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา มาก แต่มีความสัมพันธ์กันน้อยจนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมด้านเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้มากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา น้อยลง แต่ทั้งนี้ยังมีความสัมพันธ์กันน้อยจนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านศักยภาพหมายความว่า ถ้าประชาชนมีความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านศักยภาพมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากด้วย ส่วนความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการเอาใจใส่ดูแล และความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านความตรงไปตรงมา มีความสัมพันธ์ทางลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการสื่อสารมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า ถ้าประชาชนมีความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการสื่อสารมาก ก็จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาได้น้อยลง

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบเส้นตรงพหุคูณ หรือ Multiple Regression แบบ Enter ดังตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา	ค่าสัมประสิทธิ์		t-value	t-prob
	Bo	Beta		
ค่าคงที่	.814		9.259	.000
1. การมีส่วนร่วมของประชาชน				
1.1 การมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูล	.157	.186	3.487	.001*
1.2 การมีส่วนร่วมการด้านเปิดรับความคิดเห็น	.052	.066	1.020	.308
จากประชาชน				
1.3 การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ	.003	.004	.050	.960

ตาราง 12 (ต่อ)

กลุ่มตัวแปรที่ศึกษาความสัมพันธ์กับการรับรู้ บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดสงขลา	ค่าสัมประสิทธิ์		t-value	t-prob
	Bo	Beta		
1.4 การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนร่วมกัน	-.194	-.249	-3.270	.001*
1.5 การมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติ	.008	.009	.199	.842
1.6 การมีส่วนร่วมด้านการกำกับโดยประชาชน โดยตรง	.129	.166	2.729	.007
2. ความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชน				
2.1 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านศักยภาพ	.002	.003	.026	.979
2.2 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการสื่อสาร	.110	.140	1.538	.125
2.3 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านการเอาใจใส่ดูแล	.110	.147	1.888	.060
2.4 ความเชื่อถือว่าไว้วางใจด้านความ ตรงไปตรงมา	.321	.465	6.978	.000*
F-value, FProb	87.417	.000*		
R, R square, R square Adjusted	.832	.692	.684	
Std.err of estimate	.43347			

จากตาราง 12 ผลการทดสอบด้วยค่า F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่ากลุ่มตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชน ทั้งหมด 10 ตัวแปร มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับสูง ($r = 0.832$) และจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ร้อยละ 69.20

ผลจากการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลมากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของ

องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากขึ้นด้วย ส่วนการมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาลดลง

โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา แต่ไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การมีส่วนร่วมการดำเนินเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน การมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือ ด้านการร่วมปฏิบัติและด้านการกำกับโดยประชาชนโดยตรง

ผลจากการศึกษา พบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านความตรงไปตรงมามีความสัมพันธ์กับรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากที่สุด รองลงมา คือ ความเชื่อถือไว้วางใจด้านการเอาใจใส่ดูแล ความเชื่อถือไว้วางใจด้านการสื่อสาร และความเชื่อถือไว้วางใจด้านศักยภาพ โดยปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 คือ ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านตรงไปตรงมา หมายความว่า ประชาชนที่มีความเชื่อถือไว้วางใจด้านความตรงไปตรงมาต่อองค์การบริหารส่วนตำบลมาก ก็จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากขึ้นด้วย ส่วนความเชื่อถือไว้วางใจด้านอื่นๆ มีความสัมพันธ์กันน้อยต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จึงไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยศึกษาในเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าสถิติ ได้ผลการวิจัย ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ลักษณะทั่วไป

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีกลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม 21-30 ปี ร้อยละ 30.8 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 29.3 ประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี มากกว่าครึ่งหนึ่ง คือ ร้อยละ 52.0 และรองลงมามีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 27.3 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 37.0 และประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในกลุ่ม 5,001-10,000 บาท ร้อยละ 44.0

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากสมมติฐานข้อที่ 1 ระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกัน

ผลจากการศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ระดับของการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มีความแตกต่างกัน โดยระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อยู่ในระดับมากทุกด้าน และระดับของการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ประชาชนเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาท้องถิ่นในชั้นปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

จากสมมุติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

ผลจากการศึกษา พบว่าตัวแปรด้านอาชีพและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา จึงเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรอื่นๆ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา อันเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ปัจจัยระดับบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แตกต่างกัน

สำหรับตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 อันเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่

1. ตัวแปรด้านเพศ พบว่า เพศกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา มีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่าประชาชนที่เพศแตกต่างกันจะมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล

5. ตัวแปรด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ต่อเดือนกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวัง และบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามีความสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนที่มีกลุ่มรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน โดยประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนในกลุ่ม 5,001-10,000 บาท มีแนวโน้มต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากที่สุด และประชาชนที่มีกลุ่มรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาน้อยที่สุด ในขณะที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน 15,001-20,000 บาท มีแนวโน้มต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากที่สุด ในขณะที่ประชาชนที่มีกลุ่มรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาน้อยที่สุด

จากสมมุติฐานข้อที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูลและด้านวางแผนร่วมกันมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านศักยภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านความตรงไปตรงมามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ในบางประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยระดับบุคคลกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

1.1 เพศ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน สามารถอภิปรายได้ว่า เพศที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อความคิดเห็น ความคาดหวัง และการรับรู้สิ่งต่างๆ ที่แตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต ครอบครัว สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ด้วยความแตกต่างในการดำรงชีวิตของเพศหญิงและเพศชายที่ต่างกัน เพศหญิงจึงมีแนวโน้มให้ความสนใจต่อบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นที่สูงกว่าเพศชาย เพราะเพศหญิงคำนึงถึงสภาพความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมากกว่า ส่งผลให้เพศหญิงมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาสูงกว่าเพศชาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 74) ที่พบว่าเพศที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชญา อาจหาญ (2540 : 103) ที่พบว่าเพศที่ต่างกันของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

1.2 อายุ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ถึงบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่ต่างกัน สามารถอภิปรายได้ว่า อายุที่ต่างกันส่งผลให้เห็น การรับรู้สิ่งต่างๆ แตกต่างกันด้วย เนื่องจากอายุที่ต่างกันมีความรู้ ประสบการณ์ที่ต่างกัน ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่าประชาชนกลุ่มที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาสูงกว่ากลุ่มคนที่มีอายุน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 74) ที่พบว่าอายุของประชาชนที่ต่างกันสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ที่พบว่าอายุสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

1.3 ระดับการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่มีอายุมาก มีความคาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาอื่นๆ สามารถอภิปรายได้ว่า ประชาชนกลุ่มนี้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของพวกเขาได้ตลอดจนพัฒนาท้องถิ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร อริณรุท (2541 : 101-102) ที่พบว่าระดับการศึกษาสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 74) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของรัชญา อาจหาญ (2540 : 103) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่ต่างกันของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

ในขณะที่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความสามารถในการรับรู้การปฏิบัติจริงขององค์กรได้เท่าเทียมกัน เนื่องจากเป็นรูปธรรม สามารถมองเห็นได้ และด้วยความเจริญด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน จึงส่งผลให้ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ที่พบว่าระดับการศึกษาแตกต่างกันไม่ได้ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรเจิด อนุเวช (2543 : 121) ที่พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

1.4 อาชีพ

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร อภิปรายได้ว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรต้องการ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีสวัสดิการที่ดีขึ้น อาจเนื่องมาจากเป็นอาชีพที่ไม่มีหลักประกันใดๆ จึงมีความคาดหวังสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 77)

ที่พบว่าอาชีพที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นแตกต่างกัน

ในขณะที่อาชีพที่แตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาไม่แตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ประชาชนไม่一定会ประกอบอาชีพใด ๆ ย่อมรับรู้ถึงการปฏิบัติงานที่เห็นได้จริงขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัด และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นผลงานขององค์กรใด ด้วยการสื่อสารที่มีการพัฒนามากขึ้นในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ เสนา (2544 : 71) ที่พบว่าอาชีพไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา สมหมาย (2542 : 138) ที่พบว่าอาชีพที่มีต่างกันไม่ส่งผลให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริยา หาญไพบูลย์ (2541 : 109) ที่พบว่าอาชีพของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความแตกต่างกันมีระดับความรู้ความเข้าใจที่ไม่แตกต่างกัน

1.5 รายได้ต่อเดือน

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่าอาจเนื่องจากประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคาดหวังต้องการในสิ่งที่แตกต่างกัน เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร อธิญรุต (2541 : 101-102) ที่พบว่ารายได้ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บรรเจิด อนุเวช (2543 : 121) ที่พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงวน พรชัยสิริอรุณ (2543 : 77) ที่พบว่ารายได้ที่แตกต่างกันของประชาชนมีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐยา อาจหาญ (2540 : 107) ที่พบว่ารายได้ของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกันมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนเองแตกต่างกัน

2. ระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาแตกต่างกัน โดยระดับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยประชาชนมีความคาดหวังในด้านการจัดการศึกษา

มากที่สุด แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญกับด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก อาจเนื่องมาจากปัจจุบันการศึกษามีความสำคัญมาก เป็นปัจจัยต่อการสร้างโอกาสในการทำงานต่อไป สร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น จึงคาดหวังให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีความทั่วถึง รองลงมาคือด้านการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส อาจเนื่องมาจากประชาชนให้ความสำคัญกับชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคลที่ต้องมีการพึ่งพาคู่คนอื่นให้ได้รับสวัสดิการที่ดีมากขึ้น ไม่เป็นภาระสังคมมากเกินไป ประชาชนจึงมีความคาดหวังว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากขึ้น และด้านการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ประชาชนมีความคาดหวัง อาจเนื่องมาจากประชาชนต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีการวางแผนเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากขึ้น และในด้านระดับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน อภิปรายได้ว่าประชาชนมีการรับรู้ว่าในทางปฏิบัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาท้องถิ่นได้ดีอยู่ในระดับใช้ได้แล้ว แต่ต้องมีการพัฒนามากยิ่งขึ้นกว่านี้ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือการส่งเสริมด้านการกีฬา การจัดการศึกษา และด้านการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งผลจากการศึกษาอภิปรายได้ว่าประชาชนมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษา และด้านการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสอยู่ในระดับมาก แต่ในทางปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่อยู่ในลำดับแรก ๆ นั้นหมายความว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้ปฏิบัติไปในทิศทางที่สอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชนแล้ว แต่ต้องเพิ่มบทบาทในเรื่องดังกล่าวให้มากขึ้น ส่วนด้านการส่งเสริมกีฬา ถือเป็นบทบาทเด่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ปฏิบัติอยู่ และประชาชนเห็นว่าปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางนกลางเท่านั้น แต่ทั้งนี้ควรเน้นและให้ความสำคัญกับบทบาทที่ประชาชนให้ความคาดหวังมากในลำดับแรกก่อน

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนสัมพันธ์กับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

การวิจัยครั้งนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูลและด้านวางแผนร่วมกันของประชาชนที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกันมีมากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากขึ้นด้วย อภิปรายได้ว่า เมื่อประชาชนได้รับรู้ข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น ก็จะทำให้ประชาชนมีความคาดหวังที่จะเห็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้พัฒนาไปในทิศทางที่ประชาชนได้รับรู้ รับทราบมากขึ้น และเมื่อ

ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนแล้ว ยิ่งส่งผลให้ประชาชนมีการรับรู้บทบาทที่คาดหวังต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ บัญชร แก้วส่อง (2541 : 86-96) ที่พบว่าประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลมาก จะก่อให้เกิดความตื่นตัว และการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ด้านศักยภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีความเชื่อถือไว้วางใจด้านศักยภาพมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมาก ซึ่งเป็นการยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติมีความสัมพันธ์ในทางลบกับรับรู้บทบาทที่คาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา หมายความว่า ถ้าประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมด้านการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติกับองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น ก็จะส่งผลให้ประชาชนรับรู้บทบาทที่คาดหวังที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดสงขลาลดน้อยลง ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ โดยอภิปรายได้ว่าถ้าประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรับรู้ แสดงความคิดเห็น ปรึกษาหารือในเรื่องต่างๆ อย่างลึกซึ้ง และได้เข้าร่วมปฏิบัติแล้ว ประชาชนย่อมรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และทิศทางความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ จึงส่งผลให้ประชาชนมีความคาดหวังน้อยว่าจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้ในทางปฏิบัติ

ส่วนความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนและความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

ผลจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูลมากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาเพิ่มขึ้น อภิปรายได้ว่าประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารมากก็จะรับทราบถึงแนวทางการปฏิบัติจริงขององค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่นได้มากขึ้น รับรู้ถึงการปฏิบัติจริงได้อย่างชัดเจน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านวางแผนร่วมกันมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 หมายความว่า ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมด้านการวางแผนมาก จะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาลดน้อยลง อภิปรายได้ว่า ประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนมาก ก็จะรับรู้ถึงทิศทางการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหาที่จะเกิดขึ้น ประชาชนจึงมีแนวโน้มที่จะรับรู้ถึงการปฏิบัติจริงของ

องค์การบริหารส่วนตำบลน้อยลงด้วย ส่วนปัจจัยความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนด้านความตรงไปตรงมามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาที่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์สูงสุดต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา หมายความว่าประชาชนที่มีความเชื่อถือไว้วางใจด้านความตรงไปตรงมามากจะส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลามากขึ้น นั่นคือ ถ้าประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีการปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ประชาชนก็จะเชื่อมั่นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างเต็มที่ในทางปฏิบัติด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รอตเตอร์ (Rotter, 1967 : 651) ที่มีแนวคิดว่าความเชื่อถือไว้วางใจว่าจะเกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลหรือกลุ่มที่สามารถเชื่อใจในคำสัญญา ข้อความที่เป็นคำพูดหรือบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรของอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกกลุ่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ วิทนี (Whitney, 1994 : 16) ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อถือไว้วางใจว่าเป็นความเชื่อหรือความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ตรงไปตรงมา ความน่าเชื่อถือ และความมีเหตุผลเพียงธรรมในบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อถือไว้วางใจด้านความตรงไปตรงมาของ ชอว์ (Shaw, 1997 : 92-93, อ้างถึงในยุทธนา ไชยจุล และคณะ, 2551 : 22-23) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความเชื่อถือไว้วางใจจะอยู่ในระดับสูงถ้าบุคคล ที่มงานหรือองค์การใดที่มีความตรงไปตรงมากระทำจริงในสิ่งที่ตกลงกันได้

ข้อเสนอแนะ

การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นผลมาจากนโยบายการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และเมื่อมีการกำหนดให้มีการกระจายอำนาจมากขึ้นตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ส่งผลให้มีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นครอบคลุมทุกด้านทั้งกระจายอำนาจและกระจายภารกิจ กระจายงบประมาณ บุคลากรให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถดำเนินการได้โดยอิสระมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากขึ้น จึงกลายเป็นจุดสำคัญและเป็นความสนใจ และความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจึงต้องพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อม พัฒนาความรู้ ความชำนาญของบุคลากรและผู้นำองค์กรให้มากขึ้น เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวมากขึ้น และพร้อมที่จะทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

อย่างไรก็ตาม ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ด้านการรับรู้บทบาทของประชาชน องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น โดยจัดทำประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงได้ เช่น เป็นแผ่นพับให้ความรู้กับประชาชน ป้ายประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชน หอกระจายข่าวของชุมชน นอกจากนี้ ควรมีการจัดทำแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือการสำรวจความต้องการของประชาชนว่าประชาชนต้องการให้มีการพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางใด ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรมีการจัดประชุมอยู่เสมอเพื่อให้เป็นที่พบปะกันของประชาชนและท้องถิ่น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเพื่อเป็นการรายงานผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลว่าได้ดำเนินการเรื่องใดแล้ว ผลปรากฏเช่นไรบ้าง เพื่อรายงานให้ประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อความโปร่งใส สามารถตรวจสอบและติดตามได้ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ โดยควรจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ หากมีข้อผิดพลาดประการใด จะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาคือไป

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลควรชี้แนะให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพราะในทางกฎหมายแล้วได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทุกกระบวนการ ตั้งแต่การร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามและร่วมตรวจสอบ ทั้งนี้การจัดให้มีเวทีการประชุมอยู่เสมอ นั้น เป็นแนวทางหนึ่งซึ่งช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจร่วมกัน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เนื่องจากประชาชนจะเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของท้องถิ่น เกิดความรัก ความหวงแหน และเกิดการร่วมคิด และร่วมพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงมากขึ้น การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการทุจริตในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาใหญ่และมีความสำคัญมาก อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วยความโปร่งใสได้ และขัดต่อหลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้เนื่องจากการกระจายอำนาจที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการดำเนินงานด้านต่างๆ เพิ่มมากขึ้น งบประมาณในโครงการต่างๆ ลงมายังท้องถิ่นมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการฉ้อโกงเงินงบประมาณเหล่านั้น ซึ่งการดำเนินการต่างๆ มักไม่ค่อยมีการชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบว่ามีโครงการอย่างไร ใช้งบประมาณเท่าใด ไม่มีใครได้ตรวจสอบการทำงาน ดังนั้น ปัญหานี้รัฐบาลจะต้องเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ และมีการรายงานผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างเคร่งครัด และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมหรือรับรู้ในกระบวนการ

จัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายงบประมาณภายในองค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อลดปัญหาการทุจริต และสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรประชาชนในท้องถิ่น

3. ด้านการสร้าง ความเชื่อถือไว้วางใจให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะสามารถพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญ สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส มีความตรงไปตรงมา สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน ตลอดจนมีการรายงานผลจากการปฏิบัติงานให้ประชาชนได้รับทราบ การชี้แจงปัญหาหรือรายละเอียดในกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ที่ส่งผลต่อประชาชน มีรับฟังปัญหา และข้อเสนอแนะของประชาชน โดยพร้อมที่จะให้ข้อมูล ช่วยเหลือแก่ประชาชนในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นความหวังหนึ่งของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนตำบลเองจะต้องพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารท้องถิ่นที่ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นที่เคารพและเชื่อถือไว้วางใจของประชาชน เห็นความสำคัญของส่วนรวม ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีการจัดฝึกอบรมในด้านการสร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้กับองค์กรและผู้นำองค์กรอยู่เสมอ เพื่อให้องค์กรได้นำความรู้มาปรับใช้เป็นแนวทางหรือเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาท้องถิ่นโดยอาศัยความเชื่อถือไว้วางใจ เพราะจะส่งผลให้การดำเนินเรื่องต่างๆ มีความง่ายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาโอกาสต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะขององค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความน่าสนใจในการศึกษาและเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญขึ้น เช่น ด้านสาธารณสุข ด้านการจัดการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น โดยอาจจะมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาหรือต่างจังหวัดกัน ตลอดจนถึงต่างภาคกันก็ได้ เพื่อให้เห็นความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบอื่นก็ได้

2. ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มตัวแปรอิสระที่อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา เพื่อเพิ่มแนวทางให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น

3. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา โดยศึกษาผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อศึกษาความเชื่อถือไว้วางใจภายในองค์กรที่มีต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กฐิน ศรีมงคล. 2542. การพัฒนาชุมชนและการพัฒนาการเกษตร. เชียงใหม่ : ศูนย์สารสนเทศ ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. 2528. จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ ฯ : ศรีดาเดชาการพิมพ์.
- กันยา สุวรรณแสง. 2532. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ ฯ : บำรุงสาส์น.
- กัลยา ผ่องเมฆินทร์. 2534. ผลกระทบต่อการที่ภรรยาหาเลี้ยงครอบครัวต่ออำนาจการจัดสินใจและความคาดหวังทางอำนาจในครอบครัว. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กรมการปกครอง. 2542. กฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- โกวิทย์ พวงงาม. 2544. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักการ และมติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพฯ ฯ : วิญญูชน.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2546. การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ : 2 ปีแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จำนง อติวัฒน์สินธ์และคณะ. 2533. สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชูชัย ศุภวงศ์. 2542. องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคมตำบล. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. 2539. การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศรี
พริ้นติ้ง เซ็นเตอร์.

ติน ปรัชญพฤทธิ. 2544. การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2540. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440-2540.
กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2544. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ประชาคม ประชา
สังคม. พิมพ์ครั้งที่ 3. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์. 2526. พฤติกรรมบุคคลในองค์การ. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.

นันทวัฒน์ บรมานันท์. 2549. การปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย พ.ศ. 2540. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. 2542. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2535. ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พิศวง ธรรมพันทา. 2523. สังคมวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

พัชรี ลิโรส. 2546. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ : อีพีเอปริทัศน์.

พระปกเกล้า, สถาบัน. 2545. การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย.
กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส.

_____. 2547. วัตถุประสงค์การบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทย
อนุเคราะห์ไทย.

ราชบัณฑิตสถาน. 2525. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525.
กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ลิขิต อีระเวคิน. 2535. การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ
: สถาบันวิจัยของสมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยไทย.

วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. หลักการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. 2548. นวัตกรรมสร้างสรรค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. 2543. องค์การและการจัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจ
บัณฑิตย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. 2541. พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ : ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์.

สงวนศรี วิรัชชัย. 2527. จิตวิทยาสังคมเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร.

เสถียร เขยประดับ. 2528. การสื่อสารและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2546. การบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุรางค์ จันท์เอม. 2529. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สนธยา พลศรี. 2547. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ :
โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.

อภิชัย พันธเสน. 2539. แนวคิด ทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์
พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

บทความและวารสาร

โกวิทย์ พวงงาม. 2545. “การปกครองส่วนท้องถิ่นไทย : ปรากฎการณ์ที่ดำรงอยู่และ
ความเคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาในอนาคต”, ใน *คิดใหม่ ทำใหม่ จะปฏิรูประบบ
ราชการไทยได้จริงหรือ : รายงานการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสน
ศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 3 ประจำปี 2545*, หน้า 209-211. กรุงเทพฯ :
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พนัส สิมะเสถียร. 2548. “ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจบนความหลากหลายทางชีวภาพ”,
วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 42, 1(พฤศจิกายน-ธันวาคม 2548), 75-79.

ปธาน สุวรรณมงคล. 2545. “การจัดระเบียบการปกครองท้องถิ่นใหม่ : จัดอย่างไรให้
ประชาชนได้ประโยชน์”, ใน *คิดใหม่ ทำใหม่ จะปฏิรูประบบราชการไทยได้จริง
หรือ : รายงานการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ
ครั้งที่ 3 ประจำปี 2545*, หน้า 198-199, 206-208. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2546. “การเมืองท้องถิ่น : อำนาจและความขัดแย้ง”, ใน *ประเทศ
ไทยกับการพัฒนาที่ไม่สิ้นสุด : บทบาทที่พึงเป็นของรัฐ : รายงานการประชุม
วิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4 ประจำปี 2546*,
หน้า 420. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. ม.ป.พ. “ประชาธิปไตยสองระดับ : ความคิดซึ่งนำการกระจายอำนาจสู่
ท้องถิ่น”, ใน *เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

สื่อออนไลน์

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2551. “รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน ราย จังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : http://www.dopa.go.th/xstat/p5190_05.html. (31 ธันวาคม 2551)

จังหวัดสงขลา. 2550. “ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสงขลา.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : <http://www.songkhla.go.th/newweb45/data/songkhla2549.doc> . (5 มกราคม 2550).

วินัย เพชรช่วย. 2552. “การจูงใจในการทำงาน 3.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : <http://www.geocities.com/vinaip/knowledge/wmotive03.html>. (15 กุมภาพันธ์ 2551).

วิโรจน์ สารรัตนะ. 2552. “การประเมินผลการปฏิบัติงาน.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : <http://www.ednet.kku.ac.th/~ed128/ad06/article5.html>. (20 กุมภาพันธ์ 2551).

เทศบาลนครภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต. 2551. “แผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : http://www.Phuketcity.go.th/html/news/local_gov06.html. (28 มกราคม 2551).

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2551. “การกระจายอำนาจ.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : <http://www.dloc.opm.go.th>. (28 มกราคม 2551).

สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. 2552. “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : http://www.dloc.opm.go.th/ShowAllContent.aspx?cat_id=7 (30 ธันวาคม 2552).

สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. 2551. “การกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นไทย.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : [http : //www. Local.moi.go.th/menu2.html](http://www.Local.moi.go.th/menu2.html). (21 กุมภาพันธ์ 2551).

สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดสงขลา. 2551. “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http : //www.sk-local.go.th/sknetwork/index2.php](http://www.sk-local.go.th/sknetwork/index2.php). (25 สิงหาคม 2551).

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเพชรบุรี. 2550. “การพัฒนาสังคม.” (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก : [http : //www.phetchaburi.mscsociety.go.th/P_Niyam.html](http://www.phetchaburi.mscsociety.go.th/P_Niyam.html). (27 มิถุนายน 2550).

สถาบันพระปกเกล้า. 2552. “ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก [http : //www.thaipoliticsgovernment.org/wiki/.html](http://www.thaipoliticsgovernment.org/wiki/.html). (25 สิงหาคม 2551).

สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. 2551. “จำนวนประชากรจากการทะเบียน จำแนกตามหมวดอายุ เพศ เป็นรายอำเภอ และเขตการปกครอง พ.ศ. 2551.” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก http://songkhla.nso.go.th/nso/project/table/files/songkhla/O-src-01/2551/000/songkhla_O-src-01_2551_000_40000300.xls. (31 ธันวาคม 2551).

รายงานการวิจัย

กรมการปกครอง, กองวิชาการและแผนงาน และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, สถาบันดำรงราชานุภาพ. 2539. ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.

กล้า ทองขาวและคณะ. 2545. การพัฒนาทักษะการทำงานด้านการพัฒนาสังคมขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิตลดา วงศ์พานิช. 2551. บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน : ศึกษากรณีตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

ประสาธ โททรภวานนท์. 2547. ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนและ
บทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540. กรุงเทพฯ : สถาบัน
พระปกเกล้า.

พีระสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภกร วัฒนากร. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนใน
การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

ยุทธนา ไชยจุกุล และคณะ. 2551. โครงการศึกษาและพัฒนาระบบประเมินความเชื่อถือ
ไว้วางใจ (Public Trust) ในหน่วยงานภาครัฐ. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยงยุทธ พึ่งวงศ์ญาติ. 2543. การมีส่วนร่วมของเยาวชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.
กรุงเทพฯ : สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2542. การพัฒนาคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : อักษรโสมณ.

อาทร คุระวรรณ. 2539. บทบาทสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาท้องถิ่น :
ศึกษาเปรียบเทียบกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.
ม.ป.ท. : ม.ป.พ.

วิทยานิพนธ์

ธิดารัตน์ อัฐกิจ. 2548. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในเขต
เทศบาลตำบลแม่ตื่น อำเภอลี่ จังหวัดลำพูน”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (ลำเนา)

นิยม บุญเต้าน้อย. 2541. “บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของหัวหน้าหมวดวิชา
พลานามัยตามการรับรู้ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขต
การศึกษา 1”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ลำเนา)

- บัญญัติ แก้วส่อง. 2541. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต กรณีศึกษา การร่างรัฐธรรมนูญในระดับจังหวัด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (สำเนา)
- บรรเจิด อนุเวช. 2543. “การมีส่วนร่วมและความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- ประยูร อริยรุท. 2541. “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปกครองท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอหลวง จังหวัดเลย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (สำเนา)
- ปรีชา ดาดี. 2541. “ความคาดหวังและบทบาทที่เป็นงานของครูพลศึกษาในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- ปรีชา สมหมาย. 2542. “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- รัฐยา อาจหาญ. 2543. “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของสมาชิกสภาและคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- วรรณวิสา คำแฝง. 2543. “การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (สำเนา)

- วัชรา ไอยราคม. 2543. “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บังคับการบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- สงวน พรชัยสิริอรุณ. 2543. “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางไทรต์ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)
- สมเกียรติ เสนา. 2544. “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเขาเพิ่ม อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (สำเนา)
- สุภัทรา เสงวนฉิษย์. 2541. “การรับรู้ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจในช่วง 2540-2541 และพฤติกรรมกรรมการประยูคต์ของบิดามารดา และบุตรวัยรุ่น”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (สำเนา)
- สุรียา หาญไพบูลย์. 2543. “ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (สำเนา)

Books

- Best, John W. 1977. **Research in Education.** U.S.A : Prentice-Hall.
- Broom, Leonard and Selznick, Philip. 1977. **Sociology : A Text with Adopted Reading.** New York : Harpe.
- Cohen, B.J. 1979. **Introduction to Sociology.** New York : Mc Graw Hill.

- Creed, W.E.D. and R.E Miles. 1996. "Trust in Organizations: A Conceptual Framework", in Kramer, R.M. and Tyler, T.R. (Eds.), **Trust in Organizations : Frontiers of Theory.**
- Dressler,D. and W.M. William. 1976. **Sociology : The Study of Human Interaction.** New York : Alfred A. Knop.
- Erwin, William W. 1976. **Participation Management : Concept Theory and Implementation.** Atlanta G : Georgia State university.
- Gambetta, D. 1988. "Can we trust trust?", in Gambetta, D. (Ed.), **Trust : Making and Breaking Cooperative Relations,** Basil Blackwell, Oxford, pp.213- 237.
- Gerloff, Edwin A. 1985. **Organization Theory and Design.** McGraw Hill : N.Y.
- Hodge, B.J. and Anthony William P. 1991. **Organization Theory : A Strategic Approach.** Massachusetts : Allyn and Bacon.
- Jackson , John H. 1987. **Organization Theory : A Macro Perspective for Management.** Prentice Hall : N.J.
- Luhmann, N. 1988. "Familiarity, confidence and trust: problems and alternatives", in Gambetta, D. (Ed.), **Trust : Making and Breaking Cooperative Relations,** Basil Blackwell, Oxford, pp.213- 237.
- Milbrath, Lester W. and M.L. Goel. 1977. **Political Participation : Why and How People Got Involved in Politics.** Chicago : Rand McNally.
- Mongtagu, Harris G. 1984. **Comparative Local Government.** Great Britain : William Brendon and Son.
- Raven, B. and J. Rubin. 1976. **Social Psychology : People in Group.** New York : John Wiley and Sons.

- Reeders, William W. 1974. **Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State.** New York : Cornell University.
- Reina, D.S and M.L. Reina. 1999. **Trust and Betrayal in the Workplace: Building Effective in Your Organization.** San Francisco : Berrett Koehler.
- Rotter, J.B. 1967. **A New Scale for The Measurement of Interpersonal Trust.** Journal of Personality, Vol.35, pp.651- 665.
- Rousseau, D.M., S.B Sitkin, R.S. Burt, and C. Camerer. 1998. "Not so different after all a cross-discipline trust", **Academy of Management Review**, pp.393- 404.
- Whitney, J.O. 1996. **The Economic of Trust-Liberating Profits and Restoring Corporate Vitality.** USA : McGraw-Hill.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แบบสอบถาม
สำหรับประชาชน

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อ
การพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้
บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อ
การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นของ
องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการ
กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติ
จริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลาตาม
อำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2. กรุณาตอบคำถามด้วยความจริงและตอบให้ครบทุกข้อ

3. แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เท่านั้น

4. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ และนำผลมา
ใช้เพื่อการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบต่อตัวท่าน
แต่อย่างใด

ด้วยความเคารพอย่างสูง

(นางสาวนันธิดา จันทร์ศิริ)

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ภาคปกติ)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเติมคำตอบหรือทำเครื่องหมาย ที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. เพศ

หญิง

ชาย

2. ท่านมีอายุอยู่ในช่วงอายุ

ต่ำกว่า 20 ปี

21-30 ปี

31-40 ปี

41-50 ปี

51 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน คือ

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับอาชีวศึกษา (ปวช.)

อนุปริญญา (ปวส.)

ปริญญาตรี

สูงกว่าปริญญาตรี

ไม่ได้เรียน/ไม่ได้ศึกษา

อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)

4. อาชีพหลักของท่าน คือ

รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ

ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย

ลูกจ้าง/พนักงาน

เกษตรกรรม

รับจ้าง/กรรมกร

นักเรียน/นักศึกษา

ผู้ว่างงาน

อื่น ๆ

5. รายได้ต่อเดือนของท่าน คือ

- ต่ำกว่า 5,000 บาท
 5,001-10,000 บาท
 10,001-15,000 บาท
 15,001-20,000 บาท
 20,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง ในแต่ละข้อคำถามให้เลือกตอบในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ในการตีความหมาย ดังนี้

เลือกตอบระดับ 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

เลือกตอบระดับ 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

เลือกตอบระดับ 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

เลือกตอบระดับ 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

เลือกตอบระดับ 1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรุณาใส่เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. ด้านการให้ข้อมูล					
1.1 ท่านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และภารกิจที่ อบต. ปฏิบัติ					
1.2 ท่านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. เกี่ยวกับความรู้หรือแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันภัย ต่างๆ					

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.3 ท่านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. ผ่าน ช่องทางต่าง ๆ เช่น หอกระจายข่าว ผู้นำชุมชน การปิดประกาศ และผ่านสื่ออื่น ๆ					
1.4 ท่านได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจาก อบต. อย่าง ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ					
1.5 ท่านสามารถขอรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติมจาก อบต. ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว					
2. ด้านการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน					
2.1 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น					
2.2 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นใน ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น					
2.3 ท่านมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อหา แนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่น					
2.4 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนาท้องถิ่น					
2.5 ท่านมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานของ อบต.					
3. ด้านการปรึกษาหารือ					
3.1 ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือกับเจ้าหน้าที่ อบต. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่น					
3.2 ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือร่วมกับ อบต. เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางเพื่อการพัฒนา ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน					

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
3.3 ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับ อบต. ใน ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องของประชาชนใน ท้องถิ่น					
3.4 ท่านมีส่วนร่วมปรึกษาหารือกับ อบต. เพื่อให้ ประชาชนเห็นความสำคัญของบทบาทของประชาชน ต่อการพัฒนาท้องถิ่น					
3.5 ท่านมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือกับ อบต. ถึงประเด็นหรือข้อสงสัยของประชาชนที่มีต่อ อบต.					
4. ด้านการวางแผนร่วมกัน					
4.1 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. เกี่ยวกับการกำหนด แนวทางเพื่อการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น					
4.2 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการวางแผนการจัด กิจกรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น					
4.3 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการวางแผนให้ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของ การพัฒนาท้องถิ่น					
4.4 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการวางแผนให้มี กิจกรรมการรวมกลุ่มต่างๆ ที่ส่งเสริมให้ประชาชนมี รายได้เพิ่มขึ้น					
4.5 ท่านมีส่วนร่วมกับ อบต. ในการวางแผนการใช้ ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นให้เกิดความคุ้มค่า และมี ประโยชน์สูงสุด					
5. ด้านการร่วมปฏิบัติ					
5.1 ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นที่ อบต. จัดขึ้น					
5.2 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามนโยบายของ อบต.					
5.3 ท่านมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมการประชุมต่างๆ ที่ อบต. จัดขึ้น เช่น การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้					

ประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนใน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับการมีส่วนร่วม				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
5.4 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ อบต. กำหนดขึ้น					
5.5 ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ของ อบต. ด้านต่างๆ					
6. ด้านการกำกับโดยประชาชนโดยตรง					
6.1 ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของท้องถิ่น โดยการรวมกลุ่มเรียกร้องต่างๆ					
6.2 ท่านมีส่วนร่วมในการเรียกร้องให้มีกิจกรรม หรือโครงการต่างๆ ที่ตรงกับความต้องการของ ประชาชน					
6.3 ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการ ปฏิบัติงานของ อบต.					
6.4 ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใส ในการทำงานของ อบต.					
6.5 ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้าใน การปฏิบัติงานของ อบต.					

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้
บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ
บริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

คำชี้แจง ในแต่ละข้อคำถามให้เลือกตอบในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วมของท่านมากที่สุด
โดยกำหนดเกณฑ์ในการตีความหมาย ดังนี้

เลือกตอบระดับ 5 หมายถึง มีความเชื่อใจไว้วางใจอยู่ในระดับมากที่สุด

เลือกตอบระดับ 4 หมายถึง มีความเชื่อใจไว้วางใจอยู่ในระดับมาก

เลือกตอบระดับ 3 หมายถึง มีความเชื่อใจไว้วางใจอยู่ในระดับปานกลาง

เลือกตอบระดับ 2 หมายถึง มีความเชื่อใจไว้วางใจอยู่ในระดับน้อย

เลือกตอบระดับ 1 หมายถึง มีความเชื่อใจไว้วางใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กรุณาใส่เครื่องหมายถูก (✓) ลงในช่องที่ตรงตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ประเด็นความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนที่มี ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับความเชื่อใจไว้วางใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1. ด้านศักยภาพการทำงาน					
1.1 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของ อบต.					
1.2 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีความสามารถในการ จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของ ท้องถิ่น					
1.3 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. รับผิดชอบต่อการ ปฏิบัติงาน ตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนพัฒนา ท้องถิ่นได้					
1.4 ท่านเชื่อมั่นว่าผู้นำ อบต. และเจ้าหน้าที่ของ อบต. มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้ สำเร็จ					
1.5 ท่านเชื่อมั่นว่าผู้นำ อบต. และเจ้าหน้าที่ของ อบต. มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อนำความรู้ ใหม่ๆมาใช้ในการปฏิบัติงาน					

ประเด็นความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่มี ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับความเชื่อถือไว้วางใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
2. ด้านการสื่อสาร					
2.1 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนอยู่เสมอ					
2.2 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของประชาชนอยู่เสมอ					
2.3 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีการสื่อสารที่ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น					
2.4 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีความเข้าใจในความรู้สึกและความต้องการของประชาชน					
2.5 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีการให้ข้อมูลข่าวสารที่มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน					
3. ด้านการเอาใจใส่ดูแล					
3.1 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. เข้าใจและตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น					
3.2 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน และนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด					
3.3 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. ปฏิบัติงานเพื่อผลประโยชน์โดยรวมของประชาชนในท้องถิ่น					
3.4 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. มีความห่วงใยและหาแนวทางในการแก้ปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่นให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น					
3.5 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. ให้ความสำคัญกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็เด็ก คนพิการ หรือคนชรา เป็นต้น					

ประเด็นความเชื่อใจไว้วางใจของประชาชนที่มี ต่อองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)	ระดับความเชื่อใจไว้วางใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
4. ด้านความตรงไปตรงมา					
4.1 ท่านเชื่อมั่นว่าผู้นำ อบต. ได้ปฏิบัติหน้าที่ ความเป็นผู้นำได้เป็นอย่างดีและมีความน่าเชื่อถือ					
4.2 ท่านเชื่อมั่นว่าเจ้าหน้าที่ของ อบต. ได้ปฏิบัติ หน้าที่ด้วยความสุจริต โปร่งใส					
4.3 ท่านเชื่อมั่นว่านักการเมืองท้องถิ่นได้ ปฏิบัติงานตามนโยบายที่ได้ให้ไว้					
4.4 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. พัฒนาท้องถิ่นได้อย่าง สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น					
4.5 ท่านเชื่อมั่นว่า อบต. สามารถให้ความ ช่วยเหลือประชาชนและเป็นที่พึ่งของประชาชนได้ อย่างเต็มที่					

ประเด็นบทบาทของ องค์การบริหารส่วนตำบล ในการพัฒนาท้องถิ่น	ระดับบทบาทที่คาดหวัง					ระดับบทบาทที่ปฏิบัติจริง				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
29. การป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย										
30. การรักษาความสงบ เรียบร้อย การส่งเสริมและ การสนับสนุนการป้องกัน และการรักษาความ ปลอดภัยในชีวิตและ ทรัพย์สิน										

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา ตามการรับรู้ของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

“ขอขอบพระคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม”

ภาคผนวก 2

ขนาดขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดในจังหวัดสงขลาแยกตามอำเภอ

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	ขนาด	
1. เมืองสงขลา	เกาะยอ	เล็ก	
	ทุ่งหวัง	กลาง	
2. ระโนด	ตะเคียนยะ	เล็ก	
	แดนสงวน	กลาง	
	บ้านขาว	เล็ก	
	ปากแตระ	กลาง	
	พังยาง	เล็ก	
	วัดสน	เล็ก	
	ระวะ	กลาง	
	ท่าบอน	เล็ก	
	ระโนด	เล็ก	
	บ้านใหม่	กลาง	
	คลองแดน	เล็ก	
	3. ควนเนียง	รัตภูมิ	เล็ก
		บางเหรียง	เล็ก
ควนไส		เล็ก	
ห้วยลึก		กลาง	
4. สะบ้าย้อย	สะบ้าย้อย	เล็ก	
	เปียน	เล็ก	
	ทุ่งพอ	เล็ก	
	ธารคีรี	เล็ก	
	คูหา	เล็ก	
	บ้านโหนด	เล็ก	
	บาโหย	เล็ก	
	จะแหน	เล็ก	
	เขาแดง	กลาง	
	5. สิงหนคร	รำแดง	เล็ก
ปากร่อ		กลาง	
ชะแล้		กลาง	
ม่วงงาม		กลาง	
ชิงโค		กลาง	

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	ขนาด
	วัดขุ่น	กลาง
	บางเขียด	กลาง
	ป่าขาด	เล็ก
6. หาดใหญ่	คลองอู่ตะเภา	เล็ก
	ทุ่งตำเสา	กลาง
	ท่าข้าม	เล็ก
	พะตง	เล็ก
	ทุ่งใหญ่	เล็ก
	ฉลุง	เล็ก
7. สะเดา	ปรีก	เล็ก
	เขามิเกียรติ	กลาง
	ป่าดงเบซาร์	กลาง
	พังลา	กลาง
	ทุ่งหมอ	กลาง
	สำนักแต้ว	กลาง
	ท่าโพธิ์	กลาง
8. นาทวี	คลองทราย	เล็ก
	นาหมอศรี	กลาง
	คลองกวาง	เล็ก
	นาทวี	กลาง
	สะท้อน	เล็ก
	ท่าประตู	เล็ก
	ทับช้าง	เล็ก
	ฉาง	เล็ก
	ปลักหนู	เล็ก
	ประกอบ	เล็ก
9. จะนะ	ป่าชิง	กลาง
	บ้านนา	กลาง
	สะพานไม้แก่น	เล็ก
	ตลิ่งชัน	กลาง
	น้ำขาว	กลาง

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	ขนาด
	คลองเปี้ยะ	กลาง
	ขุนตืดหวาย	เล็ก
	แค	เล็ก
	คู	เล็ก
	จะโหนอง	เล็ก
	นาหว่า	กลาง
	ท่าหมอไทร	เล็ก
	นาทับ	กลาง
	สะกอม	เล็ก
10. คลองหอยโข่ง	คลองหลา	เล็ก
	คลองหอยโข่ง	เล็ก
	ทุ่งลาน	กลาง
11. เทพา	เทพา	เล็ก
	สะกอม	เล็ก
	ท่าม่วง	เล็ก
	เกาะสะบ้า	เล็ก
	ปากบาง	เล็ก
	วังใหญ่	กลาง
12. บางกล้า	บางกล้า	กลาง
	บ้านหาร	เล็ก
	แม่ทอม	เล็ก
13. นาหม่อม	นาหม่อม	กลาง
	ทุ่งขมิ้น	เล็ก
	พิจิตร	กลาง
	คลองหรั่ง	กลาง
14. รัตภูมิ	ท่าชะมวง	กลาง
	กำแพงเพชร	กลาง
	คูหาใต้	เล็ก
	เขาพระ	กลาง
	ควนรู	กลาง
15. สทิงพระ	วัดจันทร์	เล็ก

อำเภอ	องค์การบริหารส่วนตำบล	ขนาด
	คูซุด	เล็ก
	จะทิ้งพระ	เล็ก
	คลองรี	เล็ก
	ดีหลวง	กลาง
	สนามชัย	กลาง
	บ่อदान	กลาง
	ชุมพล	กลาง
	บ่อแดง	กลาง
	ท่าหิน	เล็ก
16. กระแสสินธุ์	โรง	เล็ก
	เกาะใหญ่	กลาง
	เชิงแส	เล็ก

ภาคผนวก 3
ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสงขลา

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดสงขลา

1. สภาพทั่วไป

1) ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่าง ระหว่างละติจูดที่ $6^{\circ} 17' - 7^{\circ} 56'$ เหนือ ลองจิจูด $100^{\circ} 01' - 101^{\circ} 06'$ ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทย
ทิศใต้	ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอรลิสของมาเลเซีย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดพัทลุง และจังหวัดสตูล

2) รูปร่าง

จังหวัดสงขลาทางตอนเหนือเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาตอนใต้ เรียกว่าคาบสมุทรสทิงพระ กับส่วนที่เป็นแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตอนใต้ แผ่นดินทั้งสองส่วนเชื่อมต่อกันโดยสะพานติณสูลานนท์

3) ขนาดพื้นที่

จังหวัดสงขลามีพื้นที่ 7,765.323 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช

4) ลักษณะภูมิประเทศ

ทางตอนเหนือเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาทางใต้เรียกว่าคาบสมุทรสทิงพระกับส่วนที่เป็นแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางตอนใต้ แผ่นดินทั้งสองส่วนเชื่อมต่อกัน โดยสะพานติณสูลานนท์ พื้นที่ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม ทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูงซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ

5) ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อนมีลมมรสุม พัดผ่านเป็นประจำทุกปี คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคม และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว ส่งผลให้มีฤดูกาล 2 ฤดู ดังนี้

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคมอากาศจะเริ่มร้อน และอากาศจะมีอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน แต่อากาศจะไม่ร้อนมากนักเนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ทะเล

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม-มกราคม จะมีฝนตกทั้งในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

6) การเมืองการปกครอง

6.1) การปกครอง

จังหวัดสงขลา มีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน 3 รูปแบบ คือ

การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วยส่วนราชการสังกัดส่วนกลาง ซึ่งมาตั้งหน่วยงานในพื้นที่จังหวัด จำนวน 179 ส่วนราชการ และหน่วยงานอิสระจำนวน 13 ส่วนราชการ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

6.1.1) ระดับจังหวัด ประกอบด้วยส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 27 ส่วนราชการ

6.1.2) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 16 อำเภอ 127 ตำบล 1,022 หมู่บ้าน

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลจำนวน 34 แห่ง ประกอบด้วย เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครสงขลา เทศบาลเมืองสะเดา เทศบาลเมืองควนลัง เทศบาลเมืองปาดังเบซาร์ เทศบาลเมืองคลองแห เทศบาลเมืองคอกหงส์ เทศบาลเมืองบ้านพรุ และเทศบาลเมืองลิहनคร ส่วนเทศบาลตำบลประกอบด้วยเทศบาลตำบลเกาะแก้ว เขารูปช้าง พะวง บ่อตรู ควนเนียง สะบ้าย้อย คูเต่า นำน้อย บ้านพรุ พะตัง คลองแงะ สำนักขาม นาทวี จะนะ โคกม่วง กระจังงา เทพา ลำไพล ท่าช้าง กำแพงเพชร นาสีทอง สทิงพระ กระแสสินธุ์ ปริก และระโนด และองค์การบริหารส่วนตำบลมีทั้งหมด 106 แห่ง (สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดสงขลา, 2551 : 1-2)

7) ศักยภาพการพัฒนาของจังหวัด

จังหวัดสงขลา มีศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดโดยมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

7.1) ด้านทรัพยากรมนุษย์

7.1.1) มีสถานศึกษาครบทุกระดับตั้งแต่วัยก่อนเรียน จนถึงระดับอุดมศึกษา

7.1.2) มีภาษาท้องถิ่นที่สามารถติดต่อสื่อสารกับประเทศเพื่อนบ้าน

7.1.3) มีองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งที่เกิดจากการรวมพลัง และประชาชนมีความเอื้ออาทรต่อกัน

7.1.4) มีทุนทางวัฒนธรรมที่ดี มีภูมิปัญญาชุมชนหลากหลายด้าน

7.1.5) มีศูนย์กีฬาในระดับภาค

7.1.6) มีสถานฝึกอบรมและส่งเสริมการประกอบอาชีพให้กับ

ประชาชนในวัยทำงาน

7.2) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

7.2.1) มีสถานศึกษาที่เปิดสอนเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์ รวมถึงสามารถสนับสนุนแก่ส่วนราชการ/ และภาคธุรกิจเอกชนได้

7.2.2) เป็นศูนย์กลางในการจำหน่ายเครื่องมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก

7.3) ด้านเศรษฐกิจ

7.3.1) มีอาณาเขตของอำเภอ/เมืองที่เป็นเมืองชายแดนติดต่อประเทศเพื่อนบ้านซึ่งเอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดนและการผ่านแดน

7.3.2) เป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบก เรือ รถไฟ และอากาศ

7.3.3) มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่ดี

7.3.4) มีสภาพภูมิอากาศและพื้นที่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรที่หลากหลาย

7.3.5) เป็นพื้นที่ที่สามารถทำการประมงได้ทั้งประมงน้ำจืด น้ำเค็ม และนอกร่น้ำตาลอดจนมีเทคโนโลยีการประมงที่ทันสมัย

7.3.6) มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายที่เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับการผลิตทางด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

7.3.7) มีระบบเศรษฐกิจชนบทที่สามารถยังชีพโดยพึ่งพาตนเองได้

7.3.8) มีระบบการรวมตัวของกลุ่มต่าง ๆ หลากหลายที่มีศักยภาพ

7.3.9) เป็นศูนย์กลางทางการค้าของภาคใต้ตอนล่าง

7.4) ด้านสังคม วัฒนธรรม และศาสนา

7.4.1) มีความหลากหลายของวัฒนธรรมและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างผสมกลมกลืน

7.4.2) มีความหลากหลายของศาสนาและสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (แบบพี่น้อง)

7.4.3) มีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ สังคมที่เอื้ออาทรประสานประโยชน์ร่วมกัน

7.4.4) มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน และคงความยั่งยืน

เป็นรูปธรรม

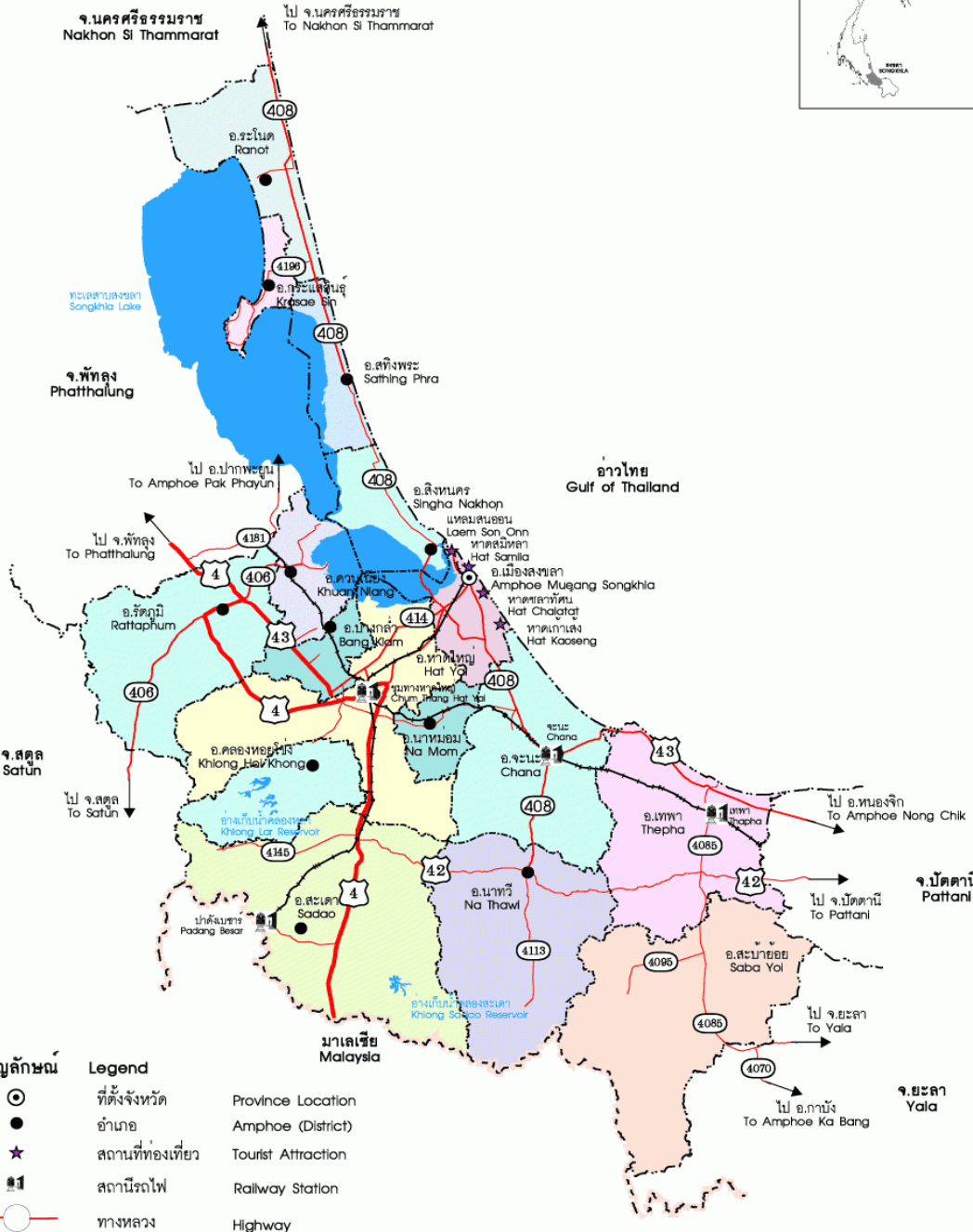
- 7.4.5) มีปราชญ์ชาวบ้านจำนวนมากมีความคิดสร้างสรรค์ปรากฏ
- 7.4.6) มีสถานบริการสาธารณสุขครอบคลุมทุกตำบลและเพียงพอ
- 7.4.7) อยู่ในพื้นที่โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย IMT-GT
- 7.4.8) สังคมมีความเอื้ออาทรประสานประโยชน์ร่วมกัน
- 7.5) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 7.5.1) ทรัพยากรธรรมชาติมีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์
  - 7.5.2) สภาพแวดล้อมยังค่อนข้างบริสุทธิ์
  - 7.5.3) มีทะเลสาบสงขลาและเป็นที่ตั้งที่มีทะเล 2 ด้าน
- 7.6) ด้านการท่องเที่ยว
  - 7.6.1) มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย ทั้งด้านโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมศาสนาเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรมหลากหลาย
  - 7.6.2) มีภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยว
  - 7.6.3) เป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้านธุรกิจการค้าการท่องเที่ยว และเป็นที่ยินยอมเดินทางมาท่องเที่ยวของชาวไทยและชาวต่างประเทศ
  - 7.6.4) เป็นเมืองที่มีชายแดนติดต่อกันทั้งทางบกและทางทะเล
- 7.7) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
  - 7.7.1) เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งทางบกทั้งทางถนนและรถไฟ ทางอากาศมีท่าอากาศยานนานาชาติ และทางน้ำมีท่าเรือน้ำลึกสงขลา
  - 7.7.2) มีระบบการบริการสาธารณูปโภค คือระบบไฟฟ้าที่ทันสมัย มีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตที่มีกำลังการผลิตไฟฟ้าเพียงพอ และมีประปาที่มีศักยภาพ
  - 7.7.3) มีสนามกีฬาที่มีมาตรฐานระดับนานาชาติ (สนามกีฬาดิสนาสานนท์)
  - 7.7.4) เป็นศูนย์กลางระบบการสื่อสารทั้งระบบ
- 7.8) ด้านการเมืองการปกครอง
  - 7.8.1) มีสำนักท้องถิ่นนิยมสูง
  - 7.8.2) ชุมชนและประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูง
  - 7.8.3) มีกลุ่มองค์กรเอกชนที่มีศักยภาพและเข้มแข็ง
- 7.9) ด้านการบริหารจัดการ
  - 7.9.1) ผู้บริหารจังหวัดมีวิสัยทัศน์ในการจัดการ
  - 7.9.2) มีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และภูมิปัญญาในพื้นที่จังหวัดสงขลาเป็นจำนวนมาก

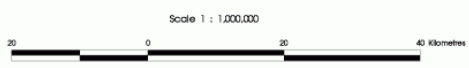
ภาคผนวก 4
แผนที่จังหวัดสงขลา

แผนที่ท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา SONGKHLA TOURIST MAP

สัญลักษณ์	Legend
⊙	ที่ตั้งจังหวัด Province Location
●	อำเภอ Amphoe (District)
★	สถานที่ท่องเที่ยว Tourist Attraction
ขบวนรถไฟ	สถานีรถไฟ Railway Station
—○—	ทางหลวง Highway
น้ำไหล	แม่น้ำ, แหล่งน้ำ River, Stream
เส้นขอบเขตประเทศ	Country Boundary
เส้นขอบเขตจังหวัด	Province Boundary
ขบวนรถไฟ	Railway

ภาคผนวก 5

องค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสงขลา

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม

1. ประวัติความเป็นมาของตำบลนาหม่อม

บ้านนาหม่อม ตั้งอยู่หมู่ที่ 5 ตำบลนาหม่อม อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา มีสถานที่สำคัญทางศาสนา คือ วัดนาหม่อม ซึ่งเป็นสถานที่ให้ความอบอุ่นทางใจแก่คนที่อยู่ในหมู่บ้าน และมีสถานศึกษาวัดนาหม่อม ซึ่งเปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษา มีสถานีรถไฟนาม่วง ซึ่งประชาชนในบริเวณนี้สามารถใช้บริการของรถไฟไปหาดใหญ่และจังหวัดใกล้เคียงได้ โดยมี นางถิ๊น กองสวัสดิ์ เล่าให้ฟังว่า นานมาแล้วมีหม่อมท่านหนึ่ง ชื่อว่า “หม่อมเด่น” ไม่ปรากฏว่าอยู่ในราชตระกูลใด ได้ควบคุมกองทัพและเสบียงอาหารในการทำสงคราม ในสมัยนั้นเรียกว่าศึกแขก เมื่อสงครามสงบลง หม่อมเด่นไม่ประสงค์จะกลับไปเมืองหลวง หม่อมเด่นจึงทำหนังสือถวายเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชเพื่อขอยุติที่นี่ เนื่องจากว่าเบื่อหน่ายการเป็นทหารและการทำศึกสงคราม หม่อมเด่นจึงได้ชักชวนลูกน้องช่วยกันหักล้างทางป่าเพื่อใช้เป็นที่ทำกินและได้ยึดพื้นที่นี้ประกอบอาชีพทำนา คนในชุมชนนั้นเมื่อจะไปช่วยหม่อมเด่นทำนาก็ถามว่าไปไหน เขาจะตอบว่า “ไปช่วยทำนาหม่อมเด่น” นาน ๆ ไป ผู้คนมากขึ้นทำอะไรก็ทำเร็ว ๆ เพื่อไม่ให้เสียเวลาเมื่อถามว่าไปไหน ก็จะตอบว่า “ไปนาหม่อม ” (ไปทำนาให้หม่อม) ตอนหลังเมื่อตั้งเป็นหมู่บ้านชาวบ้านเลยเรียกว่า “บ้านนาหม่อม” มาจนปัจจุบันนี้

2. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม เป็นองค์การบริหารส่วนตำบล 1 ใน 4 องค์การบริหารส่วนตำบลของอำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย และมีผลบังคับใช้เมื่อ วันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2538 และที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลนาหม่อม อำเภอ นาหม่อม จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาหม่อมทางทิศเหนือประมาณ 500 เมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดสงขลาทางทิศใต้ ประมาณ 40 กิโลเมตร

3. เนื้อที่

ตำบลนาหม่อม มีเนื้อที่ทั้งหมด 27.88 ตารางกิโลเมตร หรือ 17,428 ไร่ แบ่งเป็น 10 หมู่บ้าน ได้ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งโดนด	หมู่ที่ 6 บ้านโน
หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งซ้อ	หมู่ที่ 7 บ้านชายนา
หมู่ที่ 3 บ้านพรูเมา	หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งพระเคียน
หมู่ที่ 4 บ้านควนจง	หมู่ที่ 9 บ้านเกาะชาพล
หมู่ที่ 5 บ้านนาหม่อม	หมู่ที่ 10 บ้านตีนวัด

4. ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อม ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบระหว่างภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม เช่น สวนยางพารา และสวนผลไม้ มีอาณาเขตติดต่อกับเมืองธุรกิจขนาดใหญ่ คือ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา จึงเหมาะกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ และรองรับการขยายเขตของเมืองและชุมชน

5. อาณาเขตติดต่อ มีดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ เขตตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม เขตตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอหาดใหญ่
 ทิศใต้ ติดต่อกับ เขตตำบลทุ่งขมิ้น เขตตำบลคลองหรีง อำเภอนาหม่อม
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับ เขตตำบลคองหงส์ เขตตำบลบ้านพรุ อำเภอหาดใหญ่
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับ เขตตำบลพิจิตร อำเภอนาหม่อม

6. เศรษฐกิจ

เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกยางพาราและมีไม้ผลต่าง ๆ เช่น ทุเรียน มังคุด เงาะ ลองกอง และมีพื้นที่ทำนาบ้างเล็กน้อย

7. อาชีพ

อาชีพหลัก คือ ทำสวนยางพารา
 อาชีพรอง คือ สวนผลไม้ , ทำนา , เลี้ยงสัตว์
 อาชีพอันดับ 3 คือ รับจ้าง , ค้าขาย , รับราชการ

8. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหม่อมได้ปรับปรุงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดความชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) แผนพัฒนาจังหวัดสงขลา และแผนพัฒนาอำเภอนาหม่อม ดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุข
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนและสังคม
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

9. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

9.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

แนวทางที่ 1 การก่อสร้าง บุกเบิก ปรับปรุงซ่อมแซม ถนน สะพาน ท่อระบายน้ำ และคูระบายน้ำ

แนวทางที่ 2 การขยายเขต และซ่อมแซมไฟฟ้า

แนวทางที่ 3 การขยายเขตโทรศัพท์

แนวทางที่ 4 การขยายเขต ระบบประปาและแหล่งน้ำ

9.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการเพิ่มประสิทธิภาพชุมชน

แนวทางที่ 2 การส่งเสริมประชาธิปไตย กระบวนการมีส่วนร่วม

แนวทางที่ 3 การพัฒนาขีดความสามารถหน่วยงานและบุคลากรภาครัฐ

9.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

แนวทางที่ 1 การส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา

แนวทางที่ 2 การทำนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมงานประเพณีท้องถิ่น

9.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุข

แนวทางที่ 1 การสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข

แนวทางที่ 2 การจัดอบรมให้ความรู้ด้านสาธารณสุข

9.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนและสังคม

แนวทางที่ 1 การเพิ่มศักยภาพของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ

แนวทางที่ 2 การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

แนวทางที่ 3 การส่งเสริมกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

แนวทางที่ 4 การขจัดปัญหาความยากจน

9.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 1 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่ 2 การจัดการขยะ ปราศจากสิ่งปฏิกูล

9.7 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

แนวทางที่ 1 การส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ราษฎร

แนวทางที่ 2 การส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมอศรี

1. ประวัติ

ตำบลนาหมอศรี แต่เดิมเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของตำบลคลองทราย อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา หมู่บ้านนาหมอศรี เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ตามหลักฐานศิลาจารึก พระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเขตวิสุงคามสีมาวัดนาหมอศรี แขวงเมืองจะนะเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2438 (ร.ศ.114) ความตอนหนึ่งทำพระบรมราชโองการว่า “นาหมอศรีอาวาสฟ้องสมญา เช่นกันด้วยคามา เขตนี้ แขวงจะนะมะนารา เมืองเล็ก ยลทราบตั้งว่าชี้ ตลอดสิ้นไทรนาม” ตามหลักฐานพรรณนาไว้ในประวัติอำเภอจะนะว่า เมืองจะนะเดิมตั้งอยู่ที่บ้านวังไต้หมู่ที่ 6 ตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาในปัจจุบัน (ปัจจุบันยังคงมีแนวซากกำแพงดินเหลือปรากฏอยู่)

ประมาณ พ.ศ. 2318 ขุนศรีสรรพรหม เจ้าเมืองจะนะในขณะนั้นทราบข่าวว่า “เจ้าหมัด” ชนชาติมาลาญจะยกกองทัพเข้ามาตี จึงได้ย้ายเมืองจะนะจากบ้านวังไต้มาตั้งที่บริเวณวัดในวังอำเภอนาทวีปัจจุบัน เพราะเป็นภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การตั้งรับข้าศึก เพราะด้านหลังวังมีแม่น้ำนาทวีล้อมรอบ เป็นการยากที่ข้าศึกจะรุกล้ำเข้าประชิดทันที ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2475 เมืองจะนะได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอจะนะ แต่เนื่องจากการคมนาคมไม่สะดวก จึงได้ย้ายอำเภอจะนะ ไปตั้งที่ตำบลบ้านนา (ที่ตั้งอำเภอจะนะในปัจจุบัน) โดยเรียกชื่อว่า “อำเภอบ้านนา”

แต่เนื่องจากชื่อดังกล่าวไปพ้องกับชื่ออำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จึงเปลี่ยนชื่อจาก “อำเภอบ้านนา” เป็น อำเภอจะนะ” ตามเดิม ส่วนตำบลนาทวี ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกิ่งอำเภอนาทวี ขึ้นตรงต่ออำเภอจะนะ โดยมี “ขุนวิทยาไพศาล (แดง)” เป็นปลัดกิ่งอำเภอนาทวีคนแรก

จากหลักฐานต่าง ๆ ปรากฏพอที่จะอนุมานได้ว่า “บ้านนาหมอศรี” มีมาพร้อมกับเมืองจะนะเดิม คำว่า “บ้านนาหมอศรี” ประกอบด้วยกลุ่มบ้านหลายๆ กลุ่มบ้าน บ้านนาหมอศรี โดยเฉพาะไม่มี จากคำบอกเล่าของผู้เฒ่าผู้แก่ทราบว่ากลุ่มบ้านต่างๆ ที่ประกอบขึ้นเป็น “บ้านนาหมอศรี” ได้แก่

1. บ้านกลางทุ่ง อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของวัดนาหมอศรี แต่เดิมบ้านกลางทุ่งมีไม้ก่ครวเรือน ปัจจุบันได้ย้ายออกมาข้างนอก จึงเหลือเป็นหมู่บ้านร้าง
2. บ้านป่าโทะ อยู่ทางทิศใต้ของวัดนาหมอศรี ปัจจุบันยังคงมีปรากฏอยู่
3. บ้านต้นหี อยู่ทางทิศตะวันตกของวัดนาหมอศรี ปัจจุบันยังคงมีปรากฏอยู่
4. บ้านปลักกก อยู่บริเวณหน้าวัดนาหมอศรี ปัจจุบันยังคงมีปรากฏอยู่
5. บ้านมุด แต่เดิมเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่สุดของกลุ่มบ้านทุกบ้าน ซึ่งปัจจุบันยังคงมีปรากฏอยู่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของบ้านต้นหี ตามคำบอกเล่ากล่าวกันว่า มีคนที่บ้านกลางทุ่งเกิดล้มป่วย ญาติได้ไปหาหมอ (แผนโบราณ) จากต่างหมู่บ้านมาเพื่อรักษา หมอคนนั้น

ชื่อ “สี” เมื่อหมอเดินทางมาถึงทุ่งนาหน้าบ้านกลางทุ่ง ได้เกิดเป็นลมปัจจุบันและถึงแก่กรรมแล้ว ทุ่งนาแห่งนั้น ชาวบ้านจึงเรียกทุ่งนาว่า “นาหมอสี” ซึ่งเป็นที่มาของชื่อ “บ้านนาหมอศรี” จนกระทั่งปัจจุบัน

หลังจากที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และตำบลนาทิวได้รับการยกฐานะเป็น กิ่งอำเภอนาทิว โดยขึ้นตรงต่ออำเภอจะนะนั้น บ้านนาหมอศรีก็ยังคงเป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตการปกครองของตำบลคลองทราย กิ่งอำเภอนาทิว โดยมีกำนันเสื่อ เป็นกำนันตำบลคลองทรายในขณะนั้นต่อมาประมาณ ปี พ.ศ. 2470 บ้านนาหมอศรี ได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นตำบลในเขตเขตการปกครองของกิ่งอำเภอนาทิว โดยแยกออกจากตำบลคลองทราย มีขุนแก้วกำจัดพาล (แก้ว รัตนมัจฉิม) เป็นกำนันคนแรกของตำบลนาหมอศรี

2. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหมอศรี อำเภอนาทิว จังหวัดสงขลา ห่างจากที่ว่าการอำเภอนาทิว 8 กิโลเมตร ใช้ที่ทำการของสถานีอนามัยนาหมอศรีเก่าเป็นที่ทำการโดยตั้งอยู่หมู่ที่ 1 มีสำนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบล 1 หลัง ห้องประชุม 1 หลัง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอนาทิว มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ
 ทิศใต้ ติดต่อกับเขตตำบลคลองทราย อำเภอนาทิว
 ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตตำบลฉวาง อำเภอนาทิว
 ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตำบลคลองทราย อำเภอนาทิว

3. เนื้อที่

ตำบลนาหมอศรี มีเนื้อที่โดยประมาณ 16.62 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 10,387.5 ไร่

4. ภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของตำบลนาหมอศรี ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีคลองไหลผ่านจำนวน 4 สาย และมีคลองชลประทานผ่านเลียบบตำบล จึงทำให้หมู่บ้านที่ติดกับริมคลองชลประทานมีน้ำสำหรับการเกษตรตลอดทั้งปี

5. การเมืองการปกครอง

หมู่ที่ 1 บ้านนาหมอศรี
 หมู่ที่ 2 บ้านทุ่งแหล่ใต้
 หมู่ที่ 3 บ้านทุ่งแหล่กลาง
 หมู่ที่ 4 บ้านทุ่งแหล่เหนือ

- หมู่ที่ 5 บ้านปลักจอก
- หมู่ที่ 6 บ้านโมยออก
- หมู่ที่ 7 บ้านโมยตก
- หมู่ที่ 8 บ้านท่าโก

6. เศรษฐกิจ

6.1 อาชีพ

- อาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 80
- อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 7
- อาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 5
- ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 3
- อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 5

6.2 หน่วยธุรกิจ

- โรงเรียนขนาดเล็ก 7 แห่ง
- คู่มือจักรยานยนต์ 5 แห่ง
- ร้านค้าย่อย 13 แห่ง

7. สังคม

7.1 การศึกษา

- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 1 แห่ง
- โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน 3 แห่ง

8. สถาบันและองค์กรทางศาสนา ฯลฯ

- วัด / สำนักสงฆ์ 1 แห่ง
- มัสยิด 2 แห่ง

9. ข้อมูลสถานที่สำคัญของตำบล

- 1) วัดนาหมอศรี
- 2) สถานีอนามัยประจำตำบล
- 3) มัสยิดบ้านทุ่งเหล็กกลาง
- 4) โรงเรียนบ้านโมย
- 5) มัสยิดบ้านโมยตก
- 6) โรงเรียนนาหมอศรี

10. ยุทธศาสตร์การพัฒนาในช่วงสามปี (พ.ศ. 2550-2552)

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาด้านเศรษฐกิจชุมชนและอาชีพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาด้านสังคม วัฒนธรรมและชุมชน
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาด้านการบริหารจัดการองค์การ

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 1

1. ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาเส้นทางคมนาคม
2. พัฒนาและขยายเขตไฟฟ้า ติดตั้งไฟฟ้าให้แสงสว่างริมทางสาธารณะ
3. ปรับปรุง และติดตั้ง พัฒนาระบบโทรคมนาคมทุกหมู่บ้าน
4. ปรับปรุงและพัฒนาแหล่งน้ำให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 2

1. พัฒนาฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน
2. พัฒนาความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพในตำบล
3. สนับสนุนการแปรรูปสินค้าการเกษตร

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 3

1. สนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล รักษาบริหารจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม
2. ส่งเสริมการบริการด้านสาธารณสุข
3. กำหนดแผนการกำจัดมลพิษและขยะมูลฝอย
4. ให้ความรู้ประชาชนในการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและโรคระบาดต่าง ๆ
5. สนับสนุนให้ประชาชนเสริมสร้างสุขภาพด้านการออกกำลังกาย

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 4

1. พัฒนาสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษา
2. สนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ
3. บริการข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยในท้องถิ่น

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 5

1. ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น
2. สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิของประชาชน
3. ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งและห่างไกลจากยาเสพติด
4. เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับประชาชน
5. การป้องกันบรรเทาสาธารณภัย

แนวทางการพัฒนาภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 6

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบการบริหารงบประมาณ และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหมอศรี
3. ส่งเสริมจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีให้แก่บุคลากร
4. เสริมสร้างจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีให้แก่บุคลากร
5. สร้างช่องทางการเข้าร่วมของประชาชน ในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลและร่วมแสดงความคิดเห็น

องค์การบริหารส่วนตำบลปากแตระ

1. ประวัติของหน่วยงาน

ตำบลปากแตระ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา เป็นตำบลที่ก่อตั้งมาเป็นเวลานาน ได้รับการเล่าขานสืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ แต่ก่อนตำบลปากแตระมีทางน้ำไหลออกสู่ทะเลซึ่งบริเวณปากน้ำที่ไหลลงสู่ทะเลนั้นเป็นบริเวณกว้างมีรูปลักษณะ คล้ายปากของแตระ เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง ส่วนบริเวณต้นน้ำมีลักษณะโค้งงอคล้ายส่วนปลายของแตระที่เรียวยาว เมื่อสันนิษฐานตามลักษณะของแตระแล้ว จึงเรียกส่วนที่คล้ายปากแตระว่า “ปากแตระ” ต่อ ๆ กันมาจนถึงปัจจุบัน

2. อาณาเขต

ตำบลปากแตระมีเนื้อที่ 15.30 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,562.50 ไร่
ทิศเหนือ จดตำบลท่าบอน
ทิศตะวันออก จดอำเภอไทย
ทิศตะวันตก จดตำบลระโนด ตำบลพังยาง
ทิศใต้ จดตำบลระวะ

3. เขตการปกครอง

องค์การบริหารส่วนตำบลปากแตระ แบ่งเขตการปกครอง ออกเป็น 6 หมู่บ้าน ดังนี้
หมู่ที่ 1 บ้านตะพังหม้อ
หมู่ที่ 2 บ้านเสียบ
หมู่ที่ 3 บ้านปากแตระ
หมู่ที่ 4 บ้านหัวเกาะ
หมู่ที่ 5 บ้านหัวเกาะช้าง
หมู่ที่ 6 บ้านรับแพรก

4. สภาพของเศรษฐกิจ

ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายได้ประชากรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลปากแตระ ประกอบอาชีพแบบหลากหลาย เช่น เลี้ยงสัตว์ ทำนา ทำประมง รับราชการ ค้าขาย และรับจ้าง

หน่วยธุรกิจ ได้แก่
 โรงแรม 1 แห่ง
 ปั๊มน้ำมันและก๊าซ 4 แห่ง
 โรงงานอุตสาหกรรม 2 แห่ง
 รายได้เฉลี่ยประมาณ 35,000 บาท / คน / ปี 50,000 บาท / คริวเรือน / ปี
 ผลผลิตที่สำคัญและมีชื่อเสียง ได้แก่
 ไข่เค็ม
 มันกุ้ง
 ผลผลิตทางการเกษตร
 ไข่เยี่ยวม้า
 มันกุ้ง

5. สภาพทางสังคม

การศึกษา
 โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง คือโรงเรียนวัดตะพังหม้อ หมู่ที่ 1 และโรงเรียนวัดปากแตร หมู่ที่ 3

สถาบันและองค์กรศาสนา
 วัด 2 แห่ง คือวัดตะพังหม้อ หมู่ที่ 1 และวัดปากแตร หมู่ที่ 3
 สำนักสงฆ์ 1 แห่ง (สำนักสงฆ์หัวเกาะช้าง หมู่ที่ 5)

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

6.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการคมนาคม

- 1) ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงรักษาถนน สะพาน ท่อระบายน้ำ ฯลฯ
- 2) ก่อสร้าง ถนน คสล. ถนนลาดยาง
- 3) ปรับปรุงซ่อมแซมถนน ถนนหนนยกระดับ
- 4) ก่อสร้างปรับปรุงทางระบายน้ำ
- 5) พัฒนาระบบจราจร
- 6) ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร
- 7) ปรับปรุงเครื่องหมายบังคับจราจร

6.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

- 1) พัฒนาและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชน
  - 1.1) ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
  - 1.2) ฝึกอบรมการประกอบอาชีพ
  - 1.3) จัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายสินค้า
- 2) พัฒนาและส่งเสริมการเกษตร
  - 2.1) ขุดลอกแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
  - 2.2) จัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
  - 2.3) ก่อสร้างสะพานทำเทียบเรือ

6.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการศึกษา

- 1) เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข่าวสารให้แก่ประชาชน
  - 1.1) ก่อสร้างที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
  - 1.2) จัดซื้อหนังสือพิมพ์ให้กับหมู่บ้าน
  - 1.3) ก่อสร้างอาคารเอนกประสงค์
  - 1.4) โครงการอินเทอร์เน็ตหมู่บ้าน
  - 1.5) ติดตั้ง ปรับปรุงระบบเสียงไร้สาย
  - 1.6) สนับสนุนศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
- 2) พัฒนาการศึกษาก่อนปฐมวัย และประถมศึกษา
  - 2.1) ส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  - 2.2) ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนภายในตำบล
  - 2.3) สนับสนุนกิจกรรมของเด็กนักเรียนในตำบล
  - 2.4) สนับสนุนทุนการศึกษา
  - 2.5) ก่อสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

- 1) พัฒนาด้านจิตสำนึกและตระหนักในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
  - 1.1) รณรงค์ ประชาสัมพันธ์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
  - 1.2) ฝึกอบรมอาสาสมัครในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
  - 1.3) ดูแลรักษาดินสาธารณะประโยชน์
  - 1.4) สำรวจที่ดินสาธารณะ

- 2) พัฒนาระบบน้ำเสียและอนุรักษ์คูคลอง
  - 2.1) ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย
  - 2.2) อนุรักษ์คูคลองสาธารณะ
- 3) การพัฒนาระบบการจัดการขยะ
  - 3.1) จัดทำถังขยะให้เพียงพอ
  - 3.2) ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการเก็บขยะ
  - 3.3) จัดทำที่กำจัดขยะ

6.5 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านบริการชุมชนและสังคม

- 1) ก่อสร้าง / ขยายเขตระบบประปา
  - 1.1) ปรับปรุงซ่อมแซมประปาของ อบต.
  - 1.2) ขยายเขตจำหน่ายประปา
  - 1.3) ก่อสร้างระบบประปาขนาดใหญ่
- 2) การติดตั้งไฟฟ้า / ขยายเขตไฟฟ้า
  - 2.1) ขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ
  - 2.2) ติดตั้งโคมไฟสาธารณะ
  - 2.3) ขยายเขตไฟฟ้าแบบพัฒนาการ
- 3) สงเคราะห์ผู้สูงอายุ คนพิการ และเด็กด้อยโอกาส
  - 3.1) สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ
  - 3.2) สงเคราะห์เบี้ยยังชีพคนพิการ
  - 3.3) สงเคราะห์เบี้ยยังชีพช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส
- 4) กีฬาและนันทนาการ
  - 4.1) จัดแข่งกีฬาภายในตำบล / ระหว่างตำบล
  - 4.2) ก่อสร้างลานกีฬา / ปรับปรุงสนามกีฬา
  - 4.3) จัดซื้ออุปกรณ์กีฬาให้กับชุมชน / หมู่บ้าน
  - 4.4) สนับสนุนองค์กรต่าง ๆ ในการแข่งขันกีฬา
  - 4.5) ส่งนักกีฬาเข้าแข่งขันในระดับต่าง ๆ
- 5) ส่งเสริมงานประเพณี และทำนุบำรุงศาสนา
  - 5.1) บูรณะวัดในตำบลปากแตระ
  - 5.2) ส่งเสริมสนับสนุนงานประเพณีต่าง ๆ
  - 5.3) จัดงานประเพณี และวันสำคัญต่าง ๆ
- 6) การป้องกันภัยจากสาธารณะภัย / อุบัติภัย
  - 6.1) ช่วยเหลือบรรเทาผู้ประสบสาธารณะภัย
  - 6.2) อดหนุนหน่วยงาน / องค์กรต่าง ๆ ในการป้องกันและช่วงเหลืออุบัติเหตุ

- 6.3) สนับสนุน อปพร. ในการปฏิบัติงาน / จัดฝึกอบรม อปพร.
- 7) การควบคุมโรคระบาดในพื้นที่ อบต.
  - 7.1) ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
  - 7.2) ฉีดพ่นหมอกควันกำจัดยุงลาย
  - 7.3) ฉีดวัคซีนป้องกัน / รักษาโรคเกี่ยวกับสัตว์
- 8) ช่วยเหลือบำบัดผู้ติดยาเสพติดและสงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์
  - 8.1) จัดกิจกรรมรณรงค์ป้องกันเกี่ยวกับยาเสพติด
  - 8.2) อุดหนุนหน่วยงาน / องค์กรในการปรับปรามยาเสพติด
  - 8.3) อบรมเยาวชนในตำบลให้ห่างไกลยาเสพติด
  - 8.4) สงเคราะห์ผู้ป่วยเอดส์
  - 8.5) รณรงค์ป้องกันโรคเอดส์
- 9) การพัฒนาด้านสาธารณสุข
  - 9.1) ส่งเสริมงานสาธารณสุขมูลฐานชุมชน / หมู่บ้าน
  - 9.2) สนับสนุน อสม. ในการทำกิจกรรม
  - 9.3) สนับสนุนสถานีอนามัยในการบริการประชาชน

6.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

- 1) การปรับปรุงทัศนและก่อสร้างอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.1) ปรับปรุงทัศนแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.2) ก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
  - 1.3) ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
  - 2.1) จัดแข่งขันตกปลาในทะเล
  - 2.2) จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

6.7 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการภายใน

- 1) การพัฒนางานในสำนักงาน
  - 1.1) จัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์สำนักงาน
  - 1.2) จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์
  - 1.3) ติดตั้งเครื่องปรับอากาศ
  - 1.4) จัดซื้อรถยนต์ใช้ในราชการ อบต.
  - 1.5) จัดซื้อที่เก็บเอกสาร
  - 1.6) จัดซื้อเครื่องมือสื่อสาร
  - 1.7) จัดซื้อกล้องถ่ายรูประบบดิจิทัล

- 1.8) จัดซื้อกล้องถ่ายวิดีโอ
- 1.9) จัดซื้ออุปกรณ์วัสดุงานโยธา
- 2) การให้บริการนอกสถานที่และพัฒนากิจการจัดเก็บรายได้
  - 2.1) โครงการ อบต. พบประชาชน
  - 2.2) การจัดเก็บภาษีนอกสถานที่
  - 2.3) ประชาสัมพันธ์การจัดเก็บภาษี
- 3) การจัดการเลือกตั้ง
  - 3.1) การจัดการเลือกตั้งสมาชิก อบต. / นายก อบต.
- 4) การฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพคณะผู้บริหาร สมาชิก อบต. พนักงานส่วนตำบลและลูกจ้าง
  - 4.1) การฝึกอบรมเพิ่มประสิทธิภาพคณะผู้บริหาร สมาชิก อบต. พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้าง
  - 4.2) อบรมสัมมนา และทัศนศึกษาดูงาน

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ

1. ประวัติ

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ เดิมเป็นสภาตำบล ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 บ้านนาลึก และต่อมายกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 111 ตอนที่ 53 ก .ลงวันที่ 2 ธันวาคม 2537

2. ที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศ ตะวันตกของจังหวัดสงขลา ห่างจากศาลากลางจังหวัดสงขลา 70 กิโลเมตร ห่างจากอำเภอรัตนภูมิ ประมาณ 10 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางถนนเพชรเกษม (สายเก่า) และถนนสายเอเชีย (สายใหม่) มีที่ทำการตั้งอยู่ที่บ้านนาลึก เลขที่ 111/2 ม .3 ถ. ยนตรการกำธร ต. เขาพระ อ. รัตนภูมิ จ. สงขลา มีอาณาเขต ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลท่าชะมวง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลทุ่งนุ้ย จังหวัดสตูล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา และ ตำบลท่าชะมวง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลท่าชะมวง และจังหวัดพัทลุง

3. เนื้อที่ ตำบลเขาพระ มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 207.7 ตารางกิโลเมตร (129,812.50 ไร่)

4. ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ เป็นที่ราบ และเป็นภูเขาสูงทางทิศ ใต้ และทางทิศตะวันตก และทิศตะวันออก ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำสายต่าง ๆ เช่น คลอง ลำแชง คลองลำชัน คลองรัตนภูมิ เป็นต้น

5. จำนวนหมู่บ้าน 12 หมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. เต็มทั้งหมดหมู่บ้าน 11 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,10,11 และจำนวนหมู่บ้านในเขต อบต. บางส่วน 1 หมู่ ได้แก่ หมู่ที่ 1

6. สภาพทางเศรษฐกิจ

6.1 อาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรกรรม แยกได้ดังนี้

1) ทำสวนยางพารา	2,000	ครัวเรือน	39,352 ไร่
2) ทำนา	110	ครัวเรือน	400 ไร่
3) ทำสวนผลไม้	460	ครัวเรือน	1,321 ไร่

6.2 หน่วยธุรกิจขนาดเล็ก

ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กประเภทอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ เช่น การตั้งฟาร์มเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และที่เป็นโรงงานอุตสาหกรรม มี 2 แห่ง คือ โรงงานเหมืองหินอุตสาหกรรม ที่หมู่ที่ 4 ต. เขาพระ และโรงงานแปรรูปไม้ยางพาราบ้านนาลึกหมู่ที่ 3 ต. เขาพระ

7. สภาพทางสังคม

7.1 การศึกษา

1) โรงเรียนประถมศึกษา	6 แห่ง
2) โรงเรียนมัธยมศึกษาขยายโอกาส	1 แห่ง
3) ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	12 แห่ง
4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2 แห่ง
5) ศูนย์เด็กเล็กกรมศาสนา	1 แห่ง
6) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน	4 แห่ง

7.2 สถาบันและองค์กรทางศาสนา

1) วัด / สำนักสงฆ์	6 แห่ง
2) มัสยิด	6 แห่ง

7.3 สาธารณสุข

1) สถานีอนามัย	2 แห่ง
2) ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน	12 แห่ง
3) อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ	98 %

8. พันธกิจการพัฒนา

- 1) พัฒนาและบริการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานสากล
- 2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) ส่งเสริมอาชีพและพัฒนากลุ่มอาชีพให้มีผลผลิตที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ
- 4) ก่อสร้าง พัฒนา ปรับปรุงระบบโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ
- 5) พัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจและสังคม

- 6) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 7) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล และหลักการบริหารจัดการที่ดี
- 8) พัฒนาระบบบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบล ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริการ และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

9. จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

- 1) เพื่อยกระดับบริการท่องเที่ยวสู่มาตรฐานสากล
- 2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 3) เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพและผลผลิตให้ได้มาตรฐาน
- 4) เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี
- 5) เพื่อส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพโครงสร้างพื้นฐาน	1.1 ก่อสร้าง ปรับปรุง บำรุงถนน สะพานและท่อระบายน้ำ 1.2 ก่อสร้าง ปรับปรุงระบบน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและน้ำเพื่อการเกษตร 1.3 พัฒนาระบบการจราจร 1.4 สนับสนุนให้มีไฟฟ้าสาธารณะและไฟฟ้าครัวเรือน ครอบคลุมทุกพื้นที่ 1.5 สนับสนุนการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน 1.6 สนับสนุนการขยายเขตโทรศัพท์ให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน
2. ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านเศรษฐกิจ	2.1 พัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง 2.2 พัฒนาและสร้างโอกาสให้ประชาชน 2.3 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หลากหลาย ตลอดปีและต่อเนื่อง
3. ยุทธศาสตร์พัฒนาด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	3.1 ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของประชาชนทุกระดับ 3.2 เพิ่มช่องทางในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ยุทธศาสตร์การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา
	แก่ประชาชน 3.3 ส่งเสริมกิจกรรมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม	4.1 ส่งเคราะห์ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ 4.2 ส่งเสริมการกีฬาของเด็ก เยาวชนและ ประชาชน 4.3 การป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติด และ แหล่งอบายมุข 4.4 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยั่งยืน	5.1 อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 5.2 การบริหารจัดการปัญหามลพิษ
6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี และแก้ปัญหาคอ คอขวดร้อนของประชาชน	6.1 การพัฒนาบุคลากร 6.2 การบริการขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน 6.3 โครงการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจใน กระบวนการประชาคม

ภาคผนวก 6
ผลการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

เรื่อง การรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา โดยผู้วิจัยแบ่งได้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
PAR1.1	84.9667	717.0678	.7316	.9820
PAR1.2	85.1000	721.1966	.7162	.9821
PAR1.3	84.9667	718.1713	.6696	.9823
PAR1.4	84.9000	711.6793	.7483	.9820
PAR1.5	84.9333	719.7885	.7508	.9820
PAR2.1	85.3000	705.8034	.8503	.9815
PAR2.2	85.3333	709.1954	.7863	.9818
PAR2.3	85.3000	710.7690	.7888	.9818
PAR2.4	85.3667	708.1713	.8411	.9816
PAR2.5	85.2000	702.9241	.8593	.9815
PAR3.1	85.2333	689.6333	.9198	.9812
PAR3.2	85.4000	700.3172	.8970	.9813
PAR3.3	85.3667	703.6885	.8937	.9813
PAR3.4	85.4333	710.5299	.8929	.9814
PAR3.5	85.4333	700.7368	.9069	.9812
PAR4.1	85.3333	711.6092	.8130	.9817
PAR4.2	85.2000	704.3034	.8584	.9815
PAR4.3	85.5000	707.9828	.8011	.9817
PAR4.4	85.4667	709.7057	.8205	.9816
PAR4.5	85.4333	720.5989	.7279	.9820

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
PAR5.1	85.3333	696.6437	.8857	.9813
PAR5.2	85.0333	720.4471	.7662	.9819
PAR5.3	85.1000	723.3345	.6746	.9822
PAR5.4	84.9333	730.8230	.5819	.9826
PAR5.5	84.9667	714.3092	.7355	.9820
PAR6.1	85.3333	702.2299	.8579	.9815
PAR6.2	85.3333	716.3678	.8061	.9817
PAR6.3	85.1333	706.0506	.8297	.9816
PAR6.4	85.3000	711.3207	.7583	.9819
PAR6.5	85.2000	709.2000	.7781	.9818

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .9823

โดยสรุป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha) มีค่าเท่ากับ 0.98 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามดังกล่าวสามารถยอมรับได้

ส่วนที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับความเชื่อถือไว้วางใจของประชาชนที่ส่งผลต่อการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสงขลา วิเคราะห์ได้ ดังนี้

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
TR1.1	59.3333	368.0230	.8560	.9817
TR1.2	59.5000	365.6379	.8954	.9813
TR1.3	59.5333	362.8092	.9216	.9811
TR1.4	59.5667	371.0126	.8064	.9821

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
TR1.5	59.5000	367.0172	.8144	.9820
TR2.1	59.4333	366.4609	.8364	.9818
TR2.2	59.4667	366.1195	.9019	.9813
TR2.3	59.4000	365.9034	.8673	.9816
TR2.4	59.4333	369.1506	.8190	.9820
TR2.5	59.5333	363.5678	.8375	.9818
TR3.1	59.5333	370.0506	.8482	.9818
TR3.2	59.5667	367.8402	.7896	.9822
TR3.3	59.4333	366.2540	.7986	.9822
TR3.4	59.5667	366.6678	.8633	.9816
TR3.5	59.7000	368.6310	.9249	.9812
TR4.1	59.6000	358.5241	.9038	.9812
TR4.2	59.6667	364.4368	.8329	.9819
TR4.3	59.6667	363.8851	.8453	.9818
TR4.4	59.5667	369.2195	.8013	.9821
TR4.5	59.6667	358.0230	.9132	.9812

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 20

Alpha = .9826

โดยสรุป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha) มีค่าเท่ากับ 0.98 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามดังกล่าวสามารถยอมรับได้

ส่วนที่ 3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เกี่ยวกับการรับรู้บทบาทที่คาดหวังและ
บทบาทที่ปฏิบัติจริงของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลใน
จังหวัดสงขลา วิเคราะห์ได้ ดังนี้

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
HOPE1	212.4333	892.3230	.4124	.9675
HOPE2	212.6333	890.4471	.3581	.9677
HOPE3	212.8000	878.7862	.5087	.9673
HOPE4	212.6333	878.3092	.5900	.9671
HOPE5	212.6667	884.8506	.4391	.9675
HOPE6	212.5333	879.3609	.5409	.9672
HOPE7	212.8000	882.7172	.5353	.9672
HOPE8	212.6000	879.5586	.4823	.9674
HOPE9	212.3667	891.6195	.4211	.9675
HOPE10	212.3333	890.6437	.4442	.9674
HOPE11	212.5667	881.9782	.5229	.9672
HOPE12	212.7000	880.4931	.5120	.9673
HOPE13	212.6333	879.2747	.5698	.9671
HOPE14	212.4333	895.2195	.3028	.9677
HOPE15	212.5000	886.6724	.4974	.9673
HOPE16	212.2667	888.8920	.6095	.9672
HOPE17	212.4000	889.1448	.4195	.9675
HOPE18	212.4000	889.5586	.4419	.9674
HOPE19	212.4000	888.7310	.5608	.9672
HOPE20	212.8667	879.9126	.5132	.9673
HOPE21	212.8000	889.1310	.3928	.9676
HOPE22	212.8333	882.3506	.4755	.9674
HOPE23	212.6000	882.8000	.4633	.9674
HOPE24	212.4667	878.8782	.5655	.9671
HOPE25	212.6000	880.9379	.5549	.9672

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
HOPE26	212.7667	878.1851	.5843	.9671
HOPE27	212.4667	891.3609	.3763	.9676
HOPE28	212.7333	885.4437	.5069	.9673
HOPE29	212.6000	893.9034	.3168	.9677
HOPE30	212.4000	897.4207	.3396	.9676
DO1	213.7333	874.1333	.6519	.9669
DO2	213.7667	874.3920	.6628	.9669
DO3	213.8333	861.7299	.7809	.9664
DO4	213.9000	866.7138	.7257	.9666
DO5	213.8000	867.1310	.6711	.9668
DO6	213.9000	863.3345	.7307	.9666
DO7	213.7000	869.3897	.7695	.9666
DO8	213.8667	864.8092	.6902	.9667
DO9	213.4000	870.5931	.6111	.9670
DO10	213.4667	878.6023	.6855	.9669
DO11	213.6000	867.9724	.6663	.9668
DO12	213.9000	867.5414	.7413	.9666
DO13	214.0667	860.4782	.7968	.9664
DO14	213.3333	872.0920	.6552	.9669
DO15	213.6000	865.6276	.6826	.9668
DO16	213.6667	871.0575	.5848	.9671
DO17	213.5667	880.6678	.4975	.9673
DO18	213.9000	876.5759	.5951	.9670
DO19	213.8000	878.5793	.5924	.9671
DO20	213.6333	873.6195	.5982	.9670
DO21	213.9333	875.5816	.6709	.9669
DO22	213.9667	869.2057	.6371	.9669
DO23	213.8000	886.5793	.4015	.9676

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
DO24	213.8000	877.4069	.5128	.9673
DO25	213.8000	863.4759	.7095	.9667
DO26	213.8667	871.2230	.6821	.9668
DO27	213.5333	874.4644	.6389	.9669
DO28	213.7333	865.9954	.7467	.9666
DO29	213.6000	863.3517	.6976	.9667
DO30	213.5333	865.4989	.5513	.9674

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 60

Alpha = .9677

โดยสรุป ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient-alpha) มีค่าเท่ากับ 0.96 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามดังกล่าวสามารถยอมรับได้

หมายเหตุ รายละเอียดข้อคำถามดูในภาคผนวก 1 แบบสอบถามสำหรับประชาชน

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางสาว นันธิดา จันทร์ศิริ
 รหัสประจำตัวนักศึกษา 4837302
 วุฒิการศึกษา

วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2547
วิชาเอกรัฐศาสตร์ (การปกครอง)	(วิทยาเขตปัตตานี)	

 เกียรตินิยมอันดับสอง

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

1. ทุนผู้ช่วยสอน ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

เจ้าหน้าที่ธุรการโรงเรียน โรงเรียนบ้านเขาสامยอด และโรงเรียนบ้านเขารักษ์
 ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเคียนซา จังหวัดสุราษฎร์ธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 สุราษฎร์ธานี เขต 3